ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 30ής Νοεμβρίου 2009 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-427/04 και Τ-17/05,

Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον G. de Bergues, τον R. Abraham και την S. Ramet, στη συνέχεια, από τον G. de Bergues, την S. Ramet και την E. Belliard, και, τέλος, από τον G. de Bergues, την E. Belliard και την A.-L. Vendrolini,

προσφεύγουσα στην υπόθεση Τ-427/04,

France Télécom SA, με έδρα το Παρίσι (Γαλλία), εκπροσωπούμενη αρχικώς από τους A. Gosset-Grainville και L. Godfroid, στη συνέχεια, από τους L. Godfroid, S. Hautbourg και M. van der Woude, δικηγόρους,

προσφεύγουσα στην υπόθεση Τ-17/05,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους J. Buendía Sierra και C. Giolito,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως 2005/709/ΕΚ της Επιτροπής, της 2ας Αυγούστου 2004, σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της France Télécom (ΕΕ 2005, L 269, σ. 30),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Azizi, πρόεδρο, E. Cremona και S. Frimodt Nielsen (εισηγητή), δικαστές,

γραμματέας: C. Kristensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Νοεμβρίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το νομικό πλαίσιο

1. *Κανόνες που εφαρμόζονται στις κρατικές ενισχύσεις*

1 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ, ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η Συνθήκη ΕΚ ορίζει άλλως.

2 Το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ προβλέπει ότι, αν η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερόμενους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα κράτος ή με κρατικούς πόρους δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά κατά το άρθρο 87, [ή] ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

3 Το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ ορίζει τα ακόλουθα:

«Η Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως περί των σχεδίων που αποβλέπουν να θεσπίσουν ή να τροποποιήσουν τις ενισχύσεις, ώστε να δύναται να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν κρίνει ότι σχέδιο ενισχύσεως δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, κατά το άρθρο 87 [ΕΚ], κινεί αμελλητί τη διαδικασία που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν δύναται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα πριν η Επιτροπή καταλήξει σε τελική απόφαση.»

4 Βάσει των διατάξεων του άρθρου 94 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 89 ΕΚ), το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΚ) 659/1999, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88 ΕΚ] (ΕΕ L 83, σ. 1).

5 Το άρθρο 1 του κανονισμού 659/1999 περιέχει τους ακόλουθους ορισμούς:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

α) “ενίσχυση”: κάθε μέτρο το οποίο πληροί όλα τα κριτήρια που καθορίζονται στο άρθρο [87], παράγραφος 1, [ΕΚ]

β) “υφιστάμενη ενίσχυση”:

[…]

iv) κάθε ενίσχυση που θεωρείται ότι είναι υφιστάμενη ενίσχυση σύμφωνα με το άρθρο 15

[…]

γ) "νέα ενίσχυση": κάθε ενίσχυση, δηλαδή τα καθεστώτα ενισχύσεων και οι ατομικές ενισχύσεις, οι οποίες δεν αποτελούν υφιστάμενη ενίσχυση […]

δ) "καθεστώς ενισχύσεων": κάθε πράξη βάσει της οποίας, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω μέτρα εκτέλεσης, μπορούν να χορηγούνται ατομικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις οι οποίες ορίζονται στην εν λόγω πράξη κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο και κάθε πράξη βάσει της οποίας μπορεί να χορηγείται ενίσχυση μη συνδεόμενη με συγκεκριμένο σχέδιο σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις για αόριστο χρονικό διάστημα ή/και για απροσδιόριστο ποσό

ε) "ατομική ενίσχυση": ενίσχυση η οποία δεν χορηγείται με βάση καθεστώς ενισχύσεων ή η οποία χορηγείται με βάση καθεστώς ενισχύσεων αλλά πρέπει να κοινοποιηθεί

στ) "παράνομη ενίσχυση": νέα ενίσχυση η οποία εφαρμόζεται κατά παράβαση του άρθρου [88], παράγραφος 3, [ΕΚ]

[…]

ζ) “ενδιαφερόμενο μέρος”: κάθε κράτος μέλος και κάθε πρόσωπο, επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων των οποίων τα συμφέροντα μπορεί να θιγούν από τη χορήγηση μιας ενίσχυσης, και ιδίως ο δικαιούχος της ενίσχυσης, οι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και οι επαγγελματικές ενώσεις.»

6 Από το άρθρο 7, παράγραφος 5, του κανονισμού 659/1999, το οποίο εφαρμόζεται, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, στις παράνομες ενισχύσεις, προκύπτει ότι μια «αρνητική απόφαση» διαπιστώνει την ασυμβατότητα της ενίσχυσης αυτής με την κοινή αγορά και εμποδίζει τη θέση της σε εφαρμογή.

7 Το άρθρο 14 του κανονισμού 659/1999, που αφορά την ανάκτηση των παράνομων ενισχύσεων, προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης για υπόθεση παράνομων ενισχύσεων, η Επιτροπή αποφασίζει την εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον δικαιούχο (εφεξής αποκαλούμενη “απόφαση ανάκτησης”). Η Επιτροπή δεν απαιτεί ανάκτηση της ενίσχυσης εάν αυτό αντίκειται σε κάποια γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου.

2. Το ποσό που πρέπει να ανακτηθεί δυνάμει απόφασης ανάκτησης περιλαμβάνει και τους σχετικούς τόκους, υπολογιζόμενους με το δέον επιτόκιο που ορίζει η Επιτροπή. Οι τόκοι πρέπει να καταβληθούν από την ημερομηνία κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση ετέθη στη διάθεση του δικαιούχου μέχρι την ημερομηνία της ανάκτησής της.

3 Με την επιφύλαξη απόφασης του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατ' εφαρμογή του άρθρου [242 ΕΚ], η ανάκτηση πραγματοποιείται αμελλητί και σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας του οικείου κράτους μέλους, εφόσον αυτές επιτρέπουν την άμεση και πραγματική εκτέλεση της απόφασης της Επιτροπής. Για τον σκοπό αυτό και σε περίπτωση κινήσεως διαδικασίας ενώπιον εθνικών δικαστηρίων, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα που διαθέτουν στα αντίστοιχα νομικά τους συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών μέτρων, με την επιφύλαξη της κοινοτικής νομοθεσίας.»

8 Η αιτιολογική σκέψη 14 του κανονισμού 659/1999, η οποία αφορά την ανάγκη καθορισμού προθεσμίας παραγραφής μετά την εκπνοή της οποίας δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί ανάκτηση των ενισχύσεων, ορίζει τα ακόλουθα: «[εκτιμώντας] ότι, για λόγους ασφάλειας του δικαίου, είναι σκόπιμο να καθοριστεί δεκαετής προθεσμία παραγραφής για τις παράνομες ενισχύσεις, μετά την εκπνοή της οποίας δεν μπορεί να διαταχθεί ανάκτηση».

9 Οι κανόνες που αφορούν την προθεσμία παραγραφής και τις συνέπειες της εκπνοής της προθεσμίας αυτής καθορίζονται στο άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999:

«1. Οι εξουσίες της Επιτροπής για ανάκτηση της ενίσχυσης υπόκεινται σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής.

2. Η προθεσμία αυτή αρχίζει να προσμετράται από την ημέρα κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο είτε ως ατομική ενίσχυση είτε ως ενίσχυση βάσει ενός καθεστώτος ενισχύσεων. Κάθε ενέργεια της Επιτροπής ή κράτους μέλους που ενεργεί κατόπιν αίτησης της Επιτροπής, σε σχέση με την παράνομη ενίσχυση, διακόπτει την περίοδο παραγραφής. Έπειτα από κάθε διακοπή, η προθεσμία αρχίζει να προσμετράται από την αρχή. Η προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται για όσο διάστημα η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί αντικείμενο διαδικασίας εκκρεμούσης ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

3. Κάθε ενίσχυση της οποίας η περίοδος παραγραφής έχει εκπνεύσει, θεωρείται ως υφιστάμενη ενίσχυση.»

2. *Κανόνες σχετικοί με την έκδοση των αποφάσεων της Επιτροπής*

10 Το άρθρο 219 ΕΚ καθορίζει τους κανόνες που αφορούν την έκδοση των αποφάσεων της Επιτροπής. Το εν λόγω άρθρο προβλέπει τα εξής:

«Η Επιτροπή αποφασίζει με την πλειοψηφία του αριθμού των μελών που προβλέπεται στο άρθρο 213 [ΕΚ].

Η Επιτροπή συνεδριάζει εγκύρως, όταν είναι παρόντα όσα μέλη απαιτούνται από τον κανονισμό της.»

11 Το άρθρο 1 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής (ΕΕ 2000, L 308, σ. 26), που εφαρμόζεται εν προκειμένω, έχει ως εξής:

«Η Επιτροπή ενεργεί συλλογικά σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού και τηρώντας τις πολιτικές κατευθύνσεις που καθορίζονται από τον Πρόεδρο.»

12 Το άρθρο 4 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής διευκρινίζει τα ακόλουθα:

«Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται:

α) σε συνεδρίαση

ή […]

γ) με διαδικασία εξουσιοδότησης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 […]»

13 Το άρθρο 13, δεύτερο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής προβλέπει τα εξής:

«Η Επιτροπή μπορεί […] να αναθέσει σε ένα ή περισσότερα από τα μέλη της, με τη σύμφωνη γνώμη του Προέδρου, την έγκριση του οριστικού κειμένου πράξης ή πρότασης προς υποβολή στα άλλα όργανα, το περιεχόμενο της οποίας έχει ήδη προσδιοριστεί κατά τις συζητήσεις της.»

Ιστορικό της διαφοράς

1. *Σύσταση της France Télécom*

14 Η προσφεύγουσα, η France Télécom SA, είναι ανώνυμη εταιρία γαλλικού δικαίου η οποία έχει ως καταστατικό σκοπό, μεταξύ άλλων, να εξασφαλίζει κάθε είδους υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, να εκτελεί τις αποστολές που εμπίπτουν στην παροχή δημόσιας υπηρεσίας και, ειδικότερα, να παρέχει, ενδεχομένως, την καθολική δημόσια υπηρεσία των τηλεπικοινωνιών και τις υποχρεωτικές υπηρεσίες, να εγκαθιστά, να αναπτύσσει και να εκμεταλλεύεται κάθε είδους δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών ανοιχτά στο κοινό, καθώς και να εγκαθιστά και να εκμεταλλεύεται κάθε είδους δίκτυα διανομής υπηρεσιών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και πολυμέσων.

15 Μέχρι το 1990, οι δραστηριότητες που ασκεί η France Télécom υπάγονταν σε μια διεύθυνση του Υπουργείου Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών (στο εξής: PTT) της Γαλλίας. Η France Télécom συστάθηκε, υπό τη μορφή sui generis νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, την 1η Ιανουαρίου 1991, με τον νόμο 90-568, της 2ας Ιουλίου 1990, σχετικά με την οργάνωση της δημόσιας υπηρεσίας των ταχυδρομείων και των τηλεπικοινωνιών [*JORF* (Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας) της 8ης Ιουλίου 1990, σ. 8069]. Δυνάμει του νόμου 96-600, της 26ης Ιουλίου 1996, σχετικά με την εθνική επιχείρηση France Télécom (*JORF* της 27ης Ιουλίου 1996, σ. 11398), από τις 31 Δεκεμβρίου 1998, η France Télécom μετατράπηκε σε εθνική επιχείρηση, της οποίας το μισό εταιρικό κεφάλαιο και πλέον ανήκε, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης, άμεσα ή έμμεσα, στο κράτος. Επομένως, η France Télécom διεπόταν από τον νόμο 90-568 και, επιπλέον, υπαγόταν στη ρύθμιση περί ανωνύμων εταιριών, στο μέτρο που η ρύθμιση αυτή δεν ήταν αντίθετη προς τον νόμο 90-568.

2. *Υπαγωγή της France Télécom στον φόρο επιτηδεύματος*

Γενικό καθεστώς του φόρου επιτηδεύματος

16 Ο φόρος επιτηδεύματος αποτελεί φόρο επιβαλλόμενο βάσει τοπικών κριτηρίων, οι δε κανόνες του καθορίζονται από τον νόμο και είναι κωδικοποιημένοι στον γενικό φορολογικό κώδικα.

17 Κατά τα άρθρα 1447-Ι και 1478-Ι του γενικού φορολογικού κώδικα, φόρος επιτηδεύματος οφείλεται ετησίως από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που ασκούν συνήθως μη μισθωτή επαγγελματική δραστηριότητα την 1η Ιανουαρίου.

18 Δυνάμει του άρθρου 1448 του ίδιου κώδικα, ο φόρος επιτηδεύματος καθορίζεται αναλόγως της φοροδοτικής ικανότητας των υποκειμένων στον φόρο αυτό, ικανότητας η οποία εκτιμάται σύμφωνα με οικονομικά κριτήρια βάσει των δραστηριοτήτων που οι υποκείμενοι ασκούν στην περιφέρεια του δικαιούχου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης.

19 Συνεπώς, ο φόρος επιτηδεύματος αποτελεί φόρο του οποίου η βάση δεν συνίσταται στο όφελος που αντλείται από την επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση διαφοράς, σε τμήμα της αξίας των συντελεστών παραγωγής —κεφαλαίου και εργασίας— που χρησιμοποιεί ο υποκείμενος στον φόρο σε κάθε τοπική περιφέρεια όπου επιβάλλεται η καταβολή του εν λόγω φόρου.

20 Επομένως, κατά το άρθρο 1467, παράγραφος 1, του ίδιου κώδικα, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο της επιβολής φόρου για τα έτη 1994 έως 2002, στην περίπτωση των νομικών προσώπων των υπαγομένων στον φόρο εισοδήματος εταιριών, η φορολογική βάση του φόρου επιτηδεύματος περιλάμβανε, αφενός, τη μισθωτική αξία των ενσώματων πάγιων στοιχείων του ενεργητικού τα οποία χρησιμοποίησε ο υποκείμενος στον φόρο

για τις ανάγκες της επαγγελματικής του δραστηριότητας κατά την περίοδο αναφοράς και, αφετέρου, τμήμα των μισθών που αυτός κατέβαλε κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου αναφοράς.

21 Κατά το άρθρο 1467 Α του γενικού φορολογικού κώδικα, η προαναφερθείσα στη σκέψη 20 ανωτέρω περίοδος αναφοράς είναι το προτελευταίο έτος που προηγείται του έτους επιβολής του φόρου, όταν το οικονομικό έτος συμπίπτει με το ημερολογιακό έτος, ή, όταν τούτο δεν συμβαίνει, το οικονομικό έτος που έληξε κατά τη διάρκεια του προτελευταίου έτους που προηγείται του έτους επιβολής του φόρου.

22 Το άρθρο 1473 του γενικού φορολογικού κώδικα διευκρινίζει ότι ο υποκείμενος στον φόρο υποχρεούται να καταβάλει φόρο επιτηδεύματος στην περιφέρεια κάθε δήμου όπου διαθέτει εγκαταστάσεις και χώρους, λόγω της μισθωτικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται στους χώρους αυτούς ή αποτελούν παραρτήματα αυτών και λόγω των μισθών που καταβάλλονται στο προσωπικό.

23 Οι φορολογικές αυτές βάσεις πρέπει να δηλώνονται από τον φορολογούμενο δυνάμει του άρθρου 1477 του γενικού φορολογικού κώδικα.

24 Οι συντελεστές που εφαρμόζονται στις φορολογικές βάσεις ψηφίζονται ετησίως από τα όργανα διαβουλεύσεως των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που εισπράττουν τον φόρο —ήτοι, κυρίως, τα δημοτικά συμβούλια, τα γενικά συμβούλια και τα περιφερειακά συμβούλια— υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στα άρθρα 1636 B sexies και επ. του γενικού φορολογικού κώδικα.

Κανόνες που εφαρμόζονται στη France Télécom

Αρχή της υπαγωγής στους φόρους του κοινού δικαίου

25 Ο νόμος 90-568, με τον οποίο συστάθηκαν η France Télécom (βλ. σκέψη 15 ανωτέρω) και η La Poste, περιέχει, στο κεφάλαιο IV, ειδικές διατάξεις σχετικές με τη φορολογία.

26 Το άρθρο 18 του νόμου αυτού ορίζει ότι, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων των άρθρων 19 και 21, η France Télécom υπόκειται στους φόρους και στους δασμούς υπό τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 1654 του γενικού φορολογικού κώδικα. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η France Télécom υπόκειται, καταρχήν, υπό τους όρους του κοινού δικαίου, στους πάσης φύσεως φόρους και δασμούς στους οποίους υπάγονται ιδιωτικές επιχειρήσεις επιδιδόμενες στις ίδιες δραστηριότητες.

Κατ' αποκοπή εισφορά

27 Το άρθρο 19 καθιερώνει μια πρώτη παρέκκλιση, προσωρινού χαρακτήρα, από την αρχή αυτή. Συγκεκριμένα, δυνάμει της διατάξεως αυτής, μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1994, η France Télécom υπαγόταν μόνον στους φόρους και δασμούς που επιβάρυναν στην πραγματικότητα το Δημόσιο. Κατά συνέπεια, η France Télécom δεν όφειλε να καταβάλει, μεταξύ άλλων, ούτε φόρο εισοδήματος εταιριών ούτε τοπικούς φόρους, στους οποίους περιλαμβάνεται και ο φόρος επιτηδεύματος. Αντιθέτως, για τα έτη 1991 έως 1993, η France Télécom έπρεπε να καταβάλει μια εισφορά καθοριζόμενη ετησίως από τον δημοσιονομικό νόμο, με ανώτατο όριο ένα ποσό του οποίου η βάση, προ αναπροσαρμογής, ισοδυναμούσε με το υπόλοιπο που προέκυπτε από τον επιμέρους προϋπολογισμό των τηλεπικοινωνιών που ήταν συνημμένος στον γενικό κρατικό προϋπολογισμό του έτους 1989 (στο εξής: κατ' αποκοπή εισφορά).

Ειδικό καθεστώς φορολογήσεως

28 Το άρθρο 21 του νόμου 90-568 αφορούσε το καθεστώς που άρχισε να εφαρμόζεται από το έτος 1994 στη France Télécom και στη La Poste σε θέματα τοπικών φόρων.

29 Από τις διατάξεις του άρθρου 21, σημείο I, του νόμου 90-568 προκύπτει ότι, από το έτος 1994, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 1473 του γενικού φορολογικού κώδικα (βλ. σκέψη 22 ανωτέρω), η France Télécom άρχισε να φορολογείται στον τόπο της κύριας εγκατάστασής της.

30 Ο φόρος, η φορολογική βάση του οποίου υπολογιζόταν βάσει των προβλεπόμενων στον γενικό φορολογικό κώδικα γενικών κανόνων (άρθρο 21, σημείο I 2), καθοριζόταν μέσω της εφαρμογής ενός εθνικού σταθμισμένου μέσου συντελεστή ο οποίος προέκυπτε από τους συντελεστές που είχαν ψηφιστεί το προηγούμενο έτος από το σύνολο των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (άρθρο 21, σημείο I 4).

31 Επιπλέον, στη France Télécom εχρησιμοποιείτο συντελεστής 1,9 % αντί 8 % για τον υπολογισμό των εξόδων διαχείρισης, ήτοι του πρόσθετου ποσού που παρακρατούσε το Δημόσιο έναντι των δαπανών που συνεπάγονταν για τις φορολογικές αρχές η κατάρτιση πινάκων και η είσπραξη του φόρου επιτηδεύματος υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

32 Τα έσοδα από τον φόρο έπρεπε να καταβάλλονται στο Δημόσιο ή, για το τμήμα που υπερέβαινε το ποσό της καταβληθείσας για το έτος 1994 εισφοράς, αναπροσαρμοζόμενης ετησίως αναλόγως της διακυμάνσεως του δείκτη τιμών καταναλωτή, στο Fonds national de péréquation de la taxe professionnelle (Εθνικό ταμείο εξίσωσης του φόρου επιτηδεύματος) (άρθρο 21, σημείο I 6).

33 Η ειδική αυτή μέθοδος επιβολής φόρου επιτηδεύματος (στο εξής: ειδικό καθεστώς φορολογήσεως) ήταν κωδικοποιημένη στο άρθρο 1635 sexies του γενικού φορολογικού κώδικα. Το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν προέβλεπε προθεσμία λήξεως της εφαρμογής του.

34 Εντούτοις, όσον αφορά τη France Télécom, το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως έπαυσε να εφαρμόζεται, δυνάμει του άρθρου 29 του νόμου 2002-1575, της 30ής Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με τον δημοσιονομικό νόμο του 2003, αρχής γενομένης από τις βεβαιώσεις επιβολής φόρου για το έτος 2003.

3. *Διοικητική διαδικασία*

35 Στις 13 Μαρτίου 2001, η Association des collectivités territoriales pour le retour de la taxe professionnelle de France Télécom et de La Poste dans le droit commun (Ένωση των τοπικών και περιφερειακών αρχών για την επιστροφή του φόρου επιτηδεύματος της France Télécom και της La Poste κατά το κοινό δίκαιο) υπέβαλε καταγγελία στην Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως συνιστούσε κρατική ενίσχυση ασύμβατη με την κοινή αγορά. Η καταγγέλλουσα επισήμανε, μεταξύ άλλων, την απώλεια εσόδων που συνεπαγόταν για ορισμένους δήμους η εφαρμογή εθνικού σταθμισμένου μέσου συντελεστή.

36 Κατόπιν της καταγγελίας αυτής, στις 28 Ιουνίου 2001, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία προκαταρκτικής εξετάσεως του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως και απηύθυνε στη Γαλλική Δημοκρατία αίτηση παροχής πληροφοριών σχετικά με το θέμα αυτό.

37 Με έγγραφο της 26ης Σεπτεμβρίου 2001, η Γαλλική Δημοκρατία απάντησε σε αυτή την αίτηση παροχής πληροφοριών επισημαίνοντας ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν συνιστά κρατική ενίσχυση διότι δεν παρέχει κανένα όφελος στη France Télécom και δεν συνεπάγεται καμία απώλεια εσόδων για το Δημόσιο.

38 Στις 30 Ιανουαρίου 2003, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση περί κινήσεως της επίσημης διαδικασίας έρευνας που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής φόρου επιτηδεύματος που είχε χορηγηθεί στη France Télécom κατά τα έτη 1991 έως 1993 και το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως (στο εξής: απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας). Η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας κοινοποιήθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία με έγγραφο της 31ης Ιανουαρίου 2003. Κατόπιν αιτήσεως των γαλλικών αρχών, η Επιτροπή κοινοποίησε, στις 7 Μαρτίου 2003, διορθωμένο κείμενο της εν λόγω αποφάσεως. Με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή αποτίμησε

το όφελος που παρασχέθηκε στη France Télécom περίπου στο 1 εκατομμύριο γαλλικά φράγκα (FRF) ανά έτος από το 1994 (σημεία 73 και 74). Η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας δημοσιεύτηκε στις 12 Μαρτίου 2003 (ΕΕ C 57, σ. 5).

39 Στις 4 Απριλίου 2003, εν συνεχεία στις 15 Μαΐου 2003, η Γαλλική Δημοκρατία υπέβαλε παρατηρήσεις επί της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας. Οι γαλλικές αρχές αμφισβήτησαν, μεταξύ άλλων, την ορθότητα της αποτίμησης του ποσού της ενίσχυσης και προέβαλαν ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως της France Télécom πρέπει να εκτιμηθεί στο σύνολό του και, ως εκ τούτου, ότι η ανάλυση της Επιτροπής πρέπει να λάβει υπόψη το ποσό της κατ' αποκοπή εισφοράς που επιβλήθηκε στη France Télécom για τα έτη 1991 έως 1993. Επιπλέον, κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, το καθεστώς φορολογήσεως της France Télécom, συνολικώς εξεταζόμενο, δεν συνιστά φορολογική απαλλαγή, αλλά φορολόγηση που οργανώνεται σύμφωνα με ειδικές μεθόδους, άσχετες προς την προβληματική των κρατικών ενισχύσεων. Με το έγγραφό τους αυτό, οι γαλλικές αρχές παρέθεσαν επίσης μια αρχική προσομοίωση φορολογίας (στο εξής: εκτίμηση της 15ης Μαΐου 2003), στηριζόμενη σε στατιστικές προσεγγίσεις, από την οποία προέκυπτε ότι η France Télécom είχε υπερφορολογηθεί τουλάχιστον κατά 1,4 δισεκατομμύρια ευρώ, προ αναπροσαρμογής, για την περίοδο 1991-2002.

40 Κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, μεταξύ της 21ης Μαρτίου και της 30ής Απριλίου 2003, ένδεκα ενδιαφερόμενοι τρίτοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στην Επιτροπή. Η France Télécom, αντιθέτως, δεν υπέβαλε γραπτές παρατηρήσεις στο στάδιο αυτό. Οι παρατηρήσεις αυτές ανακοινώθηκαν στη Γαλλική Δημοκρατία με έγγραφο της 16ης Μαΐου 2003. Οι γαλλικές αρχές υπέβαλαν τα σχόλιά τους επί των εν λόγω παρατηρήσεων με έγγραφα της 30ής Ιουνίου και της 29ης Ιουλίου 2003.

41 Εν συνεχεία, η Επιτροπή έλαβε νέες πληροφορίες εκ μέρους διαφόρων ενδιαφερομένων τρίτων. Το θεσμικό αυτό όργανο ζήτησε συμπληρωματικές διευκρινίσεις από τη Γαλλική Δημοκρατία με έγγραφο της 11ης Σεπτεμβρίου 2003. Οι γαλλικές αρχές απάντησαν στην αίτηση αυτή με έγγραφο της 20ής Οκτωβρίου 2003. Με έγγραφο της 11ης Νοεμβρίου 2003, απεστάλη στη Γαλλική Δημοκρατία νέα αίτηση παροχής πληροφοριών στην οποία το κράτος μέλος αυτό απάντησε με έγγραφο της 4ης Δεκεμβρίου 2003. Η Επιτροπή απηύθυνε νέα αίτηση παροχής πληροφοριών με έγγραφο της 12ης Ιανουαρίου 2004.

42 Στις 22 Ιανουαρίου 2004 έλαβε χώρα συνεδρίαση μεταξύ των εκπροσώπων της Επιτροπής, της Γαλλικής Δημοκρατίας και της France Télécom.

43 Με έγγραφο της 26ης Ιανουαρίου 2004, η Γαλλική Δημοκρατία ανακοίνωσε στην Επιτροπή το πραγματικό ποσό της εισφοράς του φόρου επιτηδεύματος που είχε επιβληθεί στη France Télécom για το έτος 2003. Το ποσό αυτό ήταν χαμηλότερο από εκείνο που προέκυψε κατόπιν των υπολογισμών βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η εκτίμηση της 15ης Μαΐου 2003.

44 Με έγγραφο της 2ας Φεβρουαρίου 2004, η Επιτροπή απηύθυνε νέα αίτηση παροχής πληροφοριών στη Γαλλική Δημοκρατία, η οποία απάντησε με έγγραφο της 16ης Φεβρουαρίου 2004.

45 Ενδιαφερόμενοι τρίτοι υπέβαλαν νέες παρατηρήσεις μεταξύ της 19ης Μαρτίου και της 26ης Μαΐου 2004. Οι παρατηρήσεις αυτές ανακοινώθηκαν στη Γαλλική Δημοκρατία στις 3 Μαΐου και στις 14 Ιουνίου 2004.

46 Την 1η Ιουνίου 2004, η Επιτροπή απηύθυνε στη Γαλλική Δημοκρατία αίτηση παροχής πληροφοριών σχετικά με λοιπούς φόρους, πλην του φόρου επιτηδεύματος και του φόρου εισοδήματος των εταιριών, από τους οποίους είχε ενδεχομένως απαλλαγεί η France Télécom για τα έτη 1991 έως 1993.

47 Στις 16 Ιουνίου 2004, κατά τη διάρκεια συνεδριάσεως με τους εκπροσώπους της Επιτροπής και της France Télécom, οι εκπρόσωποι της Γαλλικής Δημοκρατίας εξέθεσαν προκαταρκτικά στοιχεία προς απάντηση στο ερώτημα που είχε τεθεί στο εν λόγω κράτος μέλος με το έγγραφο της 1ης Ιουνίου 2004.

48 Η France Télécom υπέβαλε παρατηρήσεις στις 22 Ιουνίου 2004.

49 Στις 23 Ιουνίου 2004 έλαβε χώρα συνεδρίαση μεταξύ των εκπροσώπων της Επιτροπής, της Γαλλικής Δημοκρατίας και της France Télécom.

50 Η France Télécom υπέβαλε νέες γραπτές παρατηρήσεις στις 30 Ιουνίου και στις 2 Ιουλίου 2004.

51 Με τηλεομοιοτυπία της 5ης Ιουλίου 2004, η Γαλλική Δημοκρατία υπέβαλε νέα προσομοίωση των δημοσιονομικών συνεπειών της εφαρμογής του ειδικού καθεστώτος επιβολής του φόρου επιτηδεύματος στη France Télécom για τα έτη 1991 έως 2002 (στο εξής: εκτίμηση της 5ης Ιουλίου 2004), εμμένοντας ταυτόχρονα στο γεγονός ότι οι αξιολογήσεις της ήταν αποτέλεσμα κατά προσέγγιση υπολογισμών. Από τη νέα αυτή αξιολόγηση, που πραγματοποιήθηκε βάσει της εισφοράς φόρου επιτηδεύματος την οποία η France Télécom πράγματι κατέβαλε για το έτος 2003, προέκυπτε ότι η France Télécom είχε υπερφορολογηθεί κατά πλέον του 1,7 δισεκατομμυρίων ευρώ, προ αναπροσαρμογής, για την εν λόγω περίοδο.

52 Στις 13, 15, 16 και 19 Ιουλίου 2004, η Γαλλική Δημοκρατία διαβίβασε δύο επεξηγηματικά σημειώματα και συμπληρωματικές πληροφορίες όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τη μέθοδο που χρησιμοποίησε για να καταλήξει στην εκτίμηση της 5ης Ιουλίου 2004.

4. *Προσβαλλόμενη απόφαση*

53 Στις 19 και 20 Ιουλίου 2004, κατά την 1667η σύσκεψή της, η ολομέλεια της Επιτροπής ενέκρινε προσχέδιο αποφάσεως με την οποία διαπίστωσε ότι στη France Télécom χορηγήθηκε κρατική ενίσχυση λόγω της εφαρμογής του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως κατά την περίοδο 1994-2002 (στο εξής: επίμαχη ενίσχυση), και εξουσιοδότησε τον αρμόδιο για τον ανταγωνισμό Επίτροπο να εκδώσει, σε συμφωνία με τον Πρόεδρο, το τελικό κείμενο της αποφάσεως στη γαλλική γλώσσα, επίσημη γλώσσα του πρωτοτύπου, κατόπιν «αναθεωρήσεως από νομικής και γλωσσικής απόψεως».

54 Στις 2 Αυγούστου 2004, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2004) 3061 τελικό, σχετικά με την κρατική ενίσχυση την οποία έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της France Télécom (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία στις 3 Αυγούστου 2004. Το κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως που κοινοποιήθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία παρουσίαζε ορισμένες αποκλίσεις σε σχέση με το κείμενο που είχε εγκρίνει η ολομέλεια της Επιτροπής στις 20 Ιουλίου.

55 Στις 8 Σεπτεμβρίου 2004, η France Télécom ζήτησε από την Επιτροπή να της αποστείλει το προσχέδιο της προσβαλλόμενης αποφάσεως που είχε εγκριθεί από την ολομέλεια της Επιτροπής καθώς και το κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως που το θεσμικό αυτό όργανο είχε διαβιβάσει στη Γαλλική Δημοκρατία.

56 Με έγγραφο της 14ης Σεπτεμβρίου 2004, οι υπηρεσίες της γενικής γραμματείας της Επιτροπής επιβεβαίωσαν την παραλαβή της αιτήσεως αυτής και ενημέρωσαν τη France Télécom ότι η απάντηση θα της ανακοινωθεί εντός δεκαπέντε εργασίμων ημερών, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ L 145, σ. 43).

57 Στις 28 Οκτωβρίου 2004, ελλείψει απαντήσεως εκ μέρους της Επιτροπής, η France Télécom υπέβαλε επιβεβαιωτική αίτηση, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 1049/2001.

58 Τα έγγραφα των οποίων ζητήθηκε η αποστολή ανακοινώθηκαν στη France Télécom στις 11 Νοεμβρίου 2004.

59 Στις 19 Ιανουαρίου 2005, η Επιτροπή κοινοποίησε στη Γαλλική Δημοκρατία ένα διορθωτικό με το οποίο επανέφερε το κείμενο που είχε εγκριθεί στις 19 και 20 Ιουλίου 2004.

60 Το διορθωμένο κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* στις 14 Οκτωβρίου 2005 με στοιχεία αναφοράς 2005/709/ΕΚ (ΕΕ 2005, L 269, σ. 30).

61 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή έκρινε, καταρχάς, ότι η κατ' αποκοπή εισφορά του άρθρου 19 του νόμου 90-568 για την περίοδο από το έτος 1991 έως το έτος 1993 μπορεί να θεωρηθεί ότι υποκαθιστά τον υπό κανονικές συνθήκες οφειλόμενο φόρο επιτηδεύματος για τα ίδια αυτά έτη. Συνεπώς, η απαλλαγή από τον φόρο επιτηδεύματος κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής δεν συνιστά κρατική ενίσχυση (αιτιολογικές σκέψεις 22 έως 33 και 53).

62 Αντιθέτως, η Επιτροπή έκρινε ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως που εφαρμόστηκε από το 1994 έως το 2002 θέτει σε εφαρμογή κρατική ενίσχυση που συνίσταται στη διαφορά μεταξύ του ποσού του φόρου που θα έπρεπε να επιβληθεί στη France Télécom υπό τους όρους του κοινού δικαίου και του ποσού των εισφορών φόρου επιτηδεύματος που πραγματικά επιβλήθηκαν στην εταιρία αυτή (στο εξής: διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο). Η νέα αυτή ενίσχυση, που παρανόμως τέθηκε σε εφαρμογή κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, δεν συμβιβάζεται, επιπλέον, με την κοινή αγορά. Κατά συνέπεια, η ενίσχυση αυτή πρέπει να ανακτηθεί (αιτιολογικές σκέψεις 34 έως 53 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

63 Η συλλογιστική που ακολούθησε η Επιτροπή για να χαρακτηρίσει το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως ως κρατική ενίσχυση, κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, είναι η ακόλουθη.

64 Πρώτον, η Επιτροπή παρέθεσε τους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη της, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των γαλλικών αρχών ότι το διαπιστωμένο όφελος κατά τη διάρκεια της περιόδου 1994-2002 υπερκαλύφθηκε από το ποσό της κατ' αποκοπή εισφοράς η οποία επιβλήθηκε στη France Télécom κατά τη διάρκεια της περιόδου 1991-1993 (αιτιολογικές σκέψεις 35 έως 41 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

65 Καταρχάς, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι ο νόμος 90-568 καθιέρωσε δύο διαδοχικά και διακριτά καθεστώτα φορολογήσεως: αφενός, ένα καθεστώς απαλλαγής, εφαρμοστέο από το 1991 έως το 1993, με αντικατάσταση των φόρων του κοινού δικαίου, περιλαμβανομένου του φόρου επιτηδεύματος, από μια κατ' αποκοπή εισφορά αφετέρου, ένα ειδικό καθεστώς που εισάγει παρεκκλίσεις, καταλήγοντας σε ανεπαρκή φορολόγηση όσον αφορά τον φόρο επιτηδεύματος, και το οποίο εφαρμόστηκε, αρχικώς, από το 1994, ενώ έπαυσε να ισχύει από τη βεβαίωση επιβολής φόρου για το έτος 2003 (αιτιολογικές σκέψεις 36 και 38 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

66 Εν συνεχεία, με την αιτιολογική σκέψη 37 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε ότι, κατά τη νομολογία, ενίσχυση χορηγούμενη σε επιχείρηση δεν μπορεί να αντισταθμιστεί από ειδική επιβάρυνση επιβαλλόμενη στην ίδια επιχείρηση (απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Ιουλίου 1974, 173/73, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 351).

67 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο συμψηφισμός μεταξύ της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε η France Télécom για τα έτη 1994 έως 2002 και της κατ' αποκοπή εισφοράς που καταβλήθηκε από το 1991 έως το 1993, εισφοράς η οποία δεν συνδέεται με τον φόρο επιτηδεύματος ούτε κατά τρόπο ειδικό μέσω του νόμου 90-568 ούτε μέσω της μεθόδου υπολογισμού της (αιτιολογική σκέψη 38 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

68 Επιπλέον, η Επιτροπή έκρινε ότι η επίμαχη κατ' αποκοπή εισφορά προσομοιάζει μάλλον με συμμετοχή στα εταιρικά κέρδη καταβαλλόμενη στον κύριο του κεφαλαίου παρά με επιβολή φόρου. Υπό τις συνθήκες αυτές, μόνον κατ' εξαίρεση μπορούσε η Επιτροπή να δεχτεί ότι η εισφορά αυτή αντισταθμίζει την πλήρη απαλλαγή από τον φόρο επιτηδεύματος της οποίας έτυχε η France Télécom από το 1991 έως το 1993. Αντιθέτως, η υπό κανονικές συνθήκες εφαρμογή του δικαίου θα μπορούσε να οδηγήσει στην εκτίμηση ότι η εν λόγω απαλλαγή συνιστά κρατική ενίσχυση, το ποσό της οποίας θα έπρεπε να προστεθεί στο ποσό της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε η France Télécom, αρχής γενομένης το 1994, δυνάμει του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως (αιτιολογικές σκέψεις 38 και 39 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

69 Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι η συλλογιστική κατά την οποία πρέπει να πραγματοποιηθεί συμψηφισμός μεταξύ, αφενός, των ποσών που κατέβαλε η France Télécom στο Δημόσιο από το 1991 έως το 1993 και, αφετέρου, της χαμηλότερης

φορολόγησης της οποίας έτυχε η εταιρία αυτή από το 1994 προϋποθέτει ότι ο κατά το κοινό δίκαιο υπερβάλλων φόρος που κατέβαλε η France Télécom από το 1991 έως το 1993 θα πρέπει να χαρακτηριστεί εκ νέου ως πίστωση φόρου, πράγμα που δεν προκύπτει από τον νόμο 90-568. Επιπλέον, η εκ των υστέρων θεωρητική αυτή δικαιολόγηση δεν ανταποκρίνεται ούτε και στην υπό κανονικές συνθήκες εφαρμογή του γαλλικού φορολογικού δικαίου αλλά έχει ως μοναδικό σκοπό να αποφευχθεί η ανάκτηση της ενισχύσεως που χορηγήθηκε στη France Télécom (αιτιολογική σκέψη 40 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

70 Δεύτερον, η Επιτροπή έκρινε ότι η διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο συνιστά όφελος για τη France Télécom, το οποίο παρέχεται μέσω πόρων που θα έπρεπε να ενταχθούν στον προϋπολογισμό του κράτους και, ως εκ τούτου, αποτελεί κρατική ενίσχυση (αιτιολογική σκέψη 42 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

71 Τρίτον, με τις αιτιολογικές σκέψεις 43 και 44 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε ότι δεν μπορεί, κατά το στάδιο εκδόσεως της αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως, να λάβει υπόψη το επιχείρημα της Γαλλικής Δημοκρατίας ότι, προκειμένου να καθοριστεί το καθαρό όφελος που χορηγήθηκε στη France Télécom, πρέπει να συνεκτιμηθεί η μείωση της φορολογικής βάσης του φόρου εισοδήματος των εταιριών την οποία θα συνεπαγόταν η καταβολή υψηλότερων ποσών ως φόρου επιτηδεύματος (απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, Τ-459/93, Siemens κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1675).

72 Τέταρτον, η Επιτροπή, αφού απέρριψε τα επιχειρήματα που προέβαλε η Γαλλική Δημοκρατία ότι η επίμαχη ενίσχυση δεν μπορεί να ανακτηθεί λόγω της εφαρμογής των κανόνων περί παραγραφής του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999, έκρινε ότι η επίμαχη ενίσχυση συνιστά νέα και όχι υφιστάμενη ενίσχυση (αιτιολογική σκέψη 45 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

73 Κατά κύριο λόγο, η Επιτροπή επισήμανε ότι η εκπνοή της προθεσμίας παραγραφής του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 δεν έχει ως αποτέλεσμα μια νέα ενίσχυση να μετατρέπεται σε υφιστάμενη, αλλά να παρεμποδίζεται η Επιτροπή να διατάσσει την ανάκτηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν δέκα και πλέον έτη πριν την ημερομηνία κατά την οποία επήλθε η παραγραφή (αιτιολογικές σκέψεις 46 έως 48 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

74 Κατά δεύτερο λόγο, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ο νόμος 90-568 καθιέρωσε καθεστώς ενισχύσεων και ότι η ενδεχόμενη παραγραφή μπορούσε να αφορά μόνο τις ενισχύσεις που χορηγούνται εντός του πλαισίου του εν λόγω καθεστώτος και όχι το ίδιο το καθεστώς. Επομένως, ο χρόνος έναρξης της προθεσμίας είναι η ημερομηνία κατά την οποία χορηγείται πραγματικά η κάθε ενίσχυση στη France Télécom, ήτοι, κάθε έτος, η ημερομηνία οφειλής του φόρου επιτηδεύματος (αιτιολογική σκέψη 49 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

75 Κατά τρίτο λόγο, η Επιτροπή προσέθεσε ότι η προθεσμία παραγραφής διεκόπη από την υποβολή της αιτήσεως παροχής πληροφοριών που απηύθυνε στη Γαλλική Δημοκρατία στις 28 Ιουνίου 2001 (αιτιολογική σκέψη 50 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

76 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κατέληξε ότι, εφόσον καθορίστηκε ότι η πρώτη ενίσχυση χορηγήθηκε για το έτος 1994, ήτοι χρονικό διάστημα μικρότερο από δέκα έτη πριν την 28η Ιουνίου 2001, η επίμαχη ενίσχυση πρέπει να ανακτηθεί στο σύνολό της (αιτιολογική σκέψη 51 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

77 Πέμπτον, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι γαλλικές αρχές δεν προέβαλαν κανένα ακριβές επιχείρημα προς απόδειξη της συμβατότητας της επίμαχης ενισχύσεως με την κοινή αγορά και ότι δεν διακρίνει καμία νομική βάση στην οποία να μπορεί να στηριχτεί η κήρυξη της εν λόγω ενίσχυσης ως συμβατής με την κοινή αγορά (αιτιολογική σκέψη 52 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

78 Ως εκ τούτου, με την αιτιολογική σκέψη 53 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή κατέληξε ότι, πρώτον, το καθεστώς φόρου επιτηδεύματος που εφαρμόστηκε στη France Télécom κατά τη διάρκεια της περιόδου 1991-1993 δεν συνιστά κρατική ενίσχυση και ότι, δεύτερον, η διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε η France Télécom για τα έτη 1994 έως 2002, συνεπεία της εφαρμογής του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως, συνιστά κρατική ενίσχυση ασύμβατη με την κοινή αγορά που τέθηκε παρανόμως σε εφαρμογή και η οποία πρέπει, επομένως, να ανακτηθεί.

79 Εντούτοις, το ακριβές προς ανάκτηση ποσό δεν μπόρεσε να υπολογιστεί λόγω αντικρουόμενων πληροφοριών που υπέβαλαν οι γαλλικές αρχές στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας. Η Επιτροπή εκτίμησε ότι το ύψος της προς ανάκτηση ενίσχυσης ανέρχεται σε ποσό που κυμαίνεται —πλην τόκων— μεταξύ 798 εκατομμυρίων ευρώ και 1,14 δισεκατομμυρίων ευρώ (αιτιολογικές σκέψεις 54 έως 59 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

80 Με την αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή παρέπεμψε σε έκθεση που υπέβαλε στο Γαλλικό Κοινοβούλιο η γενική φορολογική διεύθυνση τον Νοέμβριο του 2001, σύμφωνα με την οποία «η άμεση υπαγωγή της France Télécom στο κανονικό καθεστώς φορολογήσεως όσον αφορά τον φόρο επιτηδεύματος θα συνεπαγόταν, με αμετάβλητο συντελεστή, πρόσθετη φορολόγηση για την επιχείρηση ποσού ανερχόμενου περίπου στα 198 εκατομμύρια ευρώ».

81 Επιπλέον, η Επιτροπή στηρίχτηκε στην εκτίμηση της 15ης Μαΐου 2003, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται υπό τη μορφή πίνακα στην αιτιολογική σκέψη 54 της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Σύμφωνα με τα αριθμητικά στοιχεία που ανακοίνωσε η Γαλλική Δημοκρατία, ο σωρευτικός φόρος ο οποίος θεωρητικώς θα είχε επιβληθεί στη France Télécom κατά το κοινό δίκαιο για τα έτη 1994 έως 2002 ανέρχεται στο ποσό των 8,362 δισεκατομμυρίων ευρώ. Ο σωρευτικός φόρος ο οποίος πραγματικά επιβλήθηκε στην εταιρία αυτή για τα εν λόγω έτη δυνάμει του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως ανέρχεται στο ποσό των 7,222 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η διαφορά του επιβαλλόμενου φόρου που προκύπτει προς όφελος της France Télécom για την περίοδο 1994-2002 ανέρχεται σε 1,14 δισεκατομμύρια ευρώ.

82 Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε ότι, με έγγραφο της 29ης Ιανουαρίου 2004, οι γαλλικές αρχές την ενημέρωσαν για το ποσό του φόρου που επιβλήθηκε στη France Télécom, κατά το κοινό δίκαιο, για το έτος 2003 (773 εκατομμύρια ευρώ) και επιβεβαίωσαν το βάσιμο της εκτίμησης της 15ης Μαΐου 2003 (αιτιολογική σκέψη 55 της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Οι γαλλικές αρχές αμφισβήτησαν για πρώτη φορά την αξιοπιστία αυτών των αριθμητικών στοιχείων μόνον κατά τις συνεδριάσεις της 16ης και 23ης Ιουνίου [2004] (αιτιολογικές σκέψεις 56 και 57 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

83 Στις 5 Ιουλίου 2004, οι γαλλικές αρχές παρουσίασαν νέα εκτίμηση. Η εκτίμηση αυτή καταλήγει σε διαφορετικά αποτελέσματα, που αναπαράγονται υπό τη μορφή πίνακα στην αιτιολογική σκέψη 58 της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Ο σωρευτικός φόρος ο οποίος θεωρητικώς θα είχε επιβληθεί στη France Télécom κατά το κοινό δίκαιο για τα

έτη 1994 έως 2002 ανερχόταν στο ποσό των 8,02 δισεκατομμυρίων ευρώ. Επομένως, η διαφορά του επιβαλλόμενου φόρου που προκύπτει προς όφελος της France Télécom για την περίοδο 1994-2002 ανέρχεται σε 798 εκατομμύρια ευρώ.

84 Λόγω των αντικρουόμενων στοιχείων που ανακοίνωσε η Γαλλική Δημοκρατία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή κατέληξε ότι δεν είναι σε θέση να καθορίσει το προς ανάκτηση ποσό, το οποίο υπολόγισε ότι κυμαίνεται μεταξύ 798 εκατομμυρίων ευρώ και 1,14 δισεκατομμυρίων ευρώ, προσαυξημένο με τόκους. Κατά την Επιτροπή, το ακριβές προς ανάκτηση ποσό πρέπει να καθοριστεί από τις γαλλικές αρχές, σύμφωνα με το καθήκον τους ειλικρινούς συνεργασίας, κατά το στάδιο εκτελέσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως (αιτιολογικές σκέψεις 59 και 60 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

85 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το διατακτικό της προσβαλλόμενης αποφάσεως έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε παράνομα από τη [Γαλλική Δημοκρατία], κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 88, παράγραφος 3, […] ΕΚ, υπέρ της France Télécom για το καθεστώς του φόρου [επιτηδεύματος] που εφαρμόστηκε στην εν λόγω επιχείρηση κατά τη διάρκεια της περιόδου από 1ης Ιανουαρίου 1994 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 2002 […] είναι ασυμβίβαστη προς την κοινή αγορά.

Άρθρο 2

1. Η [Γαλλική Δημοκρατία] λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ανάκτηση από τη France Télécom της ενίσχυσης που ορίστηκε στο άρθρο 1.

2. Η ανάκτηση πραγματοποιείται [αμελλητί] σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας, υπό τον όρο ότι παρέχουν τη δυνατότητα άμεσης και αποτελεσματικής εκτέλεσης της απόφασης.

3. Οι [προς ανάκτηση] ενισχύσεις περιλαμβάνουν τόκους από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεση [του αποδέκτη], μέχρι την ημερομηνία ανακτήσεώς τους.

[…]

Άρθρο 3

Η [Γαλλική Δημοκρατία] ενημερώνει την Επιτροπή, εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας αποφάσεως, για τα μέτρα που προτίθεται να λάβει ή που έλαβε προς συμμόρφωση με την απόφαση αυτή. Για τον σκοπό αυτό, η [Γαλλική Δημοκρατία] χρησιμοποιεί το ερωτηματολόγιο που επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση.

Άρθρο 4

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Γαλλική Δημοκρατία.»

86 Στις 25 Οκτωβρίου 2006, η Επιτροπή άσκησε προσφυγή λόγω παραβάσεως ζητώντας από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Γαλλική Δημοκρατία, καθόσον δεν εκτέλεσε την προσβαλλόμενη απόφαση εντός της ταχθείσας προθεσμίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 και 3 της αποφάσεως αυτής, από το άρθρο 249, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ καθώς και από το άρθρο 10 ΕΚ.

87 Με την απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2007, C-441/06, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2007, σ. I-8887), το Δικαστήριο έκρινε βάσιμη την προσφυγή της Επιτροπής.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

88 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 13 Οκτωβρίου 2004, η Γαλλική Δημοκρατία άσκησε προσφυγή, που πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό Τ-427/04.

89 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 10 Ιανουαρίου 2005, η France Télécom άσκησε προσφυγή, που πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό Τ-17/05.

90 Με έγγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 23 Μαΐου 2008, η France Télécom ζήτησε τη συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-427/04 και Τ-17/05, προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως, δυνάμει του άρθρου 50, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.

91 Η Επιτροπή και η Γαλλική Δημοκρατία κατέθεσαν τις παρατηρήσεις τους επί της αιτήσεως αυτής, στις 16 και 19 Ιουνίου 2008 αντιστοίχως.

92 Με διάταξη που εξέδωσε ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος του Πρωτοδικείου στις 19 Σεπτεμβρίου 2008, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-427/04 και Τ-17/05 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 50 του Κανονισμού Διαδικασίας.

93 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) απηύθυνε στους διαδίκους γραπτές ερωτήσεις σχετικές με την επιρροή που ασκεί, στις υπό κρίση συνεκδικαζόμενες υποθέσεις, η απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψη 87 ανωτέρω, καθώς και με τη συνέχεια που δόθηκε από τους διαδίκους στην υπόθεση αυτή και αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

94 Οι διάδικοι απάντησαν στις γραπτές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Η Γαλλική Δημοκρατία, μεταξύ άλλων, επισήμανε ότι παραιτείται από τον πέμπτο λόγο ακυρώσεως της προσφυγής της.

95 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις που τους έθεσε το Πρωτοδικείο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 18ης Νοεμβρίου 2008.

96 Με διάταξη της 24ης Μαρτίου 2009, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) διέταξε την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας προκειμένου να θέσει ερωτήσεις στην

Επιτροπή και να παράσχει τη δυνατότητα στις προσφεύγουσες να καταθέσουν τις παρατηρήσεις τους επί των απαντήσεων του θεσμικού αυτού οργάνου. Η Επιτροπή και η France Télécom απάντησαν στις ερωτήσεις και κατέθεσαν τις παρατηρήσεις τους εντός των ταχθεισών προθεσμιών.

97 Η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλομένη απόφαση,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

98 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει τις προσφυγές ως αβάσιμες,

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

1. *Συνοπτική παρουσίαση των λόγων ακυρώσεως*

99 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Γαλλική Δημοκρατία προβάλλει τέσσερις λόγους. Ο πρώτος αντλείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και σε πλάνη περί το δίκαιο εκτιμώντας ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως που ίσχυσε από το 1994 έως το 2002 χορήγησε πλεονέκτημα στη France Télécom. Με τον δεύτερο λόγο, η Γαλλική Δημοκρατία επικαλείται προσβολή των δικαιωμάτων της άμυνας. Με τον τρίτο λόγο, η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση παρέβη το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999 διατάσσοντας την ανάκτηση της επίμαχης ενισχύσεως. Ο τέταρτος λόγος, που προβάλλεται επικουρικώς, αντλείται από το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, στο μέτρο που διατάσσει την ανάκτηση της επίμαχης ενισχύσεως, παραβιάζει την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

100 Προς στήριξη της προσφυγής της, η France Télécom προβάλλει πέντε λόγους. Ο πρώτος λόγος αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων της άμυνας. Με τον δεύτερο λόγο, ο οποίος χωρίζεται σε τέσσερα σκέλη, η France Télécom υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής ενέχει τρία πρόδηλα σφάλματα εκτιμήσεως και ένα νομικό σφάλμα στο μέτρο που εκτιμά ότι στην εν λόγω εταιρία χορηγήθηκε πλεονέκτημα. Ο τρίτος λόγος αντλείται από παράβαση του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999. Ο τέταρτος λόγος, στηριζόμενος σε παράβαση του άρθρου 14 του ίδιου κανονισμού, χωρίζεται σε δύο σκέλη. Το πρώτο σκέλος αντλείται από παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον το μέτρο του οποίου διατάχθηκε η ανάκληση δεν αποτελεί μέτρο που έθεσε σε εφαρμογή κρατική ενίσχυση, και το δεύτερο σκέλος αντλείται από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου, δεδομένου ότι το ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως δεν μπορεί να υπολογιστεί. Με τον πέμπτο λόγο, η France Télécom υποστηρίζει ότι οι τροποποιήσεις, πλην των ορθογραφικών ή γραμματικών διορθώσεων, που επέφερε ο αρμόδιος για τον ανταγωνισμό Επίτροπος στην προσβαλλόμενη απόφαση μετά την έκδοσή της από την ολομέλεια της Επιτροπής συνιστά παράβαση των κανόνων σχετικά με την έκδοση των αποφάσεων της Επιτροπής.

101 Το Πρωτοδικείο κρίνει σκόπιμο να εξετάσει καταρχάς τον πέμπτο λόγο που προβάλλει η France Télécom, ο οποίος αντλείται από παράβαση των κανόνων σχετικά με την έκδοση των αποφάσεων της Επιτροπής.

2. *Όσον αφορά την τήρηση των κανόνων σχετικά με την έκδοση των αποφάσεων της Επιτροπής*

Επιχειρήματα των διαδίκων

102 Με τον πέμπτο λόγο, η France Télécom φρονεί ότι η Επιτροπή, στο μέτρο που εξουσιοδότησε τον αρμόδιο για τον ανταγωνισμό Επίτροπο να αναθεωρήσει το τελικό κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως «από νομικής και γλωσσικής απόψεως» παραλείποντας να ελέγξει τον τρόπο χρήσεως της εξουσιοδοτήσεως αυτής, παραβίασε την αρχή της συλλογικότητας.

103 Κατά τη France Télécom, η αρχή της συλλογικότητας, που απορρέει από το άρθρο 219 ΕΚ, στηρίζεται στην ισότητα μεταξύ των Επιτρόπων κατά τη συμμετοχή τους στη διαδικασία εκδόσεως αποφάσεων. Επομένως, μόνον ορθογραφικές ή γραμματικές τροποποιήσεις επιτρέπεται να γίνονται στο κείμενο μιας αποφάσεως μετά την επίσημη έκδοσή της από την ολομέλεια της Επιτροπής, ενώ κάθε άλλη τροποποίηση εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του σώματος αυτού (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 1994, C-137/92 P, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-2555, σκέψη 68).

104 Η France Télécom ισχυρίζεται ότι οι κανόνες αυτοί δεν τηρήθηκαν εν προκειμένω, δεδομένου ότι από τη σύγκριση μεταξύ του κειμένου που ενέκρινε η ολομέλεια της Επιτροπής κατά τη 1667η σύσκεψή της στις 20 Ιουλίου 2004 και του κειμένου που κοινοποιήθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία στις 3 Αυγούστου 2004 καθίσταται προφανές ότι επήλθαν δύο σημαντικές τροποποιήσεις, οι οποίες σαφώς βαίνουν πέραν των απλών ορθογραφικών και γραμματικών τροποποιήσεων.

105 Πρώτον, η αιτιολογική σκέψη 55 του κοινοποιηθέντος κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως περιέχει την ακόλουθη φράση, η οποία δεν περιλαμβάνεται στο κείμενο που ενέκρινε η ολομέλεια της Επιτροπής:

«Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η επιστολή της 29ης Ιανουαρίου 2004 επιβεβαιώνει το βάσιμο της μεθόδου εκτιμήσεως που εκτίθεται με το έγγραφο της 15ης Μαΐου 2003.»

106 Δεύτερον, με την αιτιολογική σκέψη 59 του κοινοποιηθέντος κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η λέξη «ενδεικτικό» [Σ.τ.Μ.: Η λέξη αυτή ούτως ή άλλως δεν έχει αποδοθεί στο ελληνικό κείμενο της αρχικής αποφάσεως της Επιτροπής], που υποδήλωνε ότι το ποσό της επίμαχης ενισχύσεως κυμαίνεται εντός συγκεκριμένων ορίων, έχει απαλειφθεί.

107 Επομένως, οι τροποποιήσεις αυτές αφορούν θεμελιώδεις νομικές πτυχές της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ήτοι την αξιοπιστία της μεθόδου αξιολογήσεως που επέλεξε η Επιτροπή, τη στιγμή μάλιστα που η ολομέλειά της πίστευε όχι μόνον ότι δεν θα μπορούσε να καταλήξει οριστικά σε ένα ποσό, αλλά ούτε καν να προσδιορίσει συγκεκριμένα όρια διακυμάνσεως του εν λόγω ποσού. Η France Télécom, απαντώντας σε γραπτές ερωτήσεις που της έθεσε το Πρωτοδικείο κατόπιν της εν νέου κινήσεως της προφορικής διαδικασίας, επισήμανε ότι η λέξη «ενδεικτικό» είχε προστεθεί εσκεμμένα κατά τη σύσκεψη της ολομέλειας της Επιτροπής. Αντιθέτως, η φράση που προστέθηκε στην αιτιολογική σκέψη 55 του τελικού κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως, από την οποία μπορεί να συναχθεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία δέχτηκε το βάσιμο των μεθόδων αξιολογήσεως του πλεονεκτήματος που χορηγήθηκε στη France Télécom, συνιστά στοιχείο ανακριβές, το οποίο δεν περιλαμβανόταν στο κείμενο που ενέκρινε η ολομέλεια της Επιτροπής. Συνεπώς, οι τροποποιήσεις που υπέστη η απόφαση συνεπάγονται μεταβολή του νοήματός της, κατά παραβίαση της «αρχής της συλλογικότητας».

108 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η France Télécom υποστηρίζει ότι, κατά τη νομολογία του Πρωτοδικείου, μετά την κατάθεση του εισαγωγικού δικογράφου της δίκης, η Επιτροπή δεν μπορεί να εξαλείψει, μέσω απλού διορθωτικού μέτρου αναδρομικής ισχύος, ουσιώδες ελάττωμα που ενέχει η προσβαλλόμενη απόφαση.

109 Η Επιτροπή διατείνεται ότι οι διαφορές που διαπιστώθηκαν μεταξύ του κειμένου που ενέκρινε η ολομέλεια της Επιτροπής και του κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως που κοινοποιήθηκε είναι αλυσιτελείς εν προκειμένω, δεδομένου ότι δεν ασκούν επιρροή στο νόημα της αποφάσεως αυτής. Εν πάση περιπτώσει, εκδόθηκε διορθωτικό στις 19 Ιανουαρίου 2005, κοινοποιηθέν αυθημερόν στη Γαλλική Δημοκρατία, το οποίο εναρμόνισε το κοινοποιηθέν κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως προς το προσχέδιο αποφάσεως που είχε εγκρίνει η ολομέλεια της Επιτροπής κατά τη 1667η σύσκεψή της.

110 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή δικαιολόγησε τις αποκλίσεις μεταξύ του προσχεδίου αποφάσεως που είχε εγκρίνει η ολομέλεια της Επιτροπής και του κοινοποιηθέντος στη Γαλλική Δημοκρατία κειμένου από το γεγονός ότι η «αναθεώρηση από νομικής και γλωσσικής απόψεως», που επήλθε μετά την έγκριση του προσχεδίου από τους Επιτρόπους, αφορούσε, εκ παραδρομής, άλλο κείμενο από αυτό το οποίο είχε υποβληθεί στην ολομέλεια της Επιτροπής.

111 Η Επιτροπή, απαντώντας σε γραπτές ερωτήσεις που της έθεσε το Πρωτοδικείο κατόπιν της εν νέου κινήσεως της προφορικής διαδικασίας, υποστήριξε, καταρχάς, ότι τα μέλη της, στις 19 και 20 Ιουλίου 2004, ενέκριναν ένα κείμενο αρχών και εξουσιοδότησαν τον αρμόδιο για τον ανταγωνισμό Επίτροπο να συντάξει, σε συμφωνία με τον Πρόεδρο, το τελικό κείμενο της αποφάσεως καθώς και να εκδώσει την απόφαση αυτή.

112 Εν συνεχεία, το θεσμικό αυτό όργανο υποστήριξε ότι, λαμβανομένου υπόψη ότι οι αποκλίσεις μεταξύ του προσχεδίου αποφάσεως που είχε εγκριθεί κατά τη σύσκεψη της 19ης και 20ής Ιουλίου 2004 και του κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως που εκδόθηκε στις 2 Αυγούστου 2004 δεν επηρεάζουν ούτε τα πραγματικά στοιχεία ούτε τον νομικό συλλογισμό που αποτέλεσαν τη βάση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ο αρμόδιος για τον ανταγωνισμό Επίτροπος δεν υπερέβη τα όρια της εξουσιοδοτήσεως που του έδωσε η ολομέλεια της Επιτροπής.

113 Τέλος, η Επιτροπή επισήμανε ότι, εφόσον το κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ως είχε στις 2 Αυγούστου 2004, εκδόθηκε νομίμως, ουδεμία διόρθωση απαιτείται από νομικής απόψεως. Ωστόσο, το θεσμικό αυτό όργανο εκτιμά ότι είχε τη δυνατότητα να επαναφέρει το προσχέδιο αποφάσεως που είχε εγκρίνει η ολομέλεια

της Επιτροπής στις 20 Ιουλίου 2004, όπως θεώρησε ότι έπραξε με το διορθωτικό της 19ης Ιουλίου 2005, το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο ειδικής εγκρίσεως από την Επιτροπή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

114 Δεν αμφισβητείται ότι, κατά τη σύσκεψη της 19ης και της 20ής Ιουλίου 2004, η ολομέλεια της Επιτροπής ενέκρινε αιτιολογημένο προσχέδιο αποφάσεως, με το οποίο διαπίστωσε ότι η επίμαχη κρατική ενίσχυση είναι παράνομη και ασύμβατη με την κοινή αγορά, διατάσσοντας, ως εκ τούτου, την ανάκτησή της. Επιπλέον, η ολομέλεια της Επιτροπής εξουσιοδότησε τον αρμόδιο για τον ανταγωνισμό Επίτροπο να εκδώσει, σε συμφωνία με τον Πρόεδρο, το τελικό κείμενο της αποφάσεως στη γαλλική γλώσσα, επίσημη γλώσσα του πρωτοτύπου, κατόπιν «αναθεωρήσεως από νομικής και γλωσσικής απόψεως». Εν συνεχεία, η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε στις 2 Αυγούστου 2004 και κοινοποιήθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία στις 3 Αυγούστου 2004.

115 Οι διάδικοι συμφωνούν, ενώ προκύπτει και από τα έγγραφα της δικογραφίας, ότι το κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως που κοινοποιήθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία στις 3 Αυγούστου 2004 παρουσιάζει, σε σχέση με το κείμενο που ενέκρινε η ολομέλεια της Επιτροπής κατά τη σύσκεψή της στις 19 και 20 Ιουλίου 2004, ορισμένες αποκλίσεις. Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι οι αποκλίσεις αυτές εξαλείφθηκαν μέσω διορθωτικού που εκδόθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2005. Την ίδια ημέρα, ήτοι μετά την άσκηση των υπό κρίση προσφυγών, η Επιτροπή κοινοποίησε στη Γαλλική Δημοκρατία ενοποιημένο κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως, το οποίο περιλαμβάνει τις εν λόγω διορθώσεις.

116 Δυνάμει του άρθρου 219 ΕΚ, η Επιτροπή αποφασίζει με την πλειοψηφία του αριθμού των μελών της. Η καθιερούμενη ως άνω αρχή της συλλογικότητας στηρίζεται στην ισότιμη συμμετοχή των μελών της Επιτροπής στη λήψη αποφάσεων, συνεπάγεται δε μεταξύ άλλων, αφενός μεν, ότι οι αποφάσεις πρέπει να είναι προϊόν κοινής συσκέψεως, αφετέρου δε, ότι όλα τα μέλη του συλλογικού οργάνου φέρουν συλλογική πολιτική ευθύνη για το σύνολο των εκδιδομένων αποφάσεων (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Σεπτεμβρίου 1986, 5/85, AKZO Chemie και AKZO Chemie UK κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2585, σκέψη 30).

117 Μολονότι η Επιτροπή δύναται, χωρίς παρά ταύτα να παραβιάζεται η αρχή της συλλογικότητας, να εξουσιοδοτεί ένα από τα μέλη της να εκδίδει καθορισμένες κατηγορίες πράξεων διοικητικής και διαχειριστικής φύσεως (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 116 ανωτέρω απόφαση AKZO Chemie και AKZO Chemie UK κατά Επιτροπής, σκέψη 37), οι αποφάσεις με τις οποίες η Επιτροπή αποφαίνεται επί της υπάρξεως κρατικής ενισχύσεως, επί της συμβατότητας της ενισχύσεως αυτής με την κοινή αγορά και επί της ανάγκης να διαταχθεί η ανάκτηση της εν λόγω ενισχύσεως προϋποθέτουν εξέταση σύνθετων πραγματικών και νομικών ζητημάτων, ώστε, καταρχήν, οι αποφάσεις αυτές να μη μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις διοικητικής και διαχειριστικής φύσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Απριλίου 1995, Τ-435/93, ASPEC κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1281, σκέψεις 103 έως 114). Επομένως, επειδή το διατακτικό και η αιτιολογία αποφάσεων του είδους αυτού, οι οποίες πρέπει να αιτιολογούνται δυνάμει του άρθρου 253 ΕΚ, αποτελούν αδιαίρετο σύνολο, εναπόκειται αποκλειστικά στην ολομέλεια της Επιτροπής, βάσει της αρχής της συλλογικότητας, να υιοθετήσει συγχρόνως τόσο το ένα όσο και το άλλο (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα στη σκέψη 103 ανωτέρω απόφαση Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., σκέψεις 66 και 67).

118 Επομένως, απόκειται στην ολομέλεια της Επιτροπής να εκδίδει το τελικό κείμενο των αποφάσεων που αποφαίνονται επί της υπάρξεως κρατικών ενισχύσεων και επί της συμβατότητας αυτών με την κοινή αγορά. Μετά την έκδοση μιας τέτοιας αποφάσεως, μόνον ορθογραφικές ή γραμματικές τροποποιήσεις επιτρέπεται να γίνονται στο κείμενό της, ενώ κάθε άλλη τροποποίηση εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ολομέλειας (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα στη σκέψη 103 ανωτέρω απόφαση Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., σκέψη 68).

119 Εντούτοις, δεν μπορεί να αποκλειστεί η δυνατότητα, όπως άλλωστε προβλέπει και το άρθρο 13, δεύτερο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως (ΕΕ 2000, L 308, σ. 26), η ολομέλεια της Επιτροπής να αναθέσει σε ένα ή περισσότερα από τα μέλη της την έγκριση του οριστικού κειμένου αποφάσεως, το περιεχόμενο της οποίας έχει ήδη προσδιοριστεί κατά τις συζητήσεις της. Οσάκις η ολομέλεια κάνει χρήση της ευχέρειας αυτής, απόκειται στον κοινοτικό δικαστή, που έχει επιληφθεί του ζητήματος σχετικά με το κατά πόσο η εξουσία αυτή ασκήθηκε εντός των νομίμων ορίων, να εξακριβώνει αν το συλλογικό αυτό όργανο μπορεί να θεωρηθεί ότι ενέκρινε, καθ' όλα της τα πραγματικά και νομικά στοιχεία, την προσβαλλόμενη απόφαση (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 117 ανωτέρω απόφαση ASPEC κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 122).

120 Εν προκειμένω, από τα πρακτικά της 1667ης σύσκεψης της ολομέλειας της Επιτροπής, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 19 και 20 Ιουλίου 2004, προκύπτει ότι η ολομέλεια ενέκρινε τη σχετική με την επίμαχη ενίσχυση απόφαση «όπως εκτίθεται στο έγγραφο C (2004) 2651/12» και «εξουσιοδότησε [τον αρμόδιο για τον ανταγωνισμό Επίτροπο] να εκδώσει, σε συμφωνία με τον Πρόεδρο, το τελικό κείμενο της [επίμαχης αποφάσεως] στη γαλλική γλώσσα, επίσημη γλώσσα του πρωτοτύπου, κατόπιν αναθεωρήσεως από νομικής και γλωσσικής απόψεως». Το κείμενο όμως της προσβαλλόμενης αποφάσεως που εκδόθηκε στις 2 Αυγούστου 2004 και κοινοποιήθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία την επόμενη μέρα απέκλινε τουλάχιστον σε δύο σημεία από το προσχέδιο αποφάσεως που είχε εγκριθεί από την ολομέλεια της Επιτροπής. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν, όπως υποστηρίζει η France Télécom, οι αποκλίσεις αυτές είναι ουσιώδεις, οπότε δεν μπορεί να θεωρείται ότι η ολομέλεια της Επιτροπής ενέκρινε την προσβαλλόμενη απόφαση καθ' όλα της τα πραγματικά και νομικά στοιχεία.

121 Αφενός, η προσβαλλόμενη απόφαση που εκδόθηκε στις 2 Αυγούστου 2004 περιείχε, στο τέλος της αιτιολογικής σκέψης 55, την ακόλουθη φράση, η οποία δεν περιλαμβανόταν στο κείμενο που είχε εγκρίνει η ολομέλεια της Επιτροπής:

«Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η επιστολή της 29ης Ιανουαρίου 2004 επιβεβαιώνει το βάσιμο της μεθόδου εκτιμήσεως που εκτίθεται με το έγγραφο της 15ης Μαΐου 2003.»

122 Αφετέρου, στην αιτιολογική σκέψη 59, η λέξη «ενδεικτικό», που περιέχεται στο τμήμα της περιόδου «η Επιτροπή […] θεωρεί ότι [η France Télécom] επωφελήθηκε μιας κρατικής ενίσχυσης, το ποσό της οποίας κυμαίνεται μεταξύ 798 […] και 1 140 εκατ. ευρώ σε κεφάλαιο» του κειμένου που ενέκρινε η ολομέλεια της Επιτροπής, έχει απαλειφθεί από το κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως που εκδόθηκε στις 2 Αυγούστου 2004.

123 Καταρχάς, διαπιστώνεται ότι οι αποκλίσεις που παρατηρούνται μεταξύ του κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως που εκδόθηκε στις 2 Αυγούστου 2004 και του προσχεδίου που είχε εγκρίνει η ολομέλεια της Επιτροπής στις 26 Ιουλίου 2004 απορρέουν, σύμφωνα με τις δηλώσεις της Επιτροπής κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που επιβεβαιώνουν και τα έγγραφα που το θεσμικό αυτό όργανο προσκόμισε ως συνημμένα στο έγγραφο με το οποίο απάντησε στις ερωτήσεις που του τέθηκαν μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση (βλ. σκέψη 111 ανωτέρω), από το γεγονός ότι η «αναθεώρηση από νομικής και γλωσσικής απόψεως» που επήλθε μετά τις συζητήσεις της ολομέλειας αφορούσε, εκ παραδρομής, διαφορετικό κείμενο από εκείνο το οποίο είχε εγκρίνει η ολομέλεια. Εντούτοις, από τα πρακτικά της 1667ης

συσκέψεως της ολομέλειας της Επιτροπής προκύπτει ότι αυτή δεν σκόπευε να εγκρίνει το τελικό κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως, αλλά ανέθεσε στον αρμόδιο για τον ανταγωνισμό Επίτροπο την οριστικοποίηση του κειμένου αυτού, σε συμφωνία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής.

124 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, αν αναλυθεί σε συνδυασμό με τα συμφραζόμενα, η φράση που προστέθηκε στο τέλος της αιτιολογικής σκέψης 55 του κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως που εκδόθηκε στις 2 Αυγούστου 2004 συνιστά απλό σχόλιο που αναπτύσσει λεπτομερέστερα την ιδέα που εκτέθηκε με τη φράση που προηγείται αυτής, σύμφωνα με την οποία οι γαλλικές αρχές «υπογράμμισαν ότι ο αναδρομικός υπολογισμός του ποσού αυτού για τα προηγούμενα έτη, επιβεβαίωνε και ενίσχυε τη θέση τους, εφόσον θα αποδείκνυε την υπερφορολόγηση της [France Télécom] σε σχέση με το κοινό δίκαιο». Κατά συνέπεια, η προσθήκη της επίμαχης φράσης δεν τροποποίησε ουσιωδώς τις αιτιολογίες της προσβαλλόμενης αποφάσεως ούτε ως προς τα πραγματικά ούτε ως προς τα νομικά στοιχεία.

125 Ομοίως, η απάλειψη καθαυτή της λέξης «ενδεικτικό» στην αιτιολογική σκέψη 59 του κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως που εκδόθηκε στις 2 Αυγούστου 2004 στερείται λυσιτέλειας. Συγκεκριμένα, παρά την ύπαρξη της λέξεως «ενδεικτικό» στην αιτιολογική σκέψη 59 του διορθωμένου κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως, το Δικαστήριο έκρινε ότι το ελάχιστο ποσό που καθορίζεται στο άρθρο αυτό πρέπει να θεωρηθεί ως το κατώτατο όριο της προς ανάκτηση ενισχύσεως. Εν συνεχεία, το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα ότι τα ποσά της αιτιολογικής σκέψεως 59 της προσβαλλόμενης αποφάσεως ήταν απλώς ενδεικτικά και δεν είχαν δεσμευτική νομική ισχύ (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 87 ανωτέρω απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψεις 31, 33 και 35).

126 Επιπλέον, κακώς η France Télécom υποστηρίζει, με τις παρατηρήσεις της επί των απαντήσεων της Επιτροπής, ότι η ολομέλεια του οργάνου αυτού «εισήγαγε» τη λέξη «ενδεικτικό» στο κείμενο που ενέκρινε. Συγκεκριμένα, η λέξη αυτή ήδη περιλαμβανόταν στο κείμενο που υποβλήθηκε προς έγκριση στην ολομέλεια, όπως πιστοποιούν και τα έγγραφα που διαβίβασε η Επιτροπή προς απάντηση στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.

127 Υπό τις συνθήκες αυτές, η απάλειψη της λέξης «ενδεικτικό» από την αιτιολογική σκέψη 59 του τελικού κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως δεν αντιφάσκει προς τη ρητή βούληση της ολομέλειας της Επιτροπής, ενώ ουδόλως μεταβάλλει το περιεχόμενο των αιτιολογιών της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

128 Επομένως, δεδομένου ότι οι αποκλίσεις τυπικού χαρακτήρα μεταξύ του κειμένου της προσβαλλόμενης αποφάσεως που εκδόθηκε στις 2 Αυγούστου 2004 και του κειμένου που είχε εγκριθεί από την ολομέλεια της Επιτροπής στις 19 και 20 Ιουλίου 2004 δεν άσκησαν επιρροή στο περιεχόμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως, μπορεί να θεωρηθεί ότι η ολομέλεια της Επιτροπής ενέκρινε, καθ' όλα της τα πραγματικά και νομικά στοιχεία, την προσβαλλόμενη απόφαση (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 117 ανωτέρω απόφαση ASPEC κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 122). Κατά συνέπεια, είναι αβάσιμος ο ισχυρισμός της France Télécom ότι ο αρμόδιος για τον ανταγωνισμό Επίτροπος, σε συμφωνία με τον Πρόεδρο, υπερέβη τα όρια της εξουσίας που του είχε ανατεθεί από την ολομέλεια και ότι, για τον λόγο αυτό, η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε κατά παραβίαση της αρχής της συλλογικότητας.

129 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή, μολονότι δεν όφειλε, εντούτοις είχε την εξουσία, όπως και το έπραξε, να επαναφέρει, μέσω διορθωτικού εκδοθέντος από την ολομέλειά της, το κείμενο αρχών που είχε εγκρίνει κατά τη σύσκεψή της στις 19 και 20 Ιουλίου 2004 και να κοινοποιήσει ενοποιημένο κείμενο της προσβαλλόμενης αποφάσεως που ενσωματώνει τις διορθώσεις αυτές, τούτο δε ακόμα και μετά την άσκηση των προσφυγών από τις προσφεύγουσες.

130 Ως εκ τούτου, ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως που προβάλλει η France Télécom πρέπει να απορριφθεί.

3. *Όσον αφορά τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας της Γαλλικής Δημοκρατίας*

Επιχειρήματα των διαδίκων

131 Η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει, με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, ότι η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση κατά παραβίαση της αρχής της εκατέρωθεν ακρόασης, προσβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό τα δικαιώματά της άμυνας.

132 Η Γαλλική Δημοκρατία υπενθυμίζει ότι, κατά παγία νομολογία, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας σε κάθε διαδικασία που κινείται κατά ενός προσώπου και μπορεί να καταλήξει σε βλαπτική για το πρόσωπο αυτό πράξη αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου και πρέπει να διασφαλίζεται ακόμη και όταν δεν υφίσταται ειδική ρύθμιση. Δυνάμει της αρχής αυτής, πρέπει να έχει δοθεί η δυνατότητα στο πρόσωπο κατά του οποίου η Επιτροπή κίνησε διοικητική διαδικασία να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή του ως προς το υποστατό και τη λυσιτέλεια των προβαλλομένων από την Επιτροπή πραγματικών περιστατικών και συνθηκών και ως προς τα έγγραφα που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή προκειμένου να στηρίξει τον ισχυρισμό της ότι συντρέχει παραβίαση του κοινοτικού δικαίου (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 40/85, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2321, σκέψη 28).

133 Η Γαλλική Δημοκρατία προβάλλει ότι η Επιτροπή, αφού χαρακτήρισε το καθεστώς που το εν λόγω κράτος μέλος έθεσε σε εφαρμογή μέσω των άρθρων 18 έως 21 του νόμου 90-568 ως «φορολογικό καθεστώς παρεκκλίσεων» με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, στηρίχτηκε στον εν μέρει φορολογικό χαρακτήρα της κατ' αποκοπή εισφοράς για να μη δεχτεί την αντιστάθμιση μεταξύ, αφενός, της περιόδου που καλύπτει τα έτη 1991 έως 1993 και, αφετέρου, της περιόδου που καλύπτει τα έτη 1994 έως 2002. Το επιχείρημα όμως ότι η κατ' αποκοπή εισφορά συνιστά εν μέρει συμμετοχή στα κέρδη δεν προβλήθηκε στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας με αποτέλεσμα την αδυναμία του εν λόγω κράτους μέλους να υποβάλει παρατηρήσεις συναφώς. Κατά συνέπεια, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί, δεδομένου ότι βασίζεται στο επιχείρημα αυτό.

134 Κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, είχε τη δυνατότητα να τοποθετηθεί επί της προσωρινής απόψεως της Επιτροπής ότι η κατ' αποκοπή εισφορά μπορούσε να χαρακτηριστεί εξ ολοκλήρου ως συμμετοχή στα κέρδη δεν αρκεί για να απορριφθεί ο λόγος που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, δεδομένου, αφενός, ότι με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή δεν χαρακτήρισε την επίμαχη εισφορά ως συμμετοχή —αλλά έκρινε ότι επρόκειτο εν μέρει για φόρο και εν μέρει για συμμετοχή— και, αφετέρου, ότι ο μικτός αυτός χαρακτηρισμός, επί του οποίου δεν είχε τη δυνατότητα να εκφράσει την άποψή της πριν την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, άσκησε αποφασιστική επιρροή στην έκβαση της διαδικασίας.

135 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα αυτά.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

136 Κατά πάγια νομολογία, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας σε κάθε διαδικασία που κινείται κατά ενός προσώπου και μπορεί να καταλήξει σε βλαπτική για το πρόσωπο αυτό πράξη αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου και πρέπει να διασφαλίζεται ακόμη και όταν δεν υφίσταται ειδική ρύθμιση. Η αρχή αυτή απαιτεί να έχει δοθεί η δυνατότητα στο πρόσωπο κατά του οποίου η Επιτροπή κίνησε διοικητική διαδικασία, στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή του ως προς το υποστατό και τη λυσιτέλεια των προβαλλομένων από την Επιτροπή πραγματικών περιστατικών και συνθηκών και ως προς τα έγγραφα που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή προκειμένου να στηρίξει τον ισχυρισμό της ότι συντρέχει παραβίαση του κοινοτικού δικαίου (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 132 ανωτέρω απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 28 αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 30ής Μαρτίου 2000, Τ-65/96, Kish Glass κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-1885, σκέψη 32, και της 6ης Μαρτίου 2003, Τ-228/99 και Τ-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale και Land Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-435, σκέψη 121).

137 Υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή οφείλει να κινεί την επίσημη διαδικασία εξετάσεως, εφόσον, μετά το πέρας προκαταρκτικής εξετάσεως, διατηρεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα του επίμαχου δημοσιονομικού μέτρου με την κοινή αγορά. Εξ

αυτού προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν είναι δυνατόν να είναι υποχρεωμένη να παρουσιάζει, στο πλαίσιο της σχετικής με την κίνηση αυτής της διαδικασίας ανακοινώσεως, ολοκληρωμένη ανάλυση σχετικά με την επίμαχη ενίσχυση. Αντιθέτως, είναι ανάγκη να προσδιορίζει επαρκώς το πλαίσιο της εξετάσεώς της, ώστε να παρέχει στο κράτος μέλος κατά του οποίου έχει κινηθεί η διαδικασία τη δυνατότητα να τοποθετηθεί επί του συνόλου των νομικών και πραγματικών στοιχείων που συνιστούν τις αιτιολογίες της τελικής αποφάσεως με την οποία η Επιτροπή αποφαίνεται επί της συμβατότητας του επίμαχου μέτρου με την κοινή αγορά [βλ., συναφώς και κατ' αναλογία, απόφαση του Πρωτοδικείου της 31ης Μαΐου 2006, Τ-354/99, Kuwait Petroleum (Nederland) κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-1475, σκέψη 85].

138 Επομένως, το γεγονός και μόνον ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή μετέβαλε την ανάλυσή της όσον αφορά τη φύση της κατ' αποκοπή εισφοράς δεν είναι δυνατό να έχει ως συνέπεια την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της Γαλλικής Δημοκρατίας παρά μόνον αν τα περιεχόμενα στην απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας στοιχεία ή, εν συνεχεία, εκείνα που προσκομίστηκαν επ' ευκαιρία της κατ' αντιμωλία συζητήσεως κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, δεν κατέστησαν δυνατό στις γαλλικές αρχές να τοποθετηθούν λυσιτελώς επί του συνόλου των νομικών και πραγματικών στοιχείων στα οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση. Αντιθέτως, οι αποκλίσεις μεταξύ της προσβαλλόμενης αποφάσεως και της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας που προκύπτουν από το γεγονός ότι η Επιτροπή δέχτηκε, εν όλω ή εν μέρει, τα επιχειρήματα που προέβαλε η Γαλλική Δημοκρατία δεν μπορούν να συνεπάγονται την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας του εν λόγω κράτους μέλους.

139 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή, επισημαίνοντας, με την αιτιολογική σκέψη 63 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, ότι η κατ' αποκοπή εισφορά «συνιστά προφανώς εισφορά επί των αποτελεσμάτων διαχειρίσεως της [France Télécom], παρά ειδική μέθοδο επιβολής φόρου επιτηδεύματος στη [France Télécom]», κατέστησε δυνατό στη Γαλλική Δημοκρατία να τοποθετηθεί, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, επί της φύσεως της εν λόγω εισφοράς. Επιπλέον, από τις δηλώσεις της Γαλλικής Κυβερνήσεως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, διεξήχθη συζήτηση επί του ζητήματος αν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί συμψηφισμός μεταξύ, αφενός, του ποσού της φερόμενης υπερφορολόγησης την οποία είχε ως αποτέλεσμα η καταβολή της εν λόγω εισφοράς που επέβαλε το κράτος μέλος και, αφετέρου, του ποσού απαλλαγής από τον φόρο επιτηδεύματος της οποίας έτυχε η France Télécom από το 1991 έως το 1993 καθώς και των διαφορών στον επιβαλλόμενο φόρο από τις οποίες ωφελήθηκε από το 1994 έως το

2002 η εταιρία αυτή. Με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας όμως, η Επιτροπή δικαιολόγησε ακριβώς την αδυναμία της να δεχτεί τον συμψηφισμό μεταξύ της κατ' αποκοπή εισφοράς και του οφειλόμενου από τη France Télécom φόρου επιτηδεύματος για τα έτη 1991 έως 1993 από τη μη φορολογική φύση της πρώτης. Επομένως, τα στοιχεία που περιέχονται στην απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας κατέστησαν δυνατό στη Γαλλική Δημοκρατία να αμφισβητήσει τον χαρακτηρισμό που η Επιτροπή σκόπευε να δώσει στην κατ' αποκοπή εισφορά.

140 Υπό τις συνθήκες αυτές, από το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή μετέβαλε την ανάλυσή της με την προσβαλλόμενη απόφαση, η οποία διαπίστωσε ότι η εν λόγω εισφορά είναι μικτής φύσεως, εν μέρει φορολογικής και εν μέρει μη φορολογικής, ενώ με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας σκόπευε να αμφισβητήσει πλήρως τον φορολογικό χαρακτήρα της κατ' αποκοπή εισφοράς, δεν μπορεί να συναχθεί ότι το θεσμικό αυτό όργανο παρέβη την υποχρέωσή του να προσδιορίσει επαρκώς το πλαίσιο της εξετάσεώς του, ώστε να παράσχει στη Γαλλική Δημοκρατία τη δυνατότητα να τοποθετηθεί επί του συνόλου των νομικών και πραγματικών στοιχείων που συνιστούν τις αιτιολογίες της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

141 Επιπλέον, όπως μόλις εκτέθηκε, δεδομένου ότι η Επιτροπή αμφισβήτησε, με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, ότι η κατ' αποκοπή εισφορά δύναται να θεωρηθεί ως φόρος, εκτίμησε, αρχικώς, ότι η αντικατάσταση του οφειλόμενου για τα έτη 1991 έως 1993 φόρου επιτηδεύματος από την εισφορά αυτή δεν μπορεί εκ πρώτης όψεως να γίνει δεκτή και ότι, κατά συνέπεια, η πλήρης απαλλαγή από τον φόρο επιτηδεύματος της οποίας είχε τύχει η France Télécom για τα ίδια έτη μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση. Αντιθέτως, ο χαρακτηρισμός «μικτή», που τελικώς επελέγη με την προσβαλλόμενη απόφαση, οδήγησε την Επιτροπή να δεχτεί ότι η κατ' αποκοπή εισφορά υποκατέστησε τον φόρο επιτηδεύματος που όφειλε η France Télécom για τα έτη 1991 έως 1993. Επομένως, οι διαφορές μεταξύ της προσβαλλόμενης αποφάσεως και της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας απορρέουν από την εν μέρει αποδοχή των επιχειρημάτων που προέβαλε η Γαλλική Δημοκρατία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, πράγμα που δεν μπορεί να συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας του εν λόγω κράτους μέλους.

142 Κατά συνέπεια, η Γαλλική Δημοκρατία δεν μπορεί να υποστηρίζει ότι συντρέχει προσβολή των δικαιωμάτων της άμυνας και, ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

4. *Όσον αφορά την τήρηση των διαδικαστικών δικαιωμάτων της France Télécom*

Επιχειρήματα των διαδίκων

143 Η France Télécom, αν και αναγνωρίζει ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη σε μια σχετική με κρατική ενίσχυση διαδικασία κινηθείσα από την Επιτροπή δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα με το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται η απόφαση, φρονεί εντούτοις ότι προσβλήθηκαν τα δικαιώματά της άμυνας, ο σεβασμός των οποίων σε κάθε διαδικασία που κινείται κατά ενός προσώπου και που μπορεί να καταλήξει σε βλαπτική για το πρόσωπο αυτό πράξη αποτελεί θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου και, ως εκ τούτου, πρέπει να διασφαλίζεται ακόμη και όταν δεν υφίσταται ρύθμιση.

144 Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως που προβάλλει, η France Télécom υποστηρίζει ότι δεν ήταν σε θέση να υποβάλει λυσιτελώς τις παρατηρήσεις της επί της «μικτής» φύσεως της κατ' αποκοπή εισφοράς επί της οποίας στηρίχτηκε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση για να αποδείξει την ύπαρξη της επίμαχης ενισχύσεως (αιτιολογικές σκέψεις 31 έως 33 της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Προηγουμένως, με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας ή με τα μεταγενέστερα έγγραφά της ή ακόμα κατά τις συσκέψεις που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας, η Επιτροπή ουδέποτε άφησε να εννοηθεί ότι μπορούσε να θεωρήσει την εισφορά αυτή ως έχουσα εν μέρει φορολογικό χαρακτήρα και εν μέρει χαρακτήρα καταβολής κερδών στον κύριο του κεφαλαίου. Αντιθέτως, η εισφορά αυτή χαρακτηρίστηκε ως φορολογικής φύσεως με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας με αποτέλεσμα η Επιτροπή να κρίνει ότι ο νόμος 90-568 έθεσε σε εφαρμογή ένα ενιαίο φορολογικό καθεστώς για την περίοδο 1991-2002 (σημείο 33 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας). Συνεπώς, η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε πραγματικά περιστατικά και σε εκτιμήσεις επί των οποίων η France Télécom δεν ήταν σε θέση να εκφράσει την άποψή της. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν μπορεί να της προσάπτει ότι δεν υπέβαλε γραπτές παρατηρήσεις κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας ενώ οι συσκέψεις του Ιουνίου του 2004 είχαν ως αντικείμενο όχι το ζήτημα του συμψηφισμού αλλά τον υπολογισμό της φερόμενης κρατικής ενισχύσεως.

145 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα αυτά.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

146 Κατά πάγια νομολογία, η σχετική με κρατικές ενισχύσεις διοικητική διαδικασία κινείται μόνον κατά του οικείου κράτους μέλους. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, οι ωφεληθείσες των ενισχύσεων επιχειρήσεις θεωρούνται απλώς ως «ενδιαφερόμενες» [βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 136 ανωτέρω απόφαση Westdeutsche Landesbank Girozentrale και Land Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, σκέψη 122, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 137 ανωτέρω απόφαση Kuwait Petroleum (Nederland) κατά Επιτροπής, σκέψη 80].

147 Η νομολογία αυτή επιφυλάσσει στους ενδιαφερομένους κατ' ουσίαν τον ρόλο πληροφοριοδοτών της Επιτροπής στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας η οποία κινείται δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Συνεπώς, οι ενδιαφερόμενοι σαφώς δεν μπορούν να επικαλεστούν τα δικαιώματα άμυνας που αναγνωρίζονται στα πρόσωπα κατά των οποίων έχει κινηθεί η διαδικασία (βλ. σκέψη 136 ανωτέρω), αλλά έχουν απλώς το δικαίωμα να μετάσχουν στη διοικητική διαδικασία σε βαθμό επαρκή, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 1998, Τ-371/94 και Τ-394/94, British Airways κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-2405, σκέψεις 59 και 60, και προαναφερθείσα στη σκέψη 136 ανωτέρω απόφαση Westdeutsche Landesbank Girozentrale και Land Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, σκέψη 125).

148 Επιπλέον, έχει κριθεί ότι, μολονότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να παρουσιάζει, στο πλαίσιο της σχετικής με την κίνηση αυτής της διαδικασίας ανακοινώσεως, ολοκληρωμένη ανάλυση σχετικά με την επίμαχη ενίσχυση, οφείλει, αντιθέτως, να προσδιορίζει επαρκώς το πλαίσιο της εξετάσεώς της, ώστε να μην καθίσταται άνευ περιεχομένου το δικαίωμα των ενδιαφερομένων να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους [βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 137 ανωτέρω απόφαση Kuwait Petroleum (Nederland) κατά Επιτροπής, σκέψη 85].

149 Ωστόσο, το εν λόγω δικαίωμα πληροφόρησης των ενδιαφερομένων δεν βαίνει πέραν των ορίων του δικαιώματος ακροάσεώς τους από την Επιτροπή. Ειδικότερα, το περιεχόμενο του δικαιώματος πληροφόρησης των ενδιαφερομένων δεν μπορεί να διευρυνθεί ώστε να περιλαμβάνει το γενικό δικαίωμά τους να διατυπώνουν την άποψή τους επί όλων των δυνητικώς σημαντικών ζητημάτων που ανακύπτουν κατά την

επίσημη διαδικασία εξετάσεως (βλ. διάταξη του Προέδρου του Πρωτοδικείου της 4ης Απριλίου 2002, Τ-198/01 R, Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-2153, σκέψη 84, και παρατιθέμενη νομολογία).

150 Λαμβανομένων υπόψη των αρχών αυτών, διαπιστώνεται ότι η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, η οποία προσδιόρισε επακριβώς την επίμαχη ενίσχυση, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα (βλ. σκέψη 38 ανωτέρω). Κατά συνέπεια, η France Télécom ενημερώθηκε επαρκώς για την ύπαρξη διαδικασίας εξετάσεως, ενώ της παρασχέθηκε η δυνατότητα να υποβάλει συναφώς όποιες παρατηρήσεις έκρινε λυσιτελείς.

151 Επιπλέον, η Επιτροπή, επισημαίνοντας με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας ότι σκόπευε να θεωρήσει την κατ' αποκοπή εισφορά ως συμμετοχή στα αποτελέσματα διαχειρίσεως, παρέσχε τη δυνατότητα στη France Télécom να εκθέσει τις απόψεις της λυσιτελώς επί της φύσεως της εν λόγω εισφοράς (βλ. σκέψη 139 ανωτέρω).

152 Το επιχείρημα σχετικά με τη φερόμενη αντίφαση μεταξύ των σημείων 29 και 33 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, αφενός, και του σημείου 63 της ίδιας αποφάσεως, αφετέρου, επίσης δεν ευσταθεί. Μολονότι η Επιτροπή, στο σημείο 29 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, όντως χρησιμοποιεί την έκφραση «καθεστώς φορολόγησης που παρεκκλίνει από το κοινό δίκαιο», η πρόθεση του εν λόγω θεσμικού οργάνου να αποκλείσει, στο στάδιο της κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως, τη δυνατότητα συμψηφισμού μεταξύ της κατ' αποκοπή εισφοράς και του οφειλόμενου από τη France Télécom φόρου επιτηδεύματος για τα έτη 1991 έως 1993 προκύπτει σαφώς από το κείμενο της αποφάσεως στο σύνολό του. Επομένως, η France Télécom ήταν σε θέση να υποβάλει συναφώς όλες τις παρατηρήσεις αποδοχής του συμψηφισμού αυτού.

153 Ως εκ τούτου, ο πρώτος λόγος της France Télécom δεν μπορεί παρά να απορριφθεί.

5. *Όσον αφορά την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

Επί της υπάρξεως δικαιολογητικών λόγων που αφορούν τη γενική διάρθρωση του φορολογικού συστήματος

154 Με το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως που προβάλλει, η France Télécom υποστηρίζει ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δικαιολογείται από εκτιμήσεις που αφορούν τη γενική οικονομία του φορολογικού συστήματος και ότι, κατά συνέπεια, το επίμαχο μέτρο δεν πληροί τον όρο της επιλεξιμότητας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 23ης Οκτωβρίου 2002, T-346/99 έως T-348/99, Diputación Foral de Álava κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-4259, σκέψη 58). Εξάλλου, η Επιτροπή, με την ανακοίνωση σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στα μέτρα που σχετίζονται με την άμεση φορολογία των επιχειρήσεων που δημοσίευσε το 1998 (ΕΕ C 384, σ. 3), αναγνώρισε ότι τα μέτρα που, «λόγω του οικονομικού τους σκοπού, είναι [αναγκαία] για την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος ή συντελούν σε αυτήν», δεν σημαίνει ότι πρέπει να θεωρούνται κατ' ανάγκη κρατικές ενισχύσεις.

155 Το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως όμως έχει μοναδικό σκοπό να διατηρήσει το επίπεδο των εσόδων που προέκυπταν για το Δημόσιο από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως των PTT πριν τη μετατροπή τους σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου καθώς και να αποτρέψει τη μεταβίβαση των πόρων αυτών από το Δημόσιο στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, λαμβάνοντας ταυτοχρόνως υπόψη τη δυσκολία θέσεως σε εφαρμογή από το 1991 ενός συστήματος φορολογήσεως σε τοπικό επίπεδο. Επομένως, τα μέτρα αυτά δικαιολογούνται από την οικονομία του φορολογικού συστήματος και δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

156 Η Επιτροπή διατείνεται ότι το ζήτημα αν μέτρο που εισάγει επιλεκτικό πλεονέκτημα, όπως το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως, μπορεί να δικαιολογηθεί από εκτιμήσεις που αφορούν τη φύση ή την οικονομία του φορολογικού συστήματος χρήζει αντικειμενικής αναλύσεως του γαλλικού φορολογικού συστήματος εν γένει και του συστήματος του φόρου επιτηδεύματος ειδικότερα. Επ' αυτού, το βάρος αποδείξεως φέρει το κράτος μέλος. Συναφώς, η Επιτροπή επικαλείται τις προτάσεις που ανέπτυξε ο γενικός εισαγγελέας Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 1999, C-6/97, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σσ. I-2981, I-2983).

157 Η Γαλλική Δημοκρατία όμως ουδέποτε υποστήριξε, είτε κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας είτε με το δικόγραφο της ενώπιον του Πρωτοδικείου ασκηθείσας προσφυγής της, ότι μπορεί εν προκειμένω να συντρέχει δικαιολογητικός λόγος όπως ο προβαλλόμενος από τη France Télécom στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου της ακυρώσεως. Κατά την Επιτροπή δε, δεν έχει κανένα λογικό έρεισμα η άποψη ότι η προνομιακή μεταχείριση της οποίας έτυχε η France Télécom αποτελεί συνέπεια των επιταγών του γαλλικού συστήματος του φόρου επιτηδεύματος.

Επί της φύσεως της κατ' αποκοπή εισφοράς

158 Η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom, με το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως που προβάλλει, υποστηρίζουν, πρώτον, ότι η εισφορά, η καταβολή της οποίας επιβλήθηκε στη France Télécom για τα έτη 1991 έως 1993 δυνάμει των άρθρων 18 και 19 του νόμου 90-568, είναι αμιγώς φορολογικής φύσεως.

159 Η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom προβάλλουν, καταρχάς, ότι οι διατάξεις του νόμου 90-568 σχετικά με την εισφορά υπέρ του γενικού προϋπολογισμού του κράτους, η καταβολή της οποίας επιβλήθηκε στη France Télécom για τα έτη 1991 έως 1993, ήτοι τα άρθρα 18 και 19 του νόμου αυτού, περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο IV, υπό τον τίτλο «Φορολογία», και μοναδικό σκοπό έχουν να προσπορίσουν φορολογικά έσοδα ανάλογα των εσόδων που εισέφεραν στον κρατικό προϋπολογισμό τα πλεονάσματα που προέκυπταν από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως των PTT πριν τη δημιουργία της France Télécom.

160 Η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom παραπέμπουν στην έκθεση υπ' αριθ. 229 του κ. Fourré, εισηγητή της Επιτροπής παραγωγής και εμπορίου της Εθνοσυνέλευσης, της 11ης Απριλίου 1990, σχετικά με το σχέδιο νόμου που αποτέλεσε τη βάση για τον νόμο 90-568. Κατά την έκθεση αυτή, η παρέκκλιση από το καθεστώς του κοινού δικαίου που προβλέπει το άρθρο 19 του εν λόγω νόμου δικαιολογείται από τη μέριμνα να διασφαλιστούν υπέρ του κρατικού προϋπολογισμού, μέσω ενός ειδικού φόρου, έσοδα ανάλογου ύψους με αυτό της εισφοράς από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως των PTT μέχρι τη δημιουργία της France Télécom. Επιπλέον, η εφαρμογή αυτού του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως έπρεπε να περιοριστεί στο απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, λαμβανομένης υπόψη της αναμενόμενης αυξήσεως του κύκλου εργασιών, προκειμένου η κατά το κοινό δίκαιο επιβολή φόρου στη France Télécom να αποφέρει έσοδα ύψους ανάλογου με αυτό της ειδικής εισφοράς.

161 Επομένως, η κατ' αποκοπή εισφορά του άρθρου 19 του νόμου 90-568 είναι φορολογικής φύσεως, λόγω της συστηματικής της θέσης στο κείμενο του προπαρατεθέντος νόμου και λόγω του σκοπού της. Συγκεκριμένα, η εισφορά αυτή αντικαθιστά όλους τους φόρους του κοινού δικαίου που θα όφειλε να καταβάλει η France Télécom ελλείψει του ειδικού αυτού καθεστώτος φορολογήσεως. Εξάλλου, με τις αιτιολογικές σκέψεις 28, 29 και 36 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή δέχτηκε ότι η ειδική εισφορά «παρουσιάζει τυπικά στοιχεία φορολογίας».

162 Εν συνεχεία, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom επικρίνουν τον χαρακτηρισμό της «συμμετοχής στα αποτελέσματα διαχειρίσεως» που πραγματοποίησε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 27 της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

163 Αφενός, η Γαλλική Δημοκρατία αμφισβητεί τη λυσιτέλεια του συσχετισμού που έγινε, με την αιτιολογική σκέψη 24 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, μεταξύ του «[ποσού] που κατέβαλαν οι PTT στο κράτος το 1989 και το 1990» και της κατ' αποκοπή εισφοράς.

164 Συγκεκριμένα, η συνεισφορά στον κρατικό προϋπολογισμό των κερδών που προέκυπταν από τον λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως των PTT είναι αποτέλεσμα εθνικών δημοσιονομικών κανόνων, κατά τους οποίους το υπόλοιπο των επιμέρους ισολογισμών, όπως αυτός των PTT, μεταφέρεται στον γενικό προϋπολογισμό, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε απόφαση διαχειρίσεως, όπως η καταβολή μερισμάτων, ή απόφαση επιβολής φόρου. Αντιθέτως, η κατάσταση της France Télécom, νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με νομική αυτοτέλεια, δεν μπορεί να συγκριθεί με την προϊσχύσασα κατάσταση, κατά την οποία οι PTT αποτελούσαν δημόσια διοικητική υπηρεσία.

165 Αφετέρου, εκ της φύσεώς της, η κατ' αποκοπή εισφορά έχει αμιγώς φορολογικό χαρακτήρα, εξυπακουομένου ότι ο χαρακτηρισμός αυτός αποκλείει τη δυνατότητα να πρόκειται, έστω και εν μέρει, για συμμετοχή στα αποτελέσματα διαχειρίσεως.

166 Πρώτον, η απόφαση βάσει της οποίας επιβλήθηκε η εν λόγω εισφορά είναι νομοθετικής φύσεως, δεδομένου ότι η αρχή περί επιβολής νέου φόρου καθιερώθηκε

με το άρθρο 19 του νόμου 90-568 και ότι το ετήσιο προς καταβολή ποσό καθορίζεται κάθε χρόνο με δημοσιονομικό νόμο. Αντιθέτως, η απλή διανομή μερισμάτων δεν απαιτεί τη μεσολάβηση νόμου.

167 Δεύτερον, το ποσό του μερίσματος ή της συμμετοχής στα αποτελέσματα διαχειρίσεως δεν μπορεί να καθοριστεί προτού γίνουν γνωστά τα αποτελέσματα της χρήσεως. Το ανώτατο ποσό όμως της κατ' αποκοπή εισφοράς είχε ήδη καθοριστεί κατά τον χρόνο θέσεως σε ισχύ του νόμου 90-568 και το ποσό που πραγματικά επιβλήθηκε προς καταβολή στη France Télécom από τους δημοσιονομικούς νόμους για τα έτη 1991 έως 1993 ισοδυναμούσε, κάθε χρόνο, με το ανώτατο επιτρεπόμενο που προβλέπει το άρθρο 19 του νόμου 90-568. Αντιθέτως, το ποσό ενός μερίσματος εξαρτάται από τα κέρδη που όντως πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της σχετικής χρήσεως.

168 Τρίτον, η κατ' αποκοπή εισφορά καταχωριζόταν στους λογαριασμούς των εξόδων της France Télécom, πράγμα που συνάδει με τη φορολογική φύση της εισφοράς αυτής. Αντιθέτως, η καταβολή συμμετοχής στα κέρδη δεν θα ασκούσε επιρροή στα αποτελέσματα της χρήσεως, θα συνεπαγόταν όμως μείωση των ιδίων πόρων.

169 Τέταρτον, κατά τη διάρκεια της περιόδου 1994-1996, οπότε συντελέστηκε η μετατροπή της France Télécom σε ανώνυμη εταιρία, τα αποτελέσματα της εταιρίας [21,2 δισεκατομμύρια γαλλικά φράγκα (FRF)] διπλασιάστηκαν σε σχέση με εκείνα της περιόδου 1991-1993 (10,1 δισεκατομμύρια FRF). Κατά τη διάρκεια όμως της ίδιας αυτής περιόδου, ουδέποτε υποχρεώθηκε η France Télécom να καταβάλει συμμετοχή στα κέρδη.

170 Πέμπτον, η Επιτροπή δεν επιχείρησε να αποδείξει τα όσα προβάλλει στην αιτιολογική σκέψη 31 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ότι, δηλαδή, η ειδική εισφορά έχει μικτό χαρακτήρα, εν μέρει φορολογικό και εν μέρει χαρακτήρα καταβολής μερίσματος στο Δημόσιο.

171 Κατά την Επιτροπή, το ζήτημα αν η κατ' αποκοπή εισφορά έχει φορολογικό χαρακτήρα στερείται σημασίας, δεδομένου ότι, ακόμα και αν υποτεθεί ότι τούτο ισχύει, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί ο συμψηφισμός μεταξύ της εν λόγω εισφοράς και της διαφοράς

στον επιβαλλόμενο φόρο που διαπιστώθηκε για κάθε έτος από το 1994 έως το 2002. Συγκεκριμένα, οι εισφορές που επιβλήθηκαν στη France Télécom για τα έτη 1991 έως 1993, αφενός, αντικατέστησαν το σύνολο των φόρων που θα επιβάλλονταν υπό κανονικές συνθήκες στην εταιρία αυτή και, αφετέρου, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως προκαταβολή των εισφορών φόρου επιτηδεύματος τις οποίες θα υποχρεωνόταν η France Télécom να καταβάλει από το έτος 1994.

172 Όσον αφορά τη φύση της κατ' αποκοπή εισφοράς, η Επιτροπή φρονεί ότι, εν πάση περιπτώσει, η εισφορά αυτή έχει, το πολύ, εν μέρει μόνο φορολογικό χαρακτήρα, αμφισβητώντας επί του σημείου αυτού το σύνολο των επιχειρημάτων των προσφευγουσών.

Επί του αδιαίρετου χαρακτήρα του καθεστώτος που εφαρμόστηκε στη France Télécom κατά την περίοδο 1991-2002

173 Η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει, δεύτερον, όπως και η France Télécom, με το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως που προβάλλει, ότι το ειδικό καθεστώς της France Télécom που καθιέρωσε ο νόμος 90-658 είχε ενιαίο χαρακτήρα, καλύπτοντας το σύνολο της περιόδου 1991-2002, και δεν αντανακλούσε την πρόθεση των δημοσίων αρχών να χορηγήσουν στην εν λόγω εταιρία το παραμικρό πλεονέκτημα.

174 Συγκεκριμένα, ο νόμος 90-568 θέσπισε εξαρχής ένα ενιαίο ολοκληρωμένο φορολογικό καθεστώς, χωριζόμενο σε δύο περιόδους. Κατά το πρώτο στάδιο, από το 1991 έως το 1993, ο καθορισμός συνεισφοράς προς αντικατάσταση του συνόλου των άμεσων φόρων του κοινού δικαίου, ειδικότερα τον φόρο επιτηδεύματος, είχε μοναδικό σκοπό να αποτραπεί η απώλεια εσόδων για τον κρατικό προϋπολογισμό. Κατά το δεύτερο στάδιο, από το 1994 έως το 2002, όπως ισχυρίστηκαν και οι γαλλικές αρχές με το από 26 Σεπτεμβρίου 2002 έγγραφο απαντήσεως στην πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών της Επιτροπής (βλ. σκέψη 37 ανωτέρω), η υπαγωγή της France Télécom στον φόρο επιτηδεύματος στον τόπο κύριας εγκαταστάσεώς της είχε μοναδικό σκοπό να αποτραπεί η μεταφορά εσόδων από τον κρατικό προϋπολογισμό σε αυτόν των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως στην περιφέρεια των οποίων η France Télécom διέθετε εγκαταστάσεις και σε καμία περίπτωση να χορηγήσει πλεονέκτημα στην εν

λόγω εταιρία. Επιπλέον, μόνον εκ των υστέρων διαπιστώθηκε ύπαρξη διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο κατά τη διάρκεια της περιόδου 1994-2002.

175 Λαμβανομένου υπόψη ότι ο νόμος 90-568 θέσπισε εξαρχής ένα ενιαίο φορολογικό καθεστώς, οι κατ' εφαρμογή του καθεστώτος αυτού τρόποι επιβολής του φόρου επιτηδεύματος στη France Télécom παρουσιάζουν αδιαίρετο χαρακτήρα και πρέπει, ως εκ τούτου, να αναλυθούν υπό το πρίσμα της αλληλεξάρτησής τους. Άλλωστε, την προσέγγιση αυτή ακολούθησε και η Επιτροπή επισημαίνοντας, με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, ότι, όταν παραπέμπει στο «καθεστώς» ή στο «καθεστώς παρεκκλίσεων», εννοεί «το μεταβατικό καθεστώς και το οριστικό καθεστώς». Ελλείψει τροποποιήσεως των ουσιωδών στοιχείων του αρχικού καθεστώτος, οι περιστάσεις εν προκειμένω διαφέρουν από το πραγματικό πλαίσιο βάσει του οποίου εκδόθηκε η απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Απριλίου 2002, Τ-195/01 και Τ-207/01, Government of Gibraltar κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. II-2309, σκέψη 111).

176 Η Επιτροπή εκτιμά ότι το ζήτημα αν η France Télécom υπήχθη σε ενιαίο φορολογικό καθεστώς, χωρισμένο σε δύο περιόδους ή σε δύο καθεστώτα διαδοχικά και διακριτά μεταξύ τους στερείται λυσιτέλειας, δεδομένου ότι δεν αμφισβητείται ότι οι κανόνες που εφαρμόστηκαν από το 1991 έως το 1993 διέφεραν από τους εφαρμοσθέντες κατά τα έτη 1994 έως 2002 και ότι, εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν υποτεθεί ότι πρόκειται για ένα και το αυτό καθεστώς, ο συμψηφισμός που προτείνει η Γαλλική Δημοκρατία δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

Επί της ανάγκης πραγματοποίησης συμψηφισμού

177 Η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom, με το τέταρτο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως που προβάλλει, υποστηρίζουν, τρίτον, ότι η Επιτροπή όφειλε να πραγματοποιήσει συμψηφισμό μεταξύ του ποσού του υπερβάλλοντος φόρου που επιβλήθηκε στη France Télécom για τα έτη 1991 έως 1993 και της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία η εταιρία αυτή ωφελήθηκε κατά τα έτη 1994 έως 2002.

178 Πρώτον, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom αμφισβητούν τη συλλογιστική που εκθέτει η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 38 και 41 της προσβαλλόμενης αποφάσεως προς δικαιολόγηση της αρνήσεώς της να πραγματοποιήσει συμψηφισμό μεταξύ του υπερβάλλοντος φόρου που επιβλήθηκε στη France Télécom για τα έτη 1991 έως 1993 και της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία η εταιρία αυτή ωφελήθηκε κατά τα έτη 1994 έως 2002. Η France Télécom ισχυρίζεται ότι η παραπομπή που κάνει η Επιτροπή στην προπαρατεθείσα στη σκέψη 156 ανωτέρω απόφαση της 19ης Μαΐου 1999, Ιταλία κατά Επιτροπής, καθώς και στην απόφασή της 2002/581/ΕΚ, της 11ης Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που η Ιταλία θέσπισε υπέρ των τραπεζών (ΕΕ 2002, L 184, σ. 27), στερείται λυσιτέλειας, δεδομένου ότι, εν προκειμένω, η κατ' αποκοπή εισφορά έχει τον ίδιο χαρακτήρα με αυτόν του φόρου επιτηδεύματος ο οποίος επιβλήθηκε στην εταιρία αυτή κατά τα έτη 1994 έως 2002 και ότι το σύνολο των μέτρων αυτών θεσπίστηκαν με τον ίδιο νόμο.

179 Επιπλέον, με τα σημεία 28, 33 και 116 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, η ίδια η Επιτροπή δέχτηκε ότι ο νόμος 90-568 θέσπισε ενιαίο καθεστώς «παρεκκλίσεων», με το οποίο το θεσμικό αυτό όργανο διευκρίνισε ότι εννοεί τόσο το «μεταβατικό» καθεστώς —ήτοι τους σχετικούς με την κατ' αποκοπή εισφορά κανόνες— όσο και το «οριστικό» καθεστώς —ήτοι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως.

180 Δεύτερον, οι γαλλικές αρχές και η France Télécom υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή όφειλε να διενεργήσει σφαιρική ανάλυση της επίδρασης που θα μπορούσε να έχει ένα μέτρο ικανό να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση.

181 Προκαταρκτικώς, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom επισημαίνουν ότι η Επιτροπή έχει σε άλλη υπόθεση πραγματοποιήσει συμψηφισμό επί πολυετούς βάσεως αφού έλαβε υπόψη το σύνολο των εσόδων και εξόδων σε σχέση με τον μηχανισμό του Livret bleu, τούτο δε με την απόφασή της 2003/216/ΕΚ, της 15ης Ιανουαρίου 2002, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που εφαρμόζει η Γαλλική Δημοκρατία υπέρ της Crédit Mutuel (ΕΕ 2003, L 88, σ. 39).

182 Ομοίως, με την απόφασή της 2000/735/ΕΚ, της 21ης Απριλίου 1999, σχετικά με την αντιμετώπιση της «συμφωνίας technolease» μεταξύ της Philips και της Rabobank από

τις ολλανδικές φορολογικές αρχές (ΕΕ 2000, L 297, σ. 3), η Επιτροπή συνεκτίμησε το σύνολο των διαχρονικών αποτελεσμάτων του εξεταζόμενου φορολογικού καθεστώτος, χωρίς να χρησιμοποιήσει τον όρο πίστωση φόρου.

183 Επιπροσθέτως, η ίδια η Επιτροπή εφάρμοσε συμψηφισμό μεταξύ εξόδων διαφορετικής φύσεως με την απόφασή της 1999/676/ΕΚ, της 20ής Ιουλίου 1999, σχετικά με τις ενισχύσεις που φέρεται να έχει χορηγήσει η Γαλλία στην εταιρεία Sécuripost (ΕΕ L 274, σ. 37), ενώ, ακόμα και με την προσβαλλόμενη απόφαση, δέχτηκε τον συμψηφισμό μεταξύ, αφενός, της κατ' αποκοπή εισφοράς, την οποία θεωρούσε ως μικτής φύσεως, φορολογικής και μη, και, αφετέρου, των οφειλόμενων από τη France Télécom εισφορών φόρου επιτηδεύματος για τα έτη 1991 έως 1993.

184 Γενικότερα, η Γαλλική Δημοκρατία φρονεί ότι απόκειται στην Επιτροπή η υποχρέωση να διενεργεί σφαιρική ανάλυση των μέτρων που είναι ικανά να χαρακτηριστούν ως κρατικές ενισχύσεις υπό το πρίσμα των κριτηρίων που καθορίζει το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Η υποχρέωση αυτή απορρέει από τον σκοπό της διατάξεως αυτής. Η σφαιρική ανάλυση αποδεικνύεται ιδιαιτέρως αναγκαία για να εκτιμηθεί αν το επίμαχο μέτρο είναι ικανό να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ή αν συνιστά πλεονέκτημα. Εξάλλου, η υποχρέωση σφαιρικής αναλύσεως του συστήματος που καθιέρωσε ο νόμος 90-568 για το σύνολο της περιόδου από το 1991 έως το 2002 απορρέει και από τη νομολογία του Πρωτοδικείου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιανουαρίου 1998, Τ-67/94, Ladbroke Racing κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1, σκέψη 76).

185 Τρίτον, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom προβάλλουν ότι, εν προκειμένω, η αντιστάθμιση μεταξύ των δύο σταδίων του φορολογικού καθεστώτος καταδεικνύει την υπό το πρίσμα του κοινού δικαίου υπερφορολόγηση στην οποία υπήχθη η France Télécom για το σύνολο της περιόδου από το 1991 έως το 2002, πράγμα που συνεπάγεται ότι στην εταιρία αυτή δεν χορηγήθηκε κανένα πλεονέκτημα.

186 Η Γαλλική Δημοκρατία, αφού επισήμανε ότι η Επιτροπή αναγνώρισε την υπερφορολόγηση της France Télécom για το σύνολο της περιόδου από το 1991 έως το 2002, υπολογίζει ότι το ύψος του ποσού του υπερβάλλοντος φόρου ανέρχεται τουλάχιστον σε 1,4 δισεκατομμύρια ευρώ και, ενδεχομένως, υπερβαίνει το 1,7 δισεκατομμύρια ευρώ. Επομένως, η Επιτροπή, κρίνοντας ότι χορηγήθηκε στη France Télécom πλεονέκτημα που συνιστά κρατική ενίσχυση, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθώς και σε πρόδηλη

πλάνη εκτιμήσεως, με αποτέλεσμα να είναι βάσιμο το αίτημα περί ακυρώσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως από το Πρωτοδικείο.

187 Όσον αφορά την αντιστάθμιση μεταξύ των περιόδων, η France Télécom διευκρινίζει εντούτοις ότι «το φερόμενο ποσό της υποφορολόγησης κατά τη διάρκεια της περιόδου 1994-2002 προκύπτει μόνον από απλή προσομοίωση και ουδόλως παρέχει τη δυνατότητα να καθοριστεί με βεβαιότητα το ποσό της ενισχύσεως που φέρεται ότι χορηγήθηκε στην εταιρία αυτή κατά την περίοδο 1994-2002».

188 Η Επιτροπή φρονεί ότι ο συμψηφισμός, του οποίου ζητείται η εφαρμογή από τη Γαλλική Δημοκρατία και τη France Télécom, θα οδηγήσει στην κατάργηση της αναγκαίας διάκρισης μεταξύ των υποχρεώσεων που οφείλει να αναλαμβάνει το Δημόσιο υπό την ιδιότητά του ως μετόχου και των υποχρεώσεων που δύναται να υπέχει ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

189 Κατά την Επιτροπή, αν γίνει δεκτή η δυνατότητα εφαρμογής του συμψηφισμού αυτού, καθίσταται στην πράξη ανέφικτος ο έλεγχος των καταβαλλόμενων στις δημόσιες επιχειρήσεις ενισχύσεων. Ο συμψηφισμός τον οποίο ζητούν εν προκειμένω η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom υπερακοντίζει κατά πολύ τον συμψηφισμό μεταξύ των εσόδων και εξόδων που συνδέονται με μια αποστολή δημόσιας υπηρεσίας, ήτοι το επίμαχο ζήτημα στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση 2003/216/ΕΚ. Η θεωρία της Γαλλικής Δημοκρατίας συνεπάγεται την αποδοχή του συμψηφισμού ενός μικρότερου με ένα μεγαλύτερο έξοδο, διαφορετικής όμως φύσεως. Ο συμψηφισμός όμως αυτός απορρίπτεται από τη νομολογία (προπαρατεθείσα στη σκέψη 66 ανωτέρω απόφαση της 2ας Ιουλίου 1974, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 34).

190 Με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως, η Επιτροπή αμφισβητεί την ορθότητα της ερμηνείας που προτείνει η Γαλλική Δημοκρατία, βάσει της οποίας το εν λόγω θεσμικό όργανο, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση 2000/735, έχει ήδη προβεί σε συμψηφισμό μεταξύ των βραχυπρόθεσμων και των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων ενός φορολογικού μέτρου. Στην υπόθεση εκείνη, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι απέκλεισε τη δυνατότητα το μέτρο αυτό να θεωρηθεί κρατική ενίσχυση αφού επισήμανε ότι το επίμαχο σύστημα συνίσταται στην αμιγή εφαρμογή των φορολογικών κανόνων του κοινού δικαίου. Κατά συνέπεια, στην υπόθεση εκείνη, δεν συνέτρεχε ο όρος της επιλεξιμότητας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί της υπάρξεως πλεονεκτήματος

191 Εν προκειμένω, οι διάδικοι ερίζουν ως προς το ζήτημα αν η France Télécom ωφελήθηκε από πλεονέκτημα που της χορηγήθηκε δυνάμει του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως.

192 Με την αιτιολογική σκέψη 42 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή όρισε ότι το πλεονέκτημα το οποίο εκτιμά ότι χορηγήθηκε στη France Télécom συνίσταται στη «διαφορά μεταξύ του φόρου επιτηδεύματος που όντως κατέβαλε η France Télécom και εκείνου που θα όφειλε να καταβάλει δυνάμει του κοινού δικαίου από την 1η Ιανουαρίου 1994 έως την 1η Ιανουαρίου 2003».

193 Με τα έγγραφά τους, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ρητώς την ύπαρξη διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο υπέρ της France Télécom κατά τη διάρκεια της περιόδου 1994-2002, αλλά προσάπτουν στην Επιτροπή ότι αποσύνδεσε καταχρηστικά την περίοδο αυτή από εκείνη κατά τη διάρκεια της οποίας η France Télécom υπαγόταν στην κατ' αποκοπή εισφορά (1991-1993) και ότι, κατά συνέπεια, κακώς αρνήθηκε να συμψηφίσει τα σχετικά με τις δύο αυτές περιόδους ποσά επιβαλλόμενου φόρου. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, αντιθέτως, η France Télécom προέβαλε την ανακρίβεια των υπολογισμών επί των οποίων στηρίχτηκε η Επιτροπή για να εκτιμήσει ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου 1994-2002, η επιχείρηση ωφελήθηκε από διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο.

194 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ, ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασύμβατες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, εκτός αν η Συνθήκη ΕΚ ορίζει άλλως. Κατά πάγια νομολογία, προκειμένου ένα μέτρο να χαρακτηρισθεί ως ενίσχυση,

πρέπει να πληρούνται σωρευτικώς όλες οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιουλίου 2003, C-280/00, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg, Συλλογή 2003, σ. I-7747, σκέψεις 74 και 75, και παρατιθέμενη νομολογία).

195 Η έννοια του πλεονεκτήματος του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, εκτείνεται σε κάθε μέτρο που απαλλάσσει μια επιχείρηση από επιβάρυνση που, σε διαφορετική περίπτωση, η επιχείρηση αυτή θα έπρεπε να φέρει. Κατά πάγια νομολογία, η έννοια της ενισχύσεως είναι ευρύτερη από αυτήν της επιδοτήσεως, διότι περιλαμβάνει όχι μόνον τις θετικές παροχές, όπως είναι οι επιδοτήσεις καθαυτές, αλλά και παρεμβάσεις οι οποίες, υπό διάφορες μορφές, περιορίζουν τις επιβαρύνσεις που συνήθως βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως και οι οποίες, χωρίς να είναι επιδοτήσεις υπό τη στενή του όρου έννοια, είναι της αυτής φύσεως και επιφέρουν πανομοιότυπα αποτελέσματα (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2005, C-66/02, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-10901, σκέψη 77, και παρατιθέμενη νομολογία).

196 Επομένως, μέτρο με το οποίο οι δημόσιες αρχές παρέχουν σε ορισμένες επιχειρήσεις φορολογική απαλλαγή, το οποίο, μολονότι δεν συνεπάγεται μεταβίβαση κρατικών πόρων, περιάγει τους δικαιούχους σε ευνοϊκότερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με τους λοιπούς φορολογουμένους, συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 156 ανωτέρω απόφαση της 19ης Μαΐου 1999, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 16, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 195 ανωτέρω απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2005, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 78, και παρατιθέμενη νομολογία).

197 Επιπλέον, η φύση των σκοπών που επιδιώκουν τα κρατικά μέτρα και η δικαιολόγησή τους ουδεμία επιρροή ασκούν στον χαρακτηρισμό τους ως κρατικής ενισχύσεως. Κατά πάγια νομολογία, συγκεκριμένα, το άρθρο 87 ΕΚ δεν διακρίνει τις κρατικές παρεμβάσεις ανάλογα με τις αιτίες ή τους σκοπούς τους, αλλά τις ορίζει σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 2003, C-409/00, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-1487, σκέψη 46, και παρατιθέμενη νομολογία).

198 Επομένως, για να εκτιμηθεί εν προκειμένω το βάσιμο του συμπεράσματος της Επιτροπής όσον αφορά την ύπαρξη πλεονεκτήματος υπέρ της France Télécom συνισταμένου στη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία η εν λόγω εταιρία ωφελήθηκε από το 1994 έως το 2002, πρώτον, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα αν η Επιτροπή μπορούσε να εξετάσει το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως ανεξάρτητα από

την κατ' αποκοπή εισφορά. Δεύτερον, πρέπει να εξακριβωθεί αν η Επιτροπή βασίμως αρνήθηκε να προβεί σε συμψηφισμό μεταξύ της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε η France Télécom από το 1994 έως το 2002 και του ποσού του υπερβάλλοντα φόρου που, κατά τις προσφεύγουσες, επιβλήθηκε στην εν λόγω εταιρία για τα έτη 1991 έως 1993. Τρίτον, πρέπει να εκτιμηθεί αν είναι βάσιμη η προβληθείσα διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο που αφορά την περίοδο 1994-2002.

— Όσον αφορά τη δυνατότητα εξετάσεως του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως ανεξάρτητα από την κατ' αποκοπή εισφορά

199 Κατά τη νομολογία, η Επιτροπή υπέχει την υποχρέωση να συνεκτιμά σφαιρικά τα σύνθετα μέτρα προκειμένου να καθορίζει αν τα μέτρα αυτά παρέχουν στην αποδέκτρια εταιρία οικονομικό όφελος το οποίο δεν θα είχε αποκομίσει υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1996, C-39/94, SFEI κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-3547, σκέψη 60 βλ., επίσης, συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, Τ-11/95, BP Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3235, σκέψεις 169 και 170).

200 Δεν αμφισβητείται ότι ο νόμος 90-658 θέσπισε φορολογικό καθεστώς παρεκκλίσεων, εφαρμοζόμενο, μεταξύ άλλων, στη France Télécom, και χαρακτηριζόμενο από τη διαίρεσή του σε δύο στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο, από το 1991 έως το 1993, η France Télécom δεν υπαγόταν σε κανένα φόρο ή εισφορά πλην της κατ' αποκοπή εισφοράς. Κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου, το οποίο άρχισε το 1994 και δεν είχε αρχικώς καθορισμένη ημερομηνία λήξης, η France Télécom υπαγόταν μεν σε όλους τους φόρους του κοινού δικαίου, αλλά, όσον αφορά τους τοπικούς φόρους, εκ των οποίων και ο φόρος επιτηδεύματος, υπό όρους που εισήγαν παρέκκλιση από το κοινό δίκαιο θέτοντας σε εφαρμογή το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως. Επομένως, ορθώς οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι οι διατάξεις που αφορούν τους κανόνες υπαγωγής της France Télécom στον φόρο για τα έτη 1991 έως 2002 περιλαμβάνονται στο σύνολό τους στο ίδιο κεφάλαιο του προπαρατεθέντος νόμου και ότι θεσπίστηκαν από μία και μόνη νομική πράξη.

201 Εντούτοις, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν έκρινε ότι η επίμαχη ενίσχυση συνίσταται στις ειδικές φορολογικές διατάξεις που εφαρμόζονταν στη France Télécom, αλλά στη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο την οποία αντιπροσωπεύει η διαφορά μεταξύ του ποσού των εισφορών φόρου επιτηδεύματος

που η εν λόγω εταιρία θα όφειλε να καταβάλει αν υπαγόταν στον φόρο κατά τα οριζόμενα στο κοινό δίκαιο και του ποσού το οποίο υποχρεώθηκε να καταβάλει στην πράξη δυνάμει των εφαρμοστέων σε αυτήν ειδικών φορολογικών διατάξεων (βλέπε αιτιολογική σκέψη 42 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

202 Εντεύθεν προκύπτει ότι, λόγω της ενιαύσιας καταβολής του φόρου επιτηδεύματος που προβλέπεται στο άρθρο 1447, σημείο I, και στο άρθρο 1478, σημείο I, του γενικού φορολογικού κώδικα (βλ. σκέψη 17 ανωτέρω), δεν ήταν δυνατό, σε ορισμένο χρονικό σημείο, να διαπιστωθεί οριστικώς πλεονέκτημα όπως αυτό που ορίστηκε στην αιτιολογική σκέψη 42 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, αλλά έπρεπε να διαπιστώνεται κάθε έτος για το οποίο η France Télécom όφειλε φόρο επιτηδεύματος. Επομένως, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να πραγματοποιήσει σφαιρική και εκ των προτέρων ανάλυση του συνόλου των σχετικών διατάξεων του ισχύοντος από το 1991 έως το 2002 νόμου 90-568, οπότε ορθώς προέβαινε σε χωριστή αξιολόγηση για κάθε έτος (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 54 και 58 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

203 Ορθώς επίσης επισήμανε η Επιτροπή, με την αιτιολογική σκέψη 36 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ότι οι κανόνες που εφαρμόστηκαν στη France Télécom κατά την περίοδο 1991-1993 (κατ' αποκοπή εισφορά) διέφεραν από εκείνους που ίσχυσαν κατά την περίοδο 1994-2002 (ειδικό καθεστώς φορολογήσεως). Επομένως, η Επιτροπή έκρινε ότι, κατά την πρώτη περίοδο, η κατ' αποκοπή εισφορά αντικατέστησε πλήρως την εισφορά του φόρου επιτηδεύματος που θα όφειλε η France Télécom ετησίως κατ' εφαρμογή του κοινού δικαίου (αιτιολογική σκέψη 33 της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Αντιθέτως, κατά το θεσμικό αυτό όργανο, η υπαγωγή της France Télécom στο ειδικό καθεστώς φορολογήσεως είχε ως συνέπεια, κατά τη δεύτερη περίοδο, να προκύπτει κάθε χρόνο διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο υπέρ της εν λόγω επιχείρησης.

204 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή ήταν σε θέση, χωρίς να παραβεί την υποχρέωσή της να εξετάζει σφαιρικά τα μέτρα που μπορούν να συνιστούν κρατική ενίσχυση, να κάνει διάκριση, στην ανάλυσή της, μεταξύ του ειδικού φορολογικού καθεστώτος και του καθεστώτος της κατ' αποκοπή εισφοράς.

— Όσον αφορά τη δυνατότητα συμψηφισμού

205 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι το πλεονέκτημα που συνίσταται στη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο υπέρ της France Télécom για τα έτη 1994 έως 2002 υπεραντισταθμίζεται από το ποσό των κατ' αποκοπή εισφορών οι οποίες επιβλήθηκαν στην επιχείρηση αυτή από το 1991 έως το 1993. Προς δικαιολόγηση του επιτρεπτού χαρακτήρα του συμψηφισμού αυτού, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom υποστηρίζουν ότι ο νόμος 90-568 θέσπισε ενιαίο καθεστώς φορολογήσεως και ότι η κατ' αποκοπή εισφορά είχε αποκλειστικά φορολογικό χαρακτήρα.

206 Κατά τη νομολογία, η Επιτροπή, οσάκις εξετάζει μέτρο που ενδέχεται να συνιστά κρατική ενίσχυση, οφείλει να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των αποτελεσμάτων της ενισχύσεως αυτής για τον δυνητικό αποδέκτη της και, μεταξύ άλλων, να αφαιρεί από το ποσό της εν λόγω ενισχύσεως, εφόσον παρίσταται ανάγκη, τα ποσά των ειδικών επιβαρύνσεων που επιβάλλονται σε ένα πλεονέκτημα (απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Ιουνίου 1970, 47/69, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 341, σκέψη 7).

207 Αντιθέτως, το γεγονός και μόνον ότι ορισμένο μέτρο απαλλαγής αντισταθμίζεται, ως προς εκείνον υπέρ του οποίου θεσπίζεται, από την επιβολή ειδικής επιβαρύνσεως χωριστής και άσχετης με το εν λόγω μέτρο δεν αρκεί για να αποτρέψει τον χαρακτηρισμό του επίμαχου μέτρου ως κρατικής ενισχύσεως (προπαρατεθείσα στη σκέψη 195 ανωτέρω απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2005, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 34).

208 Επομένως, το βάσιμο του επιχειρήματος των προσφευγουσών ότι το ποσό του υπερβάλλοντος φόρου που κατέβαλε η France Télécom από το 1991 έως το 1993, ως κατ' αποκοπή εισφορά, αντισταθμίζει τη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία η εταιρία αυτή ωφελήθηκε από το 1994 έως το 2002 εξαρτάται από την ανάλυση των αντικειμενικών χαρακτηριστικών της κατ' αποκοπή εισφοράς και από το ζήτημα αν η εισφορά αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως επιβάρυνση σύμφυτη με το πλεονέκτημα που προκύπτει για τη France Télécom, ενδεχομένως, λόγω της υπαγωγής της στο ειδικό καθεστώς φορολογήσεως.

209 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο νόμος 90-568 θέσπισε φορολογικό καθεστώς παρεκκλίσεων, εφαρμοζόμενο, μεταξύ άλλων, στη France Télécom, και χαρακτηριζόμενο από τη διαίρεσή του σε δύο στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο, από το 1991 έως το 1993, η France Télécom δεν υπαγόταν σε κανένα φόρο ή εισφορά πλην της κατ' αποκοπή εισφοράς. Κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου, το οποίο, αρχικώς, έπρεπε να ξεκινήσει το 1994 και δεν είχε προκαθορισμένη διάρκεια, η France Télécom υπαγόταν μεν σε όλους τους φόρους του κοινού δικαίου, αλλά, όσον αφορά τους τοπικούς φόρους, εκ των οποίων ο φόρος επιτηδεύματος, υπό όρους που εισήγαν παρέκκλιση από το κοινό δίκαιο θέτοντας σε εφαρμογή το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως.

210 Επιπλέον, από την επιχειρηματολογία της Γαλλικής Δημοκρατίας, που παραπέμπει στην έκθεση του σχεδίου νόμου που αποτέλεσε τη βάση για τον νόμο 90-568 και υποβλήθηκε στη Γαλλική Εθνοσυνέλευση στις 11 Απριλίου 1990, προκύπτει ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 19 του εν λόγω νόμου παρέκκλιση από το καθεστώς του κοινού δικαίου —ήτοι, η κατ' αποκοπή εισφορά— δικαιολογείται από τη μέριμνα να εξασφαλιστούν, μέσω ενός ειδικού φόρου, πόροι υπέρ του κρατικού προϋπολογισμού ανάλογοι με την εισφορά που καταβαλλόταν από το λογαριασμό των αποτελεσμάτων χρήσεως των PTT μέχρι τη δημιουργία της France Télécom, για όσο χρονικό διάστημα ήταν αναγκαίο, λαμβανομένης υπόψη της αναμενόμενης αυξήσεως του κύκλου εργασιών, προκειμένου η κατά το κοινό δίκαιο επιβολή φόρου στη France Télécom να αποφέρει έσοδα ύψους ανάλογου με αυτό της ειδικής εισφοράς (βλ. σκέψη 160 ανωτέρω). Επιπλέον, ως ποσό της κατ' αποκοπή εισφοράς καθοριζόταν κάθε χρόνο το ποσό των πόρων που προέκυπταν ετησίως ως υπόλοιπο από τον επιμέρους ισολογισμό των PTT μέχρι τη δημιουργία της France Télécom.

211 Επομένως, από τη φύση, τους σκοπούς και τον προσωρινό χαρακτήρα της κατ' αποκοπή εισφοράς προκύπτει ότι η εισφορά αυτή αντικαθιστούσε, κάθε έτος για το οποίο επιβαλλόταν στη France Télécom, το σύνολο των εισφορών που θα όφειλε υπό κανονικές συνθήκες η εταιρία αυτή για το εν λόγω έτος. Το σύνολο όμως των εισφορών αυτών περιλάμβανε όλους τους άμεσους φόρους στους οποίους υπόκεινται υπό κανονικές συνθήκες οι επιχειρήσεις —ήτοι, μεταξύ άλλων, όχι μόνο τον φόρο επιτηδεύματος, αλλά ακόμα τον φόρο εταιριών και τα τέλη ακίνητης περιουσίας.

212 Αντιθέτως, η κατ' αποκοπή εισφορά, λόγω της ετήσιας καταβολής της και του προσωρινού της χαρακτήρα, δεν είχε ως αποτέλεσμα να αντικαταστήσει τους φόρους των οποίων, ενδεχομένως, αποφεύχθηκε η καταβολή κατά τα επόμενα έτη. Συγκεκριμένα, η κατάργηση της κατ' αποκοπή εισφοράς, από το 1994, προκύπτει από το γεγονός ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις που επιβεβαίωσε ο νομοθέτης, η υπαγωγή της France Télécom στους φόρους του κοινού δικαίου και στο ειδικό

καθεστώς φορολογήσεως, όσον αφορά τον φόρο επιτηδεύματος, θα προσπόριζε στο Δημόσιο έσοδα ανάλογου ύψους με αυτά που εισέφερε μέχρι το 1990 ο επιμέρους ισολογισμός των PTT, έσοδα που, από το 1991 έως το 1993, εξασφαλίζονταν από την κατ' αποκοπή εισφορά.

213 Ως εκ τούτου, η κατ' αποκοπή εισφορά δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επιβάρυνση σύμφυτη με την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως, αλλά μάλλον ως ειδικός τρόπος φορολογήσεως της France Télécom ο οποίος εφαρμόστηκε για τα έτη πριν το 1994. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν μπορούσε να λάβει υπόψη τον συμψηφισμό που ζητούν οι προσφεύγουσες, πράγμα που συνεπάγεται ότι ορθώς το θεσμικό αυτό όργανο αυτό αξιολόγησε χωριστά για κάθε έτος τις συνέπειες της υπαγωγής της France Télécom σε ειδικό φορολογικό καθεστώς.

214 Συγκεκριμένα, ακόμα και αν υποτεθεί ότι, όπως υποστηρίζει η Γαλλική Δημοκρατία, η κατ' αποκοπή εισφορά είχε, κατά το γαλλικό δίκαιο, αποκλειστικά φορολογική φύση, υπενθυμίζεται ότι η εισφορά αυτή αντικατέστησε, από το 1991 έως το 1993, κάθε καταβολή πραγματοποιούμενη εκ μέρους της France Télécom υπέρ του Δημοσίου και όχι μόνον τον φόρο επιτηδεύματος. Ο περιορισμός των επιβαρύνσεων που συνεπάγεται το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως —βάσει του οποίου από το 1994 έως το 2002 επιβάλλονταν στη France Télécom εισφορές φόρου επιτηδεύματος χαμηλότερες από εκείνες τις οποίες θα όφειλε να καταβάλει η εταιρία αυτή κατ' εφαρμογή του κοινού δικαίου— δεν μπορεί να αντισταθμιστεί από την επιβολή διαφορετικής ειδικής επιβαρύνσεως —ήτοι, εν προκειμένω, καταβολή υποκαθιστούσα άλλους φόρους πλην του φόρου επιτηδεύματος καθώς και, ενδεχομένως, την καταβολή μερισμάτων (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 195 ανωτέρω απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2005, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 34).

215 Επιπλέον, από το γεγονός και μόνον ότι τα μέτρα της κατ' αποκοπή εισφοράς και του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως θεσπίστηκαν αμφότερα με τον νόμο 90-568 δεν αποδεικνύεται ότι η υπαγωγή της France Télécom στην κατ' αποκοπή εισφορά είναι σύμφυτη με την καθιέρωση του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι η κατ' αποκοπή εισφορά και το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως θεσπίστηκαν με την ίδια νομική πράξη, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 200 ανωτέρω, δεν αρκεί για να αποδείξει ότι η καθιέρωση του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως από το 1994 κατέστησε αναγκαία την καθιέρωση της κατ' αποκοπή εισφοράς από το 1991 έως το 1993, ή ότι η θέση σε εφαρμογή της κατ' αποκοπή εισφοράς κατά τη διάρκεια των ετών 1991 έως 1993 είχε ως συνέπεια τη θέση σε εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως για τα έτη μετά το 1994.

216 Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη του τρόπου καθορισμού του ποσού της κατ' αποκοπή εισφοράς, το οποίο κάθε έτος ισοδυναμούσε με το ποσό των πόρων που μέχρι το χρονικό εκείνο σημείο καταβάλλονταν ετησίως από τον επιμέρους ισολογισμό των PTT, η Γαλλική Δημοκρατία δεν μπόρεσε να αποδείξει ούτε ότι ο τρόπος φορολογήσεως που χρησιμοποιήθηκε ειδικά για τα έτη 1991-1993 θεσπίστηκε εν όψει ελαφρύτερης φορολογήσεως για την περίοδο που θα ακολουθούσε. Αντιθέτως, από το γεγονός ότι, αρχικώς, δεν προβλεπόταν κανένα όριο όσον αφορά τη διάρκεια εφαρμογής του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως δύναται να υποτεθεί ότι το κράτος μέλος έκρινε επαρκές το επίπεδο των φορολογικών εσόδων που του απέφερε το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως, ενώ το γεγονός αυτό καθαυτό αντιφάσκει προς τη λογική σύμφωνα με την οποία η κατ' αποκοπή εισφορά μπορούσε να αντικαταστήσει από το 1994 το καθεστώς ανεπαρκούς φορολογήσεως.

217 Άλλωστε, το επιχείρημα αυτό αντιφάσκει προς το επιχείρημα που επίσης προέβαλαν οι προσφεύγουσες ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν είχε σκοπό να επιβάλλει στη France Télécom βαρύτερη φορολογία από την προβλεπόμενη στο κοινό δίκαιο. Εν πάση περιπτώσει, υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι οι κρατικές ενισχύσεις δεν χαρακτηρίζονται ανάλογα με τις αιτίες ή τους σκοπούς τους, αλλά ορίζονται σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 197 ανωτέρω απόφαση Ισπανία κατά Επιτροπής, σκέψη 46, και παρατιθέμενη νομολογία).

218 Κατά συνέπεια, ορθώς η Επιτροπή αρνήθηκε να πραγματοποιήσει συμψηφισμό μεταξύ, αφενός, των ποσών της κατ' αποκοπή εισφοράς που κατέβαλε η France Télécom από το 1991 έως το 1993 και, αφετέρου, των διαφορών στον επιβαλλόμενο φόρο που προέκυψαν, ενδεχομένως, από την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως κατά τα έτη 1994 έως 2002.

— Όσον αφορά την ύπαρξη διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο

219 Από τις αιτιολογικές σκέψεις 54 έως 59 της προσβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή, για να αποδείξει ότι η επιβληθείσα στη France Télécom φορολογία ήταν ελαφρύτερη σε σχέση με αυτήν στην οποία θα είχε υπαχθεί αν είχε υποχρεωθεί να καταβάλει τον φόρο επιτηδεύματος κατ' εφαρμογή του κοινού δικαίου, στηρίχτηκε σε αριθμητικά στοιχεία που της ανακοίνωσε η Γαλλική Δημοκρατία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας.

220 Συγκεκριμένα, δεν αμφισβητείται ότι, τουλάχιστον τρεις φορές κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας (βλ. σκέψεις 39, 43 και 51 ανωτέρω), η Γαλλική Δημοκρατία ανακοίνωσε στην Επιτροπή στοιχεία που καταδεικνύουν ότι, κάθε έτος, από το 1994 έως το 2002, η France Télécom ωφελήθηκε από διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο. Η Επιτροπή δεν μπόρεσε να υπολογίσει το ακριβές ποσό της επίμαχης ενισχύσεως λόγω της ανακολουθίας των στοιχείων που προσκόμισε το κράτος μέλος, εντούτοις, με την αιτιολογική σκέψη 59 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, το θεσμικό αυτό όργανο επισήμανε ότι το ποσό αυτό κυμαίνεται μεταξύ ενός ανώτατου και ενός κατώτατου ορίου τα οποία προκύπτουν αβίαστα από τα στοιχεία που ανακοίνωσαν οι γαλλικές αρχές (βλ. επίσης, συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 87 ανωτέρω απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψεις 31 έως 35).

221 Αληθεύει ότι, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, οι γαλλικές αρχές ενέμειναν στο γεγονός ότι η εκτίμηση της 15ης Μαΐου 2003 και της 5ης Ιουλίου 2004 είχαν πραγματοποιηθεί κατά προσέγγιση. Εντούτοις, τόσο κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας όσο και με τα έγγραφά τους ενώπιον του Πρωτοδικείου, οι γαλλικές αρχές στηρίχτηκαν στα αριθμητικά αυτά στοιχεία επιχειρώντας να αποδείξουν ότι η France Télécom είχε υπαχθεί σε βαρύτερη φορολογία από εκείνη που θα της είχε επιβληθεί κατ' εφαρμογή του κοινού δικαίου κατά τη διάρκεια της περιόδου 1991-2002 στο σύνολό της.

222 Επομένως, οι γαλλικές αρχές, με την από 15 Μαΐου 2003 επιστολή που απέστειλαν προς απάντηση στην απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, επισήμαναν τα ακόλουθα (βλ. σκέψη 39 ανωτέρω):

«Η οριστική αυτή ανάλυση, υπό την επιφύλαξη της εξετάσεως των φακέλων της Επιτροπής και των παρατηρήσεων που υπέβαλαν τρίτοι, επιβεβαιώνει ότι η France Télécom δεν ωφελήθηκε, συνεπεία της εφαρμογής του φορολογικού καθεστώτος στο οποίο υπήχθη μεταξύ των ετών 1991 και 2002, από πλεονέκτημα δυνάμενο να συνιστά κρατική ενίσχυση.

Συγκεκριμένα, όχι μόνο δεν χορηγήθηκε κρατική ενίσχυση στη France Télécom υπό τη μορφή υπαγωγής της σε ειδικό φορολογικό καθεστώς, αλλά, αντιθέτως, στην εταιρία αυτή επιβλήθηκε σημαντική υπερφορολόγηση, το ποσό της οποίας υπερβαίνει το 1,4 δισεκατομμύρια ευρώ, προ αναπροσαρμογής.»

223 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι πληροφορίες που ανακοινώθηκαν στην Επιτροπή κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας μπορεί μεν να συνιστούσαν κατά προσέγγιση εκτιμήσεις, εντούτοις, ουδόλως έθεσαν υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε η France Télécom από το 1994 έως το 2002.

224 Υπό τις συνθήκες αυτές, ματαίως υποστήριξε η France Télécom κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως ότι τα στοιχεία που περιέλαβε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση αποτελούν γενικεύσεις και ότι δεν έχουν σχέση με την πραγματικότητα. Συγκεκριμένα, η νομιμότητα αποφάσεως στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων πρέπει να εκτιμάται βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που είχε στη διάθεσή της η Επιτροπή όταν έλαβε τη σχετική απόφαση (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Απριλίου 2008, C-390/06, Nuova Agricast, Συλλογή 2008, σ. I-2577, σκέψη 54, και παρατιθέμενη νομολογία).

225 Κατά συνέπεια, βασίμως η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, για κάθε έτος μεταξύ του 1994 και του 2002, στη France Télécom χορηγήθηκε επιλεκτικό πλεονέκτημα, συνιστάμενο στην υπέρ της εταιρίας αυτής ύπαρξη διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο.

Επί του δικαιολογητικού λόγου που στηρίζεται στη συνοχή του φορολογικού συστήματος

226 Η France Télécom υποστηρίζει ότι η διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε δικαιολογείται από την οικονομία του φορολογικού συστήματος και ότι, ως εκ τούτου, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

227 Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ απαγορεύει τις ενισχύσεις που συνεπάγονται την ευνοϊκή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής, ήτοι τις ενισχύσεις επιλεκτικής εφαρμογής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 195 ανωτέρω απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2005, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 94 βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Νοεμβρίου 2001, C-143/99, Adria-Wien Pipeline και Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, Συλλογή 2001, σ. I-8365, σκέψη 34).

228 Προς τον σκοπό της εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να εξακριβώνεται αν, στο πλαίσιο δεδομένου νομικού καθεστώτος, ένα κρατικό μέτρο μπορεί να ευνοήσει ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής έναντι άλλων επιχειρήσεων που τελούν σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση, υπό το πρίσμα του σκοπού που επιδιώκεται με το οικείο μέτρο (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 227 ανωτέρω απόφαση Adria-Wien Pipeline και Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, σκέψη 41, και παρατιθέμενη νομολογία).

229 Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της κρατικής ενισχύσεως δεν αφορά τα κρατικά μέτρα που εισάγουν διαφοροποίηση μεταξύ επιχειρήσεων και είναι, ως εκ τούτου, εκ πρώτης όψεως επιλεκτικής εφαρμογής, όταν η διαφοροποίηση αυτή προκύπτει από τη φύση ή την οικονομία του συστήματος επιβαρύνσεων στο οποίο εντάσσονται (απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, C-88/03, Πορτογαλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-7115, σκέψη 52 βλ. επίσης, συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 66 ανωτέρω απόφαση της 2ας Ιουλίου 1974, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 33, και απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2005, C-148/04, Unicredito Italiano, Συλλογή 2005, σ. I-11137, σκέψη 51).

230 Ο δικαιολογητικός λόγος που στηρίζεται στη φύση ή την οικονομία του φορολογικού συστήματος παραπέμπει στη συνεκτικότητα ενός φορολογικού μέτρου με την εσωτερική λογική του φορολογικού συστήματος στο οποίο εντάσσεται (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 154 ανωτέρω απόφαση Diputación Foral de Álava κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 59, και παρατιθέμενη νομολογία).

231 Εν προκειμένω, ο εκ των προτέρων επιλεκτικός χαρακτήρας της επίμαχης ενισχύσεως ουδόλως τίθεται εν αμφιβόλω, δεδομένου ότι από τον νόμο 90-568 προκύπτει ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως εφαρμόστηκε στη France Télécom και σε μία μόνον ακόμα επιχείρηση. Συγκεκριμένα, δεν αμφισβητείται ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως αποτελεί φορολογικό καθεστώς που εισάγει παρεκκλίσεις από τους κανόνες που έχουν εφαρμογή στον τομέα του φόρου επιτηδεύματος επί του συνόλου των επιχειρήσεων που βρίσκονται σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση με αυτή της France Télécom, υπό το πρίσμα των σκοπών που επιδιώκονται με την επιβολή του φόρου αυτού, η ειδική δε φορολόγηση αυτή καθορίζεται αναλόγως της φοροδοτικής ικανότητας των υποκειμένων στον εν λόγω φόρο που εκτιμάται βάσει οικονομικών κριτηρίων αναλόγως των δραστηριοτήτων που οι υποκείμενοι ασκούν στην περιφέρεια των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης όπου διαθέτουν εγκαταστάσεις (βλ. σκέψεις 16 έως 24 ανωτέρω).

232 Όσον αφορά το ζήτημα αν το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δικαιολογείται από τη φύση και την οικονομία του φορολογικού συστήματος, παρατηρείται, προκαταρκτικώς, ότι το επιχείρημα αυτό δεν προβλήθηκε από τη Γαλλική Δημοκρατία ούτε κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας ούτε στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής. Όπως όμως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, το βάρος αποδείξεως της υπάρξεως αυτών των δικαιολογητικών λόγων φέρει καταρχήν το κράτος μέλος. Κατά συνέπεια, η France Télécom δεν μπορεί να επικαλείται, στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής και προς στήριξη της επιχειρηματολογίας της, πραγματικά περιστατικά τα οποία δεν γνώριζε η Επιτροπή κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 224 ανωτέρω απόφαση Nuova Agricast, σκέψη 54, και παρατιθέμενη νομολογία).

233 Προκειμένου να υποστηρίξει ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δικαιολογείται από την εσωτερική λογική του φορολογικού συστήματος που εφαρμόζεται στις επιχειρήσεις που ασκούν τις δραστηριότητές τους στη Γαλλία, η France Télécom προβάλλει δύο δικαιολογητικούς λόγους.

234 Αφενός, το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως έχει σκοπό να αποφευχθεί το ενδεχόμενο το ποσό του οφειλόμενου από τη France Télécom φόρου επιτηδεύματος να «μεταφερθεί» από το Δημόσιο στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

235 Συναφώς, η France Télécom ουδόλως απέδειξε ότι το Δημόσιο αδυνατούσε να προβλέψει ότι, από το 1994, ο φόρος επιτηδεύματος που επιβλήθηκε στην επιχείρηση επρόκειτο να εκκαθαριστεί υπό τους όρους του κοινού δικαίου και εν συνεχεία να αποδοθεί στον κρατικό προϋπολογισμό και όχι στον προϋπολογισμό κάθε οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια του οποίου η επιχείρηση διαθέτει εγκαταστάσεις.

236 Κατά συνέπεια, ακόμα και αν υποτεθεί ότι ο σκοπός της απόδοσης στο Δημόσιο του οφειλόμενου από τη France Télécom φόρου επιτηδεύματος μπορεί να συνιστά δικαιολογητικό λόγο των μέτρων παρεκκλίσεως που εφαρμόστηκαν στην επιχείρηση αυτή και μολονότι, παρά ταύτα, ο φόρος επιτηδεύματος συνιστά φόρο το ποσό του οποίου αποδίδεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι ο ίδιος σκοπός δεν θα μπορούσε να έχει επιτευχθεί με μέτρα μη συνεπαγόμενα τη χορήγηση πλεονεκτήματος στην προσφεύγουσα.

237 Εν συνεχεία, η France Télécom αβάσιμα υποστηρίζει, εν πάση περιπτώσει, ότι το επιλεκτικό πλεονέκτημα που της χορηγήθηκε αποτελεί αναγκαία συνέπεια της απόδοσης στον κρατικό προϋπολογισμό του ποσού του φόρου επιτηδεύματος που της επιβλήθηκε κατ' εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως.

238 Αφετέρου, κατά τη France Télécom, το εν λόγω καθεστώς παρεκκλίσεων κατέστη αναγκαίο λόγω της δυσχέρειας να τεθεί σε εφαρμογή από το 1991 σύστημα φορολογήσεως σε τοπικό επίπεδο, δυσχέρειας που οφείλεται, κυρίως, στην έλλειψη λογιστικού συστήματος κατάλληλου για την κατανομή των φορολογικών βάσεων του φόρου επιτηδεύματος.

239 Εντούτοις, επισημαίνεται ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως τέθηκε σε ισχύ το 1994, ήτοι κατά τη διάρκεια του τέταρτου έτους μετά τη μετατροπή των PTT σε επιχείρηση. Μολονότι όμως η France Télécom εξέθεσε ότι το 1990 δεν υπήρχαν άμεσα διαθέσιμα λογιστικά στοιχεία για την εταιρική περιουσία τα οποία ήταν αναγκαία για τον υπολογισμό του φόρου επιτηδεύματος με βάση την έδρα, αντιθέτως δεν προέβαλε κανένα δικαιολογητικό λόγο ικανό να αποδείξει ότι η κατανομή σε τοπικό επίπεδο των φορολογικών βάσεων του φόρου επιτηδεύματος, στην οποία τελικώς προέβη εν όψει της επιβολής φορολογίας για το έτος 2003, δεν μπορούσε να διενεργηθεί ήδη από την αρχή της δεκαετίας του '90. Συγκεκριμένα, τα κρίσιμα στοιχεία που αφορούν την επιβολή φορολογίας για το έτος 1994 ήταν τα σχετικά με το έτος 1992, το οποίο συνιστά την περίοδο αναφοράς για τη φορολογία αυτή (βλ. σκέψη 21 ανωτέρω).

240 Κατά συνέπεια, κανένα από τα επιχειρήματα που προβάλλει η France Télécom δεν είναι ικανό να αποδείξει ότι το φορολογικό καθεστώς παρεκκλίσεων που εφαρμόστηκε και το οποίο χορήγησε πλεονέκτημα στην εταιρία αυτή δικαιολογείται από τη φύση και την οικονομία του φορολογικού συστήματος.

241 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι κανένα από τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες δεν μπορεί να ευδοκιμήσει και ότι, ως εκ τούτου, τόσο ο πρώτος λόγος της Γαλλικής Δημοκρατίας όσο και ο δεύτερος λόγος της France Télécom πρέπει να απορριφθούν.

6. *Όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης*

Επιχειρήματα των διαδίκων

242 Η Γαλλική Δημοκρατία, με τον τέταρτο λόγο που προβάλλει επικουρικώς, και η France Télécom, με το πρώτο σκέλος του τέταρτου λόγου της, υπενθυμίζουν ότι, δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού 659/1999, η Επιτροπή δεν μπορεί να απαιτεί ανάκτηση ενίσχυσης εάν αυτό αντίκειται σε γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου και ότι τόσο η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης όσο και η αρχή της ασφάλειας δικαίου αποτελούν γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Άλλωστε, με την έκθεσή της C(2004) 434, της 9ης Φεβρουαρίου 2004, σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στα μέτρα που σχετίζονται με την άμεση φορολογία των επιχειρήσεων, η Επιτροπή δέχτηκε ότι απόφαση περί ανακτήσεως μπορεί να αντίκειται στην αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μεταξύ άλλων οσάκις είχε προηγουμένως κριθεί ότι ένα τέτοιο καθεστώς δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, ή όταν το καθεστώς αυτό είχε κριθεί στο παρελθόν συμβατό με την κοινή αγορά.

243 Όσον αφορά το περιεχόμενο της αρχής αυτής, η France Télécom υποστηρίζει ότι από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι η δυνατότητα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης παρέχεται σε όλους τους οικονομικούς φορείς στους οποίους ένα κοινοτικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες [βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1987, 265/85, Van den Bergh en Jurgens και Van Dijk Food Products (Lopik) κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 1155, σκέψη 44].

244 Η France Télécom αναγνωρίζει ότι, καταρχήν, δεν δικαιολογείται η εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων που έλαβαν ενίσχυση ως προς τη νομιμότητα της ενισχύσεως παρά μόνον αν η ενίσχυση χορηγήθηκε τηρηθείσας της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 88 ΕΚ και ότι ένας επιμελής επιχειρηματίας πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκε η διαδικασία αυτή. Εντούτοις, η νομολογία δεν αποκλείει τη δυνατότητα εκείνων που έλαβαν παράνομη ενίσχυση να επικαλούνται εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες μπορούν να τους δημιουργήσουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη νομιμότητα της ενισχύσεως αυτής (απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, C-5/89, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1990, σ. I-3437, σκέψη 16), ενώ η Επιτροπή έχει δεχτεί τη δυνατότητα αυτή με αποφάσεις της [αιτιολογική σκέψη

80 της αποφάσεως 2004/76/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Μαΐου 2003, σχετικά με το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων που προτίθεται να εφαρμόσει η Γαλλία υπέρ των κεντρικών γραφείων και των κέντρων υλικοτεχνικής στήριξης (ΕΕ 2004, L 23, σ. 1)].

245 Εν προκειμένω, η France Télécom φρονεί ότι υπάρχουν εξαιρετικές περιστάσεις ικανές να της δημιουργήσουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς το γεγονός ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν αποτελούσε πλεονέκτημα που μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση.

246 Η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom υπενθυμίζουν ότι το φορολογικό σύστημα που εξέτασε η Επιτροπή εν προκειμένω είναι εκείνο που καθιέρωσαν τα άρθρα 18 έως 21 του νόμου 90-568, όπως προκύπτει ειδικότερα από τα σημεία 28, 32 και 61 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας και από τις αιτιολογικές σκέψεις 17 και 21 της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

247 Το άρθρο 21 του νόμου 90-568 όμως είχε αποτελέσει αντικείμενο εξετάσεως από τις υπηρεσίες της Επιτροπής κατόπιν καταγγελίας που υποβλήθηκε στις 4 Μαΐου 1990 σχετικά με τους ειδικούς κανόνες υπαγωγής της La Poste στον φόρο επιτηδεύματος. Με απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 1995 (ΕΕ 1995, C 262, σ. 11, στο εξής: απόφαση για τη La Poste), η Επιτροπή δέχτηκε ότι το φορολογικό πλεονέκτημα που θέσπισε υπέρ της La Poste το άρθρο 21 του νόμου 90-568 δεν συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Η απόφαση αυτή επιβεβαιώθηκε από το Πρωτοδικείο με την απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1997, Τ-106/95, FFSA κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-229). Επ' ευκαιρία της εξετάσεως της διατάξεως αυτής, η Επιτροπή έλαβε αναγκαστικά γνώση των κανόνων σχετικά με το καθεστώς του φόρου επιτηδεύματος που εφαρμοζόταν στη France Télécom. Αν όμως το όργανο αυτό είχε οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς το ζήτημα αν το εν λόγω καθεστώς συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, θα όφειλε, δυνάμει της υποχρεώσεως επιμέλειας που υπέχει, να κινήσει διαδικασία εξετάσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ. Δεδομένου ότι τέτοια διαδικασία δεν κινήθηκε, και υπό τις εξαιρετικές εν προκειμένω περιστάσεις, η France Télécom και οι γαλλικές αρχές δικαιολογημένα έτρεφαν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη συμβατότητα του καθεστώτος φόρου επιτηδεύματος που απορρέει από τον νόμο 90-568 με το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

248 Προς στήριξη της απόψεώς τους ότι η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης απαγορεύει εν προκειμένω την ανάκτηση της ενισχύσεως που διαπίστωσε η Επιτροπή, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom προβάλλουν τέσσερα πρόσθετα επιχειρήματα.

249 Πρώτον, οι περιστάσεις εν προκειμένω προσομοιάζουν με αυτές της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Πρωτοδικείου της 1ης Ιουλίου 2004, Τ-308/00, Salzgitter κατά Επιτροπής (Συλλογή 2004, σ. II-1933).

250 Δεύτερον, οι γαλλικές αρχές και η France Télécom είναι κατά μείζονα λόγο πεπεισμένες για την ορθότητα της πεποιθήσεώς τους στο μέτρο που το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν επεδίωκε να χορηγήσει το παραμικρό πλεονέκτημα στη France Télécom αλλά σκόπευε αποκλειστικά να εξασφαλίσει ότι η βαθμιαία υπαγωγή της France Télécom στους φορολογικούς κανόνες του κοινού δικαίου θα είχε ουδέτερο αποτέλεσμα στον κρατικό προϋπολογισμό. Κατ' αντιδιαστολή προς τις φορολογικές ενισχύσεις, οι οποίες συνήθως συνίστανται σε μέτρα απαλλαγής από τη φορολογία ή μείωσης των συντελεστών της, δεν ισχύει τίποτα τέτοιο εν προκειμένω. Αντιθέτως, μέχρι το 1999, η France Télécom και οι γαλλικές αρχές ήταν πεπεισμένες ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως συνεπάγεται υπερφορολόγηση σε σχέση με το κοινό δίκαιο. Επομένως, δεν ήταν δυνατό η France Télécom να υποθέσει ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση.

251 Τρίτον, με την απόφαση 2006/621/ΕΚ της Επιτροπής, της 2ας Αυγούστου 2004, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Γαλλία στη France Télécom (ΕΕ 2006, L 257, σ. 11), η Επιτροπή εκτίμησε ότι, λόγω του ότι «η [France Télécom] μπόρεσε δικαιολογημένα να έχει εμπιστοσύνη ως προς το ότι η συμπεριφορά της [Γαλλικής Δημοκρατίας] δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση», «η ανάκτηση της ενίσχυσης θα ήταν αντίθετη προς γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου» (αιτιολογική σκέψη 264). Εν προκειμένω όμως, η France Télécom δεν πληροφορήθηκε ότι της είχε χορηγηθεί πλεονέκτημα παρά μόνον όταν οι γαλλικές αρχές κατάρτισαν τις πρώτες προσομοιώσεις. Μέχρι του σημείου εκείνου, ήτοι μέχρι το 2000, η France Télécom πίστευε μάλιστα ότι το ειδικό καθεστώς υπαγωγής της στον φόρο επιτηδεύματος αποτελούσε για την εταιρία αυτή ανταγωνιστικό μειονέκτημα στις σχέσεις της με τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπλέον, η εν λόγω εταιρία είχε ζητήσει την εναρμόνιση του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεώς της προς αυτό του κοινού δικαίου.

252 Τέταρτον, η Επιτροπή, κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, δεν είχε διαμορφώσει επαρκώς καθορισμένη πρακτική σχετικά με τη λήψη αποφάσεων, ενώ μέχρι τότε κανένα φορολογικό καθεστώς παρόμοιο με τα επίμαχα εν προκειμένω μέτρα δεν είχε χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση.

253 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η Γαλλική Δημοκρατία αμφισβητεί το επιχείρημα της Επιτροπής ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλείται την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης λόγω της μη κοινοποίησης του επίμαχου καθεστώτος. Δυνατότητα επίκλησης της αρχής αυτής έχει τόσο εκείνος στον οποίο χορηγείται ενίσχυση όσο και το κράτος μέλος που τη χορηγεί. Η λυσιτέλεια της νομολογίας την οποία παραθέτει η Επιτροπή περιορίζεται στις περιπτώσεις προσφυγής κατά παραβάσεως και δεν απαγορεύει σε κράτος μέλος να επικαλείται την τήρηση της αρχής αυτής όσον αφορά τον αποδέκτη της ενισχύσεως στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως.

254 Η Επιτροπή υποστηρίζει, πρώτον, ότι κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλείται την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ούτε ως προς το ίδιο ούτε ως προς τον αποδέκτη της ενισχύσεως στην περίπτωση που το εν λόγω κράτος παραλείπει να κοινοποιήσει στην Επιτροπή τη νέα ενίσχυση. Κατά συνέπεια, ελλείψει κοινοποιήσεως των επίμαχων μέτρων από τη Γαλλική Δημοκρατία, η υποχρέωση ανακτήσεως παρανόμως χορηγηθείσας ενισχύσεως δεν μπορεί να αντίκειται στην αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (προπαρατεθείσα στη σκέψη 244 ανωτέρω απόφαση του Δικαστηρίου Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψεις 14 και 17, και απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 2004, C-183/02 P και C-187/02 P, Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-10609, σκέψη 44 αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, Τ-126/96 και Τ-127/96, BFM και EFIM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3437, σκέψη 69, και της 10ης Απριλίου 2003, Τ-366/00, Scott κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-1763, σκέψη 61).

255 Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, με την απόφαση για τη La Poste, δεν εξέτασε τις διατάξεις του νόμου 90-568 που αφορούν το καθεστώς του φόρου επιτηδεύματος που εφαρμοζόταν στη France Télécom ούτε και εξέφρασε την άποψή της επί των διατάξεων αυτών. Δεδομένου όμως ότι οι διατάξεις αυτές δεν κοινοποιήθηκαν, η σιωπή της Επιτροπής δεν μπορεί να ερμηνεύεται ως έγκριση (προπαρατεθείσα στη σκέψη 254 ανωτέρω απόφαση Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, σκέψη 52).

256 Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή εκτιμά ότι, μολονότι το Πρωτοδικείο έκρινε, με την προπαρατεθείσα στη σκέψη 247 ανωτέρω απόφαση FFSA κ.λπ. κατά Επιτροπής, ότι οι διατάξεις του νόμου 90-568 όσον αφορά τη La Poste συνιστούν ενισχύσεις συμβατές με την κοινή αγορά, εντούτοις, η Γαλλική Δημοκρατία δεν μπορούσε δικαιολογημένα να στηρίζει την εμπιστοσύνη της στο ότι οι εφαρμοστέες στη France Télécom διατάξεις δεν αποτελούν ενισχύσεις. Οι γαλλικές αρχές όφειλαν, υπό τις συνθήκες αυτές, να κοινοποιήσουν τις επίμαχες διατάξεις (προπαρατεθείσα στη σκέψη 254 ανωτέρω απόφαση Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, σκέψεις 48 έως 50).

257 Τρίτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η παραπομπή στην απόφαση 2006/621 είναι αλυσιτελής διότι οι περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως και εκείνες της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση είναι διαφορετικές.

258 Τέταρτον, η Επιτροπή διατείνεται ότι η έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως δεν συνιστά μεταστροφή της πολιτικής της όσον αφορά τις ενισχύσεις φορολογικής φύσεως, αλλά εφαρμογή στη συγκεκριμένη υπόθεση των αντικειμενικών κανόνων που θέτει το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

259 Κατά πάγια νομολογία, η δυνατότητα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης παρέχεται σε όλους τους οικονομικούς φορείς στους οποίους ένα κοινοτικό όργανο, παρέχοντάς τους σαφείς διαβεβαιώσεις, δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες, ακόμα και αν δεν υπάρχει γραπτή δέσμευση του εν λόγω οργάνου [βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 243 ανωτέρω απόφαση Van den Bergh en Jurgens και Van Dijk Food Products (Lopik) κατά Επιτροπής, σκέψη 44, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 21ης Ιουλίου 1998, Τ-66/96 και Τ-221/97, Mellett κατά Δικαστηρίου, Συλλογή Υπ.Υπ. 1998, σ. I-A-449 και II-1305, σκέψη 104, και παρατιθέμενη νομολογία].

260 Τέτοιου είδους διαβεβαιώσεις, ανεξαρτήτως της μορφής υπό την οποία παρέχονται, συνιστούν οι πληροφορίες που είναι ακριβείς, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες και που προέρχονται από εξουσιοδοτημένες και αξιόπιστες πηγές. Αντιθέτως, ο ιδιώτης

δεν δύναται να επικαλεστεί παραβίαση αυτής της αρχής, αν η κοινοτική διοίκηση δεν του έχει παράσχει ακριβείς διαβεβαιώσεις (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Φεβρουαρίου 2006, Τ-376/05 και Τ-383/05, TEA-CEGOS κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-205, σκέψη 88, και παρατιθέμενη νομολογία).

261 Από την αρχή αυτή, που εφαρμόζεται ειδικά στον τομέα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού 659/1999, προκύπτει ότι η επίκληση της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του αποδέκτη της ενίσχυσης είναι δυνατή (προπαρατεθείσα στη σκέψη 244 ανωτέρω απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 16), υπό τον όρο ότι ο εν λόγω αποδέκτης διαθέτει επαρκώς σαφείς διαβεβαιώσεις, απορρέουσες από θετική ενέργεια της Επιτροπής, που του παρέχουν τη δυνατότητα να εκτιμήσει ότι ένα μέτρο δεν συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Αντιθέτως, στην περίπτωση που η Επιτροπή δεν εκφράσει ρητώς της άποψή της επί μέτρου που της έχει κοινοποιηθεί, η σιωπή του θεσμικού αυτού οργάνου δεν μπορεί, βάσει της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης μιας επιχείρησης στην οποία έχει χορηγηθεί κρατική ενίσχυση, να απαγορεύει την ανάκτηση της ενισχύσεως αυτής (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 254 ανωτέρω απόφαση Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, σκέψη 44).

262 Εντούτοις, λαμβανομένου υπόψη του επιτακτικού χαρακτήρα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων τον οποίο διενεργεί η Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 88 ΕΚ, οι επιχειρήσεις στις οποίες χορηγείται ενίσχυση δεν μπορούν να έχουν, καταρχήν, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη νομιμότητα της ενισχύσεως παρά μόνον αν η ενίσχυση αυτή χορηγήθηκε τηρηθείσας της διαδικασίας που προβλέπει το εν λόγω άρθρο. Συγκεκριμένα, ένας επιμελής οικονομικός φορέας πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκε η διαδικασία αυτή. Εν συνεχεία, επίσης, κράτος μέλος του οποίου οι αρχές χορήγησαν ενίσχυση κατά παράβαση των διαδικαστικών κανόνων του άρθρου 88 ΕΚ δεν μπορούν να επικαλεστούν τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των δικαιούχων ώστε να απαλλαγούν από την υποχρέωση να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την εκτέλεση αποφάσεως της Επιτροπής περί ανακτήσεως της ενισχύσεως (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 244 ανωτέρω απόφαση του Δικαστηρίου Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψεις 14 και 17, και απόφαση της 19ης Ιουνίου 2008, C-39/06, Επιτροπή κατά Γερμανίας, μη δημοσιευθείσο στη Συλλογή, σκέψη 24, και παρατιθέμενη νομολογία).

263 Ασφαλώς, η δυνατότητα των αποδεκτών παράνομης ενισχύσεως να επικαλούνται εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες μπορούσαν νομίμως να στηρίξουν την εμπιστοσύνη τους στη νομιμότητα της ενισχύσεως αυτής, και, κατά συνέπεια, να αντιτάσσονται στην επιστροφή της δεν μπορεί βεβαίως να αποκλειστεί [βλ., συναφώς, προπαρατε-

θείσα στη σκέψη 254 ανωτέρω απόφαση του Πρωτοδικείου BFM και EFIM κατά Επιτροπής, σκέψη 70, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Αυγούστου 2003, T-116/01 και T-118/01, P & O European Ferries (Vizcaya) και Diputación Foral de Vizcaya κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-2957, σκέψεις 201 και 204].

264 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η επίμαχη ενίσχυση δεν κοινοποιήθηκε, δεδομένου ότι η Επιτροπή την εξέτασε κατόπιν καταγγελίας που της υποβλήθηκε μετά τη χορήγηση του πρώτου στοιχείου ενισχύσεως —ήτοι, της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο από την οποία ωφελήθηκε η France Télécom για το έτος 1994. Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι, καταρχήν, ούτε η Γαλλική Δημοκρατία ούτε η France Télécom μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του αποδέκτη της επίμαχης ενισχύσεως για να αντιταχθούν στην απόφαση περί ανακτήσεως, παρά μόνον αν αποδείξουν ότι συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες η France Télécom θα μπορούσε νομίμως να στηρίξει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της στη νομιμότητα της επίμαχης ενισχύσεως.

265 Η εξαιρετική περίσταση την οποία επικαλούνται συναφώς η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom συνίσταται στην εξέταση από την Επιτροπή του άρθρου 21 του νόμου 90-568, στο τέλος της οποίας το θεσμικό αυτό όργανο κατέληξε, με την απόφαση για τη La Poste, ότι η μείωση των φορολογικών βάσεων στο ύψος του 85 % της αξίας τους που εφαρμόστηκε στη La Poste —αλλά όχι στη France Télécom— δυνάμει του άρθρου 21, σημείο I 3, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση. Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως θεσπίστηκε με το ίδιο άρθρο και ότι είχε εφαρμογή και στη La Poste. Η Επιτροπή όμως, κατά την εξέταση που πραγματοποίησε, δεν έκρινε ότι το καθεστώς αυτό συνιστά κρατική ενίσχυση.

266 Πρώτον, επισημαίνεται, συναφώς, ότι, κατά παραδοχή των ίδιων των προσφευγουσών, η Επιτροπή ουδόλως τοποθετήθηκε επί του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως. Η δυνατότητα όμως επικλήσεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προϋποθέτει ότι ο αποδέκτης της ενισχύσεως είναι σε θέση να προσκομίσει σαφείς διαβεβαιώσεις απορρέουσες από τη διοίκηση (βλ. σκέψη 260 ανωτέρω).

267 Δεύτερον, από την απόφαση για τη La Poste προκύπτει ότι οι λοιπές διατάξεις του άρθρου 21 του νόμου 90-568, ειδικότερα δε εκείνες που αφορούν τον φόρο επιτηδεύματος και το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως, δεν αποτέλεσαν αντικείμενο

εξετάσεως. Επομένως, η σιωπή της Επιτροπής, με την απόφαση για τη La Poste, ως προς το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν είναι δυνατό να αρκεί για να στηρίξει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της La Poste, ή κατά μείζονα λόγο της France Télécom, στο ότι το φορολογικό καθεστώς δεν συνιστά κρατική ενίσχυση (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 254 ανωτέρω απόφαση Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, σκέψη 44).

268 Τρίτον, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως, η εκτίμηση που περιλαμβάνεται στην απόφαση για τη La Poste, ότι η μείωση των φορολογικών βάσεων στην υπόθεση εκείνη δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, ανατράπηκε από το Πρωτοδικείο με την προπαρατεθείσα στη σκέψη 247 ανωτέρω απόφαση FFSA κ.λπ. κατά Επιτροπής. Συγκεκριμένα, με τις σκέψεις 167 και 168 της εν λόγω αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι επίμαχες διατάξεις του άρθρου 21 του νόμου 90-568 συνιστούν κρατική ενίσχυση εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, μολονότι η ενίσχυση αυτή είναι συμβατή με την κοινή αγορά δυνάμει της παρεκκλίσεως που προβλέπει το άρθρο 86, παράγραφος 2, ΕΚ υπέρ των δημοσίων επιχειρήσεων. Το Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αναιρέσεως που ασκήθηκε στην υπόθεση αυτή (διάταξη της 25ης Μαρτίου 1998, C-174/97 P, FFSA κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-1303). Επομένως, ακόμα και αν υποτεθεί ότι η απόφαση για τη La Poste ήταν δυνατό να δημιουργήσει στη Γαλλική Δημοκρατία και στη France Télécom προσδοκίες ότι τα μέτρα του άρθρου 21 του νόμου 90-568 δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση, οι προσδοκίες αυτές αποδείχτηκαν αβάσιμες και, ως εκ τούτου, δεν συγκαταλέγονται σε εκείνες των οποίων την προστασία δύναται να εξασφαλίσει η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

269 Τέταρτον, εν πάση περιπτώσει, επισημαίνεται ότι κατά τον χρόνο κατά τον οποίο όφειλε να κοινοποιηθεί η επίμαχη ενίσχυση —ήτοι πριν την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη απαιτητή η οφειλόμενη από τη France Télécom εισφορά του φόρου επιτηδεύματος για το έτος 1994— η Επιτροπή δεν είχε ακόμα εκδώσει την απόφαση για τη La Poste.

270 Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom δεν απέδειξαν ότι συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις που τους παρέχουν τη δυνατότητα να επικαλεστούν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

271 Από τα λοιπά επιχειρήματα των προσφευγουσών, κανένα δεν είναι ικανό να θέσει υπό αμφισβήτηση την ανωτέρω εκτίμηση.

272 Πρώτον, συγκεκριμένα, η Γαλλική Δημοκρατία παραπέμπει στην έκθεση C(2004) 434, της 9ης Φεβρουαρίου 2004, σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στα μέτρα που σχετίζονται με την άμεση φορολογία των επιχειρήσεων. Ακόμα και αν υποτεθεί ότι σκοπός της προσφεύγουσας είναι να υποστηρίξει ότι η έκθεση αυτή δεσμεύει την Επιτροπή, αρκεί η παρατήρηση ότι η εν λόγω έκθεση επισημαίνει, ειδικότερα, ότι «το γεγονός της εγκρίσεως τμήματος ενός καθεστώτος ουδόλως προδικάζει τη συμφωνία των άλλων πτυχών του ίδιου καθεστώτος με τους κανόνες της Συνθήκης». Επομένως, το γράμμα της εκθέσεως αυτής αποκλείει τη δυνατότητα να αντληθεί επιχείρημα από την έγκριση του μέτρου που θεσπίζει το άρθρο 21, σημείο Ι 3, του νόμου 90-568 προκειμένου να ζητηθεί η έγκριση των μέτρων που θεσπίζει το σύνολο των λοιπών διατάξεων του ίδιου άρθρου.

273 Δεύτερον, ούτε το επιχείρημα της Γαλλικής Δημοκρατίας ότι οι περιστάσεις των υπό κρίση υποθέσεων προσομοιάζουν με εκείνες της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα στη σκέψη 249 ανωτέρω απόφαση Salzgitter κατά Επιτροπής μπορεί να γίνει δεκτό. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το γεγονός ότι ο αποδέκτης μιας κρατικής ενισχύσεως δεν μπορεί να επικαλεστεί την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, στην περίπτωση μη κοινοποιήσεως της ενισχύσεως, δεν του στερεί τη δυνατότητα να επικαλεστεί την παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

274 Η υπόθεση όμως επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα στη σκέψη 249 ανωτέρω απόφαση Salzgitter κατά Επιτροπής χαρακτηρίζεται από ειδικές περιστάσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται η έκδοση αποφάσεως περί μη προβολής αντιρρήσεων κατά της διατάξεως βάσει της οποίας είχε χορηγηθεί η επίμαχη ενίσχυση, η μερική και έμμεση ανάκληση της αποφάσεως αυτής, μεταστροφή της Επιτροπής ως προς την ανάλυσή της, αβεβαιότητα όσον αφορά το ζήτημα αν πρέπει να κοινοποιούνται τυχόν νέες εφαρμογές της επίμαχης διατάξεως καθώς και παρατεταμένη απραξία της Επιτροπής, μολονότι γνώριζε την ύπαρξη των επίμαχων ενισχύσεων.

275 Κατ' αντιπαραβολή, στις υπό κρίσεις υποθέσεις, οι διατάξεις του νόμου 90-568 στις οποίες στηρίχτηκε το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν κοινοποιήθηκαν στην

Επιτροπή και, ως εκ τούτου, δεν ήταν δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο αποφάσεως περί μη προβολής αντιρρήσεων.

276 Συναφώς, τρίτον, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η Γαλλική Δημοκρατία μπορούσε να παραλείψει την κοινοποίηση του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως, δεδομένου ότι δεν ήταν προφανές ότι ο Γάλλος νομοθέτης είχε πρόθεση να χορηγήσει κρατική ενίσχυση στη France Télécom. Συγκεκριμένα, αφενός, η πρόθεση του κράτους μέλους δεν ασκεί επιρροή στην ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως (βλ. σκέψη 198 ανωτέρω). Αφετέρου, η κοινοποίηση μέτρου που μπορεί να παράσχει πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση αποτελεί το προβλεπόμενο από τη Συνθήκη μέσο που παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι δεν χορηγούν παράνομη ενίσχυση και στις επιχειρήσεις ότι δεν ωφελούνται από τέτοια ενίσχυση. Δεδομένου όμως ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως αποτελεί μορφή υπαγωγής στον φόρο επιτηδεύματος κατά παρέκκλιση από το κοινό δίκαιο και αφορά δύο μόνον επιχειρήσεις, δεν μπορούσε να αποκλειστεί εκ των προτέρων ότι συνιστά κρατική ενίσχυση. Ωστόσο, δεν αμφισβητείται ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, ελλείψει εξαιρετικών περιστάσεων, όταν η ενίσχυση καταβλήθηκε χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση στην Επιτροπή, οπότε είναι παράνομη δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, ο αποδέκτης της ενισχύσεως δεν μπορούσε, κατά τον χρόνο αυτό, να έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη νομιμότητα της χορηγήσεως της ενισχύσεως αυτής (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 254 ανωτέρω απόφαση Demesa και Territorio Histórico de Álava κατά Επιτροπής, σκέψη 45).

277 Τέταρτον, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, οι συνθήκες υπό τις οποίες μπορεί να αναγνωριστεί η προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης είναι ειδικές σε κάθε υπόθεση. Επομένως, το γεγονός καθαυτό ότι η Επιτροπή δέχτηκε ότι η France Télécom μπορούσε να επικαλεστεί την αρχή αυτή στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση 2006/621 στερείται λυσιτέλειας όσον αφορά το ζήτημα αν η επιχείρηση δικαιούται να τύχει της προστασίας αυτής εν προκειμένω.

278 Πέμπτον, τέλος, δεν μπορεί παρά να απορριφθεί και το επιχείρημα της Γαλλικής Δημοκρατίας ότι η Επιτροπή δεν είχε καθορίσει συγκεκριμένη πρακτική σχετική με τη λήψη αποφάσεων στον τομέα αυτό. Συγκεκριμένα, η απουσία της πρακτικής αυτής, ακόμα και αν αποδειχτεί, δεν μπορεί να στηρίξει την άποψη ότι οι προσφεύγουσες μπορούσαν νομίμως να προσδοκούν ότι το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

279 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι τα επιχειρήματα των προσφευγουσών δεν μπορούν να γίνουν δεκτά και ότι, κατά συνέπεια, ο τέταρτος λόγος της Γαλλικής Δημοκρατίας καθώς και το πρώτο σκέλος του τέταρτου λόγου της France Télécom πρέπει να απορριφθούν.

7. *Όσον αφορά τη δυνατότητα να διαταχθεί η ανάκτηση ενισχύσεως απροσδιορίστου ποσού και την τήρηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου*

Επιχειρήματα των διαδίκων

280 Η France Télécom, με το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου που προβάλλει, υποστηρίζει ότι η δυνατότητα ακριβούς προσδιορισμού του ποσού ενισχύσεως ασύμβατης με την κοινή αγορά αποτελεί προϋπόθεση για την ανάκτησή της και εκτιμά ότι ο υποθετικός χαρακτήρας του προς ανάκτηση ποσού προσκρούει στην αρχή της ασφάλειας δικαίου.

281 Η France Télécom επισημαίνει ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν μπορεί να περιορίζεται στις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη δημιουργία δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (προπαρατεθείσα στη σκέψη 249 ανωτέρω απόφαση Salzgitter κατά Επιτροπής) και ότι η αρχή αυτή απαιτεί να είναι σαφής και ακριβής κάθε πράξη της διοικήσεως που παράγει έννομα αποτελέσματα, ώστε ο ενδιαφερόμενος να μπορεί να γνωρίζει σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του και να λαμβάνει τα ανάλογα μέτρα (απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Οκτωβρίου 1998, C-279/95 P, Langnese-Iglo κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-5609, σκέψη 78). Συνεπώς, σύμφωνα με την αρχή αυτή, η Επιτροπή όφειλε να παράσχει στη Γαλλική Δημοκρατία πληροφορίες βάσει των οποίων το κράτος μέλος αυτό να μπορεί να καθορίσει, χωρίς υπερβολικές δυσχέρειες, το ύψος του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως και, ειδικότερα, να καθορίσει το κριτήριο που καθιστά δυνατό τον υπολογισμό του εύρους των βλαπτικών για τον ανταγωνισμό πλεονεκτημάτων που χορηγήθηκαν στη France Télécom (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1973, 70/72, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 609, της 13ης Ιουλίου 1988, 102/87, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 4067, σκέψη 33, και της 12ης Οκτωβρίου 2000, C-480/98, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-8717, σκέψη 25).

282 Η Επιτροπή όμως αρκέστηκε να καθορίσει κάποια ενδεικτικά όρια χωρίς να διευκρινίσει τα αναγκαία κριτήρια για τον υπολογισμό του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορεί να θεωρείται ότι παράγει σαφή και ακριβή έννομα αποτελέσματα, τούτο δε κατά παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

283 Είναι όντως αληθές ότι είναι ανέφικτο να υπολογιστεί επακριβώς το ποσό της διαφοράς μεταξύ των εισφορών φόρου επιτηδεύματος που επιβλήθηκαν στη France Télécom για τα έτη πριν το 2003 και του ποσού φορολογίας που θα όφειλε να καταβάλει η εταιρία αυτή αν είχε υπαχθεί στο φορολογικό καθεστώς του κοινού δικαίου.

284 Συγκεκριμένα, η France Télécom δεν διαθέτει αναλυτικά λογιστικά στοιχεία που να της παρέχουν τη δυνατότητα κατανομής των φορολογικών βάσεων σε τοπικό επίπεδο, δεδομένου ότι τα πρώτα διαθέσιμα στοιχεία αφορούν το έτος 2001, το οποίο συνιστά, σύμφωνα με το άρθρο 1467 Α του γενικού φορολογικού κώδικα, την περίοδο αναφοράς για την επιβολή φορολογίας για το έτος 2003 (βλ. σκέψη 21 ανωτέρω). Η France Télécom διαθέτει περίπου 19 000 εγκαταστάσεις, ο αριθμός των οποίων υπέστη σημαντικές αυξομειώσεις κατά τη διάρκεια των ετών 1991 έως 2000, πράγμα που καθιστά ανέφικτη οποιαδήποτε πραγματική κατανομή των φορολογικών βάσεων για τα έτη πριν το 2001.

285 Επιπλέον, η αδυναμία κατανομής των φορολογικών βάσεων για τον υπολογισμό του φόρου που υπό κανονικές συνθήκες θα όφειλε να καταβάλει η France Télécom συνεπάγεται ότι είναι επίσης ανέφικτο να προσδιοριστούν οι πραγματικοί τοπικοί φορολογικοί συντελεστές που είχαν εφαρμογή και οι οποίοι, άλλωστε, δεν είναι πλέον διαθέσιμοι. Επομένως, τα ποσά που ανακοινώθηκαν στην Επιτροπή τον Μάιο του 2003 προέκυψαν, για τα έτη 1994 έως 1999, από έναν μέσο εθνικό φορολογικό συντελεστή για τη France Télécom, ο οποίος υπολογίστηκε με τη μέθοδο της γραμμικής προβολής βάσει του εθνικού σταθμισμένου συντελεστή.

286 Τα στοιχεία που διαβιβάστηκαν τον Ιούλιο του 2004 είναι πιο αξιόπιστα διότι υπολογίστηκαν βάσει του ποσού που πράγματι υποχρεώθηκε να καταβάλει η France Télécom κατά το κοινό δίκαιο για το έτος 2003, στηρίζονται όμως και αυτά, όσον αφορά τα προηγούμενα έτη, σε πλασματική εικόνα που προκύπτει βάσει της μεθόδου της προβολής.

287 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα στοιχεία που διαβίβασε η Γαλλική Δημοκρατία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας μπορούσαν να έχουν ενδεικτικό μόνο χαρακτήρα, ενώ από τα στοιχεία αυτά ήταν δυνατό να συναχθούν μόνον κατά προσέγγιση εκτιμήσεις, πράγμα για το οποίο η Επιτροπή είχε δεόντως ενημερωθεί. Επιπλέον, η διοίκηση τα έλαβε υπόψη, όπως μαρτυρούν και τα πρακτικά της σύσκεψης της ολομέλειας της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατό να υπολογιστεί το ακριβές ποσό το οποίο θεωρείται ότι χορηγήθηκε στη France Télécom με βάση τα κριτήρια που καθορίζονται στην προσβαλλόμενη απόφαση. Με τις αποφάσεις 2003/216 και 2006/621 όμως, η Επιτροπή συνήγαγε από την αδυναμία υπολογισμού του ποσού των ενισχύσεων την ύπαρξη των οποίων είχε διαπιστώσει ότι δεν ήταν δυνατό να διατάξει την ανάκτησή τους.

288 Προκαταρκτικώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι μπορεί, κατά πάγια νομολογία, να περιορίζεται στη διαπίστωση της υποχρεώσεως ανάκτησης των ενισχύσεων, αφήνοντας στις εθνικές αρχές τον υπολογισμό του ακριβούς προς επιστροφή ποσού.

289 Η Επιτροπή υποστηρίζει, εν συνεχεία, ότι η έλλειψη συγκεκριμένων λογιστικών στοιχείων δεν εμποδίζει την ανάκτηση ενισχύσεως, οσάκις η ενίσχυση αυτή μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια. Με την προσβαλλόμενη απόφαση όμως, η επίμαχη ενίσχυση προσδιορίστηκε με ακρίβεια ως η διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ του φόρου επιτηδεύματος που θα είχε επιβληθεί στη France Tèlècom αν είχε υπαχθεί στο κοινό δίκαιο και του φόρου τον οποίο πραγματικά κατέβαλε η εταιρία αυτή από το 1994 έως το 2002. Η ακριβής ποσοτικοποίηση της επίμαχης ενισχύσεως δεν ασκεί επιρροή στη νομιμότητα της προσβαλλόμενης αποφάσεως, αλλά εντάσσεται στο στάδιο εκτελέσεως της αποφάσεως αυτής, η οποία βασίζεται στην υποχρέωση αγαστής συνεργασίας μεταξύ Επιτροπής και κρατών μελών που προβλέπει το άρθρο 10 ΕΚ.

290 Συναφώς, πρώτον, η χρήση μεθόδου γραμμικής προβολής βάσει διαθέσιμων στοιχείων γίνεται δεκτή. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιήθηκε άλλωστε από τη Γαλλική Δημοκρατία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και κατέληξε σε δύο σειρές αποτελεσμάτων που περιλήφθηκαν στην προσβαλλόμενη απόφαση για τον καθορισμό των ενδεικτικών ορίων διακύμανσης του προς ανάκτηση ποσού.

291 Ο ενδεικτικός χαρακτήρας των ποσών ελήφθη δεόντως υπόψη από την ολομέλεια της Επιτροπής [PV (2004) 1667 τελικό, της 19ης και 20ής Ιουλίου 2004, σημείο 20.1, σ. 34] και, κατά συνέπεια, η λέξη «ενδεικτικό» προστέθηκε στην αιτιολογική σκέψη 59 της προσβαλλόμενης αποφάσεως με διορθωτικό που εκδόθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2005 [C (2005) 75 τελικό] και κοινοποιήθηκε αυθημερόν στη Γαλλική Δημοκρατία.

292 Δεύτερον, δεν μπορεί σοβαρά να υποστηρίζεται ότι ήταν ανέφικτη η ανασύσταση των ποσών του φόρου που θα όφειλε να καταβάλει η France Télécom αν είχε υπαχθεί στο κοινό δίκαιο.

293 Πρώτον, οι γαλλικές αρχές στηρίχτηκαν διαδοχικά σε δύο σειρές αποτελεσμάτων, υποβληθέντων στις 15 Μαΐου 2003 και στις 29 Ιανουαρίου 2004, τα οποία οι εν λόγω αρχές παρουσίαζαν ως επαρκώς αξιόπιστα, προκειμένου να επιχειρήσουν να αποδείξουν την απουσία πλεονεκτήματος υπέρ της France Télécom κατά τη διάρκεια της περιόδου 1991-2002. Η Γαλλική Δημοκρατία όμως υποστήριξε για πρώτη φορά ότι οι εκτιμήσεις της δεν ήταν αξιόπιστες μόνον όταν οι γαλλικές αρχές συνειδητοποίησαν ότι η Επιτροπή ετοιμαζόταν να απορρίψει το επιχείρημα περί συμψηφισμού μεταξύ του ποσού της κατ' αποκοπή εισφοράς που επιβλήθηκε στη France Télécom για την περίοδο από το 1991 έως το 1993 και του ποσού της διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο που προκύπτει από την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως για τα έτη 1994 έως 2002.

294 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι στερείται παντός ερείσματος η προβαλλόμενη άποψη ότι οι αναγκαίες πληροφορίες για τον καθορισμό του ποσού των εισφορών του φόρου επιτηδεύματος που, υπό κανονικές συνθήκες, θα έπρεπε να επιβληθούν στη France Télécom για τα έτη 1994 έως 2002 δεν είναι διαθέσιμες.

295 Συγκεκριμένα, είναι απίθανο η France Télécom να μην ήταν σε θέση να γνωρίζει με επαρκή ακρίβεια τη γεωγραφική θέση των στοιχείων του ενεργητικού της για μια περίοδο όχι τόσο μακρινή. Όσον αφορά τους φορολογικούς συντελεστές που ψήφισαν κατά τα επίμαχα έτη οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια των οποίων η France Télécom διέθετε εγκαταστάσεις, πρόκειται για δημόσια στοιχεία η εξαφάνιση των οποίων είναι απολύτως ανεξήγητη.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

296 Υπενθυμίζεται, προκαταρκτικώς, ότι η Γαλλική Δημοκρατία, απαντώντας στις ερωτήσεις που της έθεσε το Πρωτοδικείο, επισήμανε ότι, κατόπιν της εκδόσεως της προπαρατεθείσας στη σκέψη 93 ανωτέρω αποφάσεως Επιτροπή κατά Γαλλίας, παραιτείται από τον πέμπτο λόγο της προσφυγής της, με τον οποίο προέβαλε ότι η αδυναμία υπολογισμού του ακριβούς ποσού της ενισχύσεως παρεμποδίζει την εκπλήρωση της υποχρεώσεως ανακτήσεως της ενισχύσεως αυτής καθώς και ότι είχε προσωρινώς θέσει σε εφαρμογή το άρθρο 2 της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, θα ληφθούν υπόψη μόνον τα επιχειρήματα που προβάλλει η France Télécom.

297 Κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή δεν οφείλει να επισημαίνει, με απόφασή της περί ανακτήσεως παράνομης ενισχύσεως, το ακριβές ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως. Συγκεκριμένα, οι επιταγές του κοινοτικού δικαίου συναφώς περιορίζονται, αφενός, στο ότι η αναζήτηση των παρανόμως χορηγηθεισών ενισχύσεων πρέπει να καταλήγει στην επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση και, αφετέρου, ότι η επιστροφή αυτή πρέπει να πραγματοποιείται κατά τον τρόπο που καθορίζει το εθνικό δίκαιο, χωρίς η εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου αυτού να θίγει το περιεχόμενο και την αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 184 ανωτέρω απόφαση Ladbroke Racing κατά Επιτροπής, σκέψη 187, και παρατιθέμενη νομολογία).

298 Επομένως, αρκεί ο υπολογισμός του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως να μπορεί να πραγματοποιηθεί, λαμβανομένων υπόψη των εκτιμήσεων που εκτίθενται με την απόφαση, χωρίς υπερβολικές δυσκολίες (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 281 ανωτέρω απόφαση της 13ης Ιουλίου 1988, Γαλλία κατά Επιτροπής, σκέψη 33).

299 Η Επιτροπή μπορεί συνεπώς να περιοριστεί στη διαπίστωση της υποχρεώσεως ανακτήσεως των επίμαχων ενισχύσεων και να αφήσει στις εθνικές αρχές τη μέριμνα του υπολογισμού του ακριβούς ποσού των προς ανάκτηση ενισχύσεων όταν, όπως εν προκειμένω, για τον υπολογισμό χρειάζεται να ληφθούν υπόψη φορολογικά ή κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα των οποίων οι κανόνες καθορίζονται από την εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 281 ανωτέρω απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2000, Ισπανία κατά Επιτροπής, σκέψη 26, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 184 ανωτέρω απόφαση Ladbroke Racing κατά Επιτροπής, σκέψη 188).

300 Εντούτοις, η ευχέρεια που αναγνωρίζεται στην Επιτροπή να μην επισημαίνει το ακριβές ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως δεν μπορεί να παρέχει στο θεσμικό όργανο τη δυνατότητα να παρακάμπτει την αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία απαιτεί να είναι σαφής και ακριβής κάθε πράξη της διοικήσεως που παράγει έννομα αποτελέσματα, ώστε ο ενδιαφερόμενος να μπορεί να γνωρίζει σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του και να λαμβάνει τα ανάλογα μέτρα (προπαρατεθείσα στη σκέψη 281 ανωτέρω απόφαση Langnese-Iglo κατά Επιτροπής, σκέψη 78).

301 Εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή επισήμανε, με την αιτιολογική σκέψη 59 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ότι το ποσό της επίμαχης ενισχύσεως πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 798 εκατομμυρίων ευρώ και 1,14 δισεκατομμυρίων ευρώ. Επομένως, το ποσό των 798 εκατομμυρίων ευρώ πρέπει να θεωρηθεί ως το κατώτατο όριο της προς ανάκτηση ενισχύσεως, σύμφωνα με το άρθρο 2 της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Πράγματι, το διατακτικό μιας αποφάσεως περί κρατικών ενισχύσεων συνδέεται άρρηκτα με την αιτιολογία της, οπότε πρέπει να ερμηνεύεται, εάν παρίσταται ανάγκη, λαμβανομένου υπόψη του αιτιολογικού που οδήγησε στην έκδοσή της. Δεδομένου ότι τα ποσά που αποτελούν τα όρια εντός των οποίων κυμαίνεται το ποσό της επίμαχης ενισχύσεως δεν είναι ενδεικτικά, η προσβαλλόμενη απόφαση περιλαμβάνει τα αναγκαία στοιχεία ώστε η Γαλλική Δημοκρατία να προσδιορίσει η ίδια, χωρίς υπερβολικές δυσχέρειες, το τελικό ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 87 ανωτέρω απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκέψεις 31 έως 40, και παρατιθέμενη νομολογία).

302 Συγκεκριμένα, αφενός, με την αιτιολογική σκέψη 42 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η επίμαχη ενίσχυση προσδιορίστηκε επακριβώς ως η «διαφορά μεταξύ του φόρου επιτηδεύματος που όντως κατέβαλε η France Télécom και εκείνου που θα όφειλε δυνάμει του κοινού δικαίου από την 1η Ιανουαρίου 1994 έως την 1η Ιανουαρίου 2003».

303 Αφετέρου, με τις αιτιολογικές σκέψεις 54 έως 60 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή εξέθεσε τις εκτιμήσεις που της είχαν ανακοινωθεί από τη Γαλλική Δημοκρατία κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και στηρίχτηκε στα στοιχεία αυτά για να καθορίσει το ποσό της επίμαχης ενισχύσεως. Με τον τρόπο αυτό, η Επιτροπή ορθώς επισήμανε ότι μέθοδοι που εκτιμούν κατά προσέγγιση το ποσό της επίμαχης ενισχύσεως, όπως αυτές που χρησιμοποιήθηκαν εν προκειμένω, μπορούν να γίνουν δεκτές εφόσον το κράτος μέλος και η επιχείρηση δεν ήταν σε θέση να υπολογίσουν με ακρίβεια το ποσό του πλεονεκτήματος το οποίο χορηγήθηκε στη France Télécom.

304 Επομένως, δεδομένου ότι ο υπολογισμός του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί, λαμβανομένων υπόψη των εκτιμήσεων που εκτίθενται με την προσβαλλόμενη απόφαση, χωρίς υπερβολικές δυσκολίες, η Επιτροπή μπορούσε να επισημάνει, με τις αιτιολογικές σκέψεις 59 και 60 της αποφάσεως αυτής, ότι το ακριβές ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως θα καθοριστεί από τις γαλλικές αρχές κατά το στάδιο εκτελέσεως της ίδιας αυτής αποφάσεως.

305 Συνεπώς, η France Télécom αβασίμως υποστηρίζει ότι, λόγω της αδυναμίας υπολογισμού του ποσού της επίμαχης ενισχύσεως, η υποχρέωση ανακτήσεώς της παραβιάζει την αρχή της ασφάλειας δικαίου. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου της France Télécom πρέπει να απορριφθεί.

8. *Όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων παραγραφής*

Επιχειρήματα των διαδίκων

306 Με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως που προβάλλουν, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom υπενθυμίζουν ότι, κατά το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999, οι εξουσίες της Επιτροπής στον τομέα της ανάκτησης ενισχύσεων υπόκεινται σε δεκαετή παραγραφή και ότι η προθεσμία παραγραφής αρχίζει την ημέρα κατά την οποία η ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο είτε ως ατομική ενίσχυση είτε στο πλαίσιο καθεστώτος ενισχύσεων.

307 Τόσο η Γαλλική Δημοκρατία όσο και η France Télécom αμφισβητούν την ανάλυση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία οι επίμαχες ενισχύσεις χορηγήθηκαν στο πλαίσιο καθεστώτος ενισχύσεων και, ως εκ τούτου, ο χρόνος έναρξης της προθεσμίας παραγραφής είναι η ημερομηνία κατά την οποία η πρώτη ενίσχυση πράγματι καταβλήθηκε στη France Télécom, ήτοι η 1η Ιανουαρίου 1994.

308 Αντιθέτως, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom φρονούν ότι, σύμφωνα με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, ο χρόνος έναρξης της προθεσμίας παραγραφής είναι η ημερομηνία κατά την οποία θεσπίστηκε το επίμαχο μέτρο μέσω νομικής πράξεως δεσμευτικής ισχύος, ήτοι η 2α Ιουλίου 1990, ημερομηνία κατά την οποία ψηφίστηκε και τέθηκε σε ισχύ ο νόμος 90-568, του οποίου το άρθρο 21 καθόρισε κατά τρόπο σαφή και ακριβή την ειδική μέθοδο φορολογήσεως που θα εφαρμοζόταν στη France Télécom από το 1994. Προς στήριξη της απόψεως αυτής, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom προβάλλουν έξι επιχειρήματα.

309 Πρώτον, κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή εκτιμά ότι τα κράτη μέλη παραβαίνουν την υποχρέωση που υπέχουν από το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ να κοινοποιούν τις νέες ενισχύσεις όταν, ανεξαρτήτως καταβολής, αναλαμβάνουν νομικά δεσμευτική υποχρέωση που αφορά ενίσχυση.

310 Δεύτερον, επίσης όσον αφορά την κοινοποίηση νέων ενισχύσεων, η νομολογία επιβεβαιώνει την πρακτική της Επιτροπής (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Ιανουαρίου 2004, Τ-109/01, Fleuren Compost κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-127, σκέψη 74).

311 Τρίτον, το γεγονός ότι η φερόμενη ενίσχυση χορηγήθηκε κάθε έτος δεν ασκεί επίδραση στον υπολογισμό της προθεσμίας παραγραφής, δεδομένου ότι ο κανονισμός 659/1999 δεν περιέχει κανέναν κανόνα παρόμοιο με αυτόν που εφαρμόζεται στις διαρκείς παραβάσεις στον τομέα του ανταγωνισμού.

312 Τέταρτον, οι φορολογικές διατάξεις του νόμου 90-568 δεν συνιστούν καθεστώς ενισχύσεων υπό την έννοια της σχετικής με τις κρατικές ενισχύσεις νομοθετικής ρυθμίσεως, καθόσον το σύστημα που καθιέρωσε ο νόμος αφορούσε μία μόνη επιχείρηση, τέθηκε σε εφαρμογή μέσω ενός μόνου κρατικού μέτρου που δεν αποτέλεσε το ίδιο αντικείμενο τροποποίησης πριν την κατάργησή του, δεν απαίτησε μεταγενέστερο μέτρο εφαρμογής του και δεν είχε σκοπό να χορηγήσει πλεονέκτημα στην επιχείρηση.

313 Πέμπτον, το άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999 καθορίζει ως χρόνο έναρξης της προθεσμίας παραγραφής την ημερομηνία κατά την οποία η ενίσχυση «χορηγείται» και όχι εκείνη κατά την οποία «καταβάλλεται», τούτο δε ισχύει σε όλες τις γλωσσικές αποδόσεις (για παράδειγμα «concedido» στα ισπανικά, «granted» στα αγγλικά, «gewährt» στα γερμανικά, «vienne concesso» στα ιταλικά). Επιπλέον, το γράμμα του άρθρου 15 διακρίνεται από αυτό του άρθρου 14 του ίδιου κανονισμού, κατά το οποίο οι τόκοι αρχίζουν να υπολογίζονται από την ημέρα που η ενίσχυση «ετέθη στη διάθεση» του αποδέκτη. Τέλος, η συνεκτίμηση της ημερομηνίας κατά την οποία χορηγείται η ενίσχυση συνάδει, καταρχήν, με την πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη αποφάσεων [απόφαση 2002/14/ΕΚ της 12ης Ιουλίου 2000, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Γαλλία υπέρ του ομίλου Scott Paper SA/Kimberly-Clark (ΕΕ 2002, L 12, σ. 1)], ενώ έχει επικυρωθεί και από τη νομολογία του Πρωτοδικείου (προπαρατεθείσα στη σκέψη 254 ανωτέρω απόφαση Scott κατά Επιτροπής).

314 Έκτον, η άποψη της Επιτροπής ότι η ενίσχυση πρέπει να θεωρείται ότι χορηγήθηκε κατά τον χρόνο από τον οποίο είναι δυνατός ο υπολογισμός της προκαλεί ανασφάλεια δικαίου, δεδομένου ότι είναι αδύνατο να προσδιοριστεί οποιαδήποτε συγκεκριμένη ημερομηνία με βάση τη θεωρία αυτή.

315 Οι γαλλικές αρχές και η France Télécom υποστηρίζουν όμως ότι η πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών που απηύθυνε η Επιτροπή χρονολογείται από τις 28 Ιουνίου 2001, δέκα και πλέον έτη μετά τις 2 Ιουλίου 1990. Λαμβανομένου υπόψη ότι η ανάκτηση της επίμαχης ενισχύσεως έχει παραγραφεί, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει, ως εκ τούτου, να ακυρωθεί.

316 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η Γαλλική Δημοκρατία αμφισβητεί τη λυσιτέλεια της νομολογίας που παραθέτει η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως καθώς και τη λυσιτέλεια του ζητήματος αν η επίμαχη ενίσχυση συνιστά υφιστάμενη ενίσχυση ανεξαρτήτως της εφαρμογής του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999. Οι γαλλικές αρχές προσθέτουν ότι η θεωρία της Επιτροπής ότι, στην περίπτωση καθεστώτος ενισχύσεως, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, της ημερομηνίας κατά την οποία εκδόθηκε η νομική πράξη που αφορά την ενίσχυση και, αφετέρου, της ημερομηνίας κατά την οποία είναι δυνατός ο υπολογισμός της κάθε ενισχύσεως, είναι ατεκμηρίωτη και δεν βρίσκει έρεισμα στο άρθρο 15 του κανονισμού 659/1999.

317 Η Επιτροπή αμφισβητεί την ορθότητα των επιχειρημάτων αυτών.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

318 Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999, οι εξουσίες της Επιτροπής για ανάκτηση της ενισχύσεως υπόκεινται σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής.

319 Το άρθρο 15, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού, ορίζει τα ακόλουθα:

«Η προθεσμία αυτή αρχίζει να προσμετράται από την ημέρα κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο είτε ως ατομική ενίσχυση είτε ως ενίσχυση βάσει ενός καθεστώτος ενισχύσεων. Κάθε ενέργεια της Επιτροπής ή κράτους μέλους που ενεργεί κατόπιν αίτησης της Επιτροπής, σε σχέση με την παράνομη ενίσχυση, διακόπτει την περίοδο παραγραφής. Έπειτα από κάθε διακοπή, η προθεσμία αρχίζει να προσμετράται από την αρχή. Η προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται για όσο διάστημα η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί αντικείμενο διαδικασίας εκκρεμούσης ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.»

320 Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 659/1999 προκύπτει ότι ο χρόνος έναρξης της προθεσμίας παραγραφής είναι η ημερομηνία κατά την οποία μπορεί να θεωρηθεί ότι χορηγήθηκε η ενίσχυση της οποίας η ανάκτηση έχει διαταχθεί από την Επιτροπή, ήτοι, οσάκις η χορήγηση της ενισχύσεως εξαρτάται από την έκδοση δεσμευτικών νομικών πράξεων, η ημερομηνία εκδόσεως των εν λόγω πράξεων (προπαρατεθείσα στη σκέψη 310 ανωτέρω απόφαση Fleuren Compost κατά Επιτροπής, σκέψη 74 βλ. επίσης, συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 254 ανωτέρω απόφαση Scott κατά Επιτροπής, σκέψεις 3 και 57).

321 Εν προκειμένω, η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom φρονούν ότι η δεσμευτική νομική πράξη που χορήγησε την επίμαχη ενίσχυση είναι ο νόμος 90-568, ο οποίος φέρει την ημερομηνία 2 Ιουλίου 1990. Επομένως, η προθεσμία παραγραφής εξέπνευσε την 1η Ιουλίου 2000 χωρίς να έχει διακοπεί από κανένα μέτρο ληφθέν από την Επιτροπή, δεδομένου ότι η πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών απευθύνθηκε από το θεσμικό αυτό όργανο στη Γαλλική Δημοκρατία στις 28 Ιουνίου 2001.

322 Εντούτοις, με την αιτιολογική σκέψη 42 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή όρισε ότι το πλεονέκτημα που συνιστά κρατική ενίσχυση έγκειται στη «διαφορά μεταξύ του φόρου επιτηδεύματος που όντως κατέβαλε η France Télécom και εκείνου που θα όφειλε δυνάμει του κοινού δικαίου από την 1η Ιανουαρίου 1994 έως την 1η Ιανουαρίου 2003». Επομένως, η Επιτροπή δεν έκρινε ότι η επίμαχη ενίσχυση αποτελείται από τις ειδικές φορολογικές διατάξεις που εφαρμόζονταν στη France Télécom, αλλά από τη διαφορά στον επιβαλλόμενο φόρο που συνίσταται στη διαφορά μεταξύ του ποσού των εισφορών φόρου επιτηδεύματος που η εν λόγω εταιρία θα όφειλε να καταβάλει αν υπαγόταν στον φόρο κατά τα οριζόμενα στο κοινό δίκαιο, και του ποσού το οποίο υποχρεώθηκε να καταβάλει στην πράξη δυνάμει των εφαρμοστέων σε αυτήν ειδικών φορολογικών διατάξεων (βλ. σκέψη 201 ανωτέρω).

323 Από το γεγονός όμως της ενιαύσιας καταβολής του φόρου επιτηδεύματος (βλ. σκέψη 202 ανωτέρω) προκύπτει ότι η ύπαρξη πλεονεκτήματος υπέρ της France Télécom αποτελούσε συνάρτηση του ζητήματος αν το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως κατέληγε στην επιβολή στη France Télécom χαμηλότερης εισφοράς φόρου επιτηδεύματος από εκείνη την οποία θα όφειλε δυνάμει του κοινού δικαίου. Διαπιστώνεται ότι το ίδιο το ζήτημα αυτό αποτελούσε συνάρτηση περιστάσεων ανεξάρτητων από το ειδικό καθεστώς φορολογήσεως και, μεταξύ άλλων, του ύψους των φορολογικών συντελεστών που ψήφιζαν ετησίως οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια των οποίων η France Télécom διέθετε εγκαταστάσεις.

324 Για τον λόγο αυτό, η επίμαχη ενίσχυση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως χορηγηθείσα, κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 659/1999, πριν το έτος 1994, δεδομένου ότι μόνον τότε εκδόθηκαν οι δεσμευτικές νομικές πράξεις που παρείχαν για πρώτη φορά τη δυνατότητα να διαπιστωθεί η ύπαρξη διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο. Συναφώς, η άποψη των προσφευγουσών δεν μπορεί να γίνει δεκτή, καθόσον τούτο συνεπάγεται, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μια νομική πράξη καθιερώνει ειδικό καθεστώς που εφαρμόζεται στο μέλλον, ότι η προθεσμία

παραγραφής αρχίζει να τρέχει σε χρόνο κατά τον οποίο δεν είναι δυνατόν να καθοριστεί αν το εν λόγω ειδικό καθεστώς εισάγει πλεονέκτημα δυνάμενο να αποτελέσει κρατική ενίσχυση.

325 Κατά συνέπεια, η προθεσμία παραγραφής του άρθρου 15 του κανονισμού 659/1999 δεν είχε εκπνεύσει στις 28 Ιουνίου 2001, ημερομηνία κατά την οποία απευθύνθηκε στη Γαλλική Δημοκρατία αίτηση παροχής πληροφοριών. Ως εκ τούτου, η προθεσμία παραγραφής άρχισε να τρέχει εκ νέου από την ημερομηνία αυτή και δεν είχε λήξει στις 2 Απριλίου 2004, οπότε και εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση.

326 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί ο τρίτος λόγος ακυρώσεως που προβάλλουν η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom.

327 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι κανένας από τους λόγους που προβάλλουν οι προσφεύγουσες δεν μπορεί να γίνει δεκτός και ότι, ως εκ τούτου, τα αιτήματά τους περί ακυρώσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως πρέπει να απορριφθούν.

Επί των δικαστικών εξόδων

328 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Γαλλική Δημοκρατία και η France Télécom ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με τα αιτήματα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει τις προσφυγές.

2) Καταδικάζει τη Γαλλική Δημοκρατία και τη France Télécom στα δικαστικά έξοδα.

Azizi Cremona Frimodt Nielsen

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 30 Νοεμβρίου 2009.

(υπογραφές)

Πίνακας περιεχομένων

Το νομικό πλαίσιο . . . . . II - 4324

1. Κανόνες που εφαρμόζονται στις κρατικές ενισχύσεις . . . . . II - 4324

2. Κανόνες σχετικοί με την έκδοση των αποφάσεων της Επιτροπής . . . . . II - 4329

Ιστορικό της διαφοράς . . . . . II - 4331

1. Σύσταση της France Télécom . . . . . II - 4331

2. Υπαγωγή της France Télécom στον φόρο επιτηδεύματος . . . . . II - 4332

Γενικό καθεστώς του φόρου επιτηδεύματος . . . . . II - 4332

Κανόνες που εφαρμόζονται στη France Télécom . . . . . II - 4334

Αρχή της υπαγωγής στους φόρους του κοινού δικαίου . . . . . II - 4334

Κατ' αποκοπή εισφορά . . . . . II - 4334

Ειδικό καθεστώς φορολογήσεως . . . . . II - 4335

3. Διοικητική διαδικασία . . . . . II - 4336

4. Προσβαλλόμενη απόφαση . . . . . II - 4339

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων . . . . . II - 4348

Σκεπτικό . . . . . II - 4351

1. Συνοπτική παρουσίαση των λόγων ακυρώσεως . . . . . II - 4351

2. Όσον αφορά την τήρηση των κανόνων σχετικά με την έκδοση των αποφάσεων της Επιτροπής . . . . . II - 4352

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 4352

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 4355

3. Όσον αφορά τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας της Γαλλικής Δημοκρατίας . . . . II - 4360

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 4360

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 4361

4. Όσον αφορά την τήρηση των διαδικαστικών δικαιωμάτων της France Télécom . . . . II - 4364

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 4364

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 4365

5. Όσον αφορά την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως . . . . . II - 4367

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 4367

Επί της υπάρξεως δικαιολογητικών λόγων που αφορούν τη γενική διάρθρωση του φορολογικού συστήματος . . . . . II - 4367

Επί της φύσεως της κατ' αποκοπή εισφοράς . . . . . II - 4368

Επί του αδιαίρετου χαρακτήρα του καθεστώτος που εφαρμόστηκε στη France Télécom κατά την περίοδο 1991-2002 . . . . . II - 4371

Επί της ανάγκης πραγματοποίησης συμψηφισμού . . . . . II - 4372

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 4376

Επί της υπάρξεως πλεονεκτήματος . . . . . II - 4376

— Όσον αφορά τη δυνατότητα εξετάσεως του ειδικού καθεστώτος φορολογήσεως ανεξάρτητα από την κατ' αποκοπή εισφορά . . . . . II - 4378

— Όσον αφορά τη δυνατότητα συμψηφισμού . . . . . II - 4380

— Όσον αφορά την ύπαρξη διαφοράς στον επιβαλλόμενο φόρο . . . . . II - 4383

Επί του δικαιολογητικού λόγου που στηρίζεται στη συνοχή του φορολογικού συστήματος . . . . . II - 4385

6. Όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης . . . . . II - 4389

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 4389

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 4393

7. Όσον αφορά τη δυνατότητα να διαταχθεί η ανάκτηση ενισχύσεως απροσδιορίστου ποσού και την τήρηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου . . . . . II - 4399

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 4399

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 4403

8. Όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων παραγραφής . . . . . II - 4405

Επιχειρήματα των διαδίκων . . . . . II - 4405

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου . . . . . II - 4408

Επί των δικαστικών εξόδων . . . . . II - 4410